

PAVAO PAVLIČIĆ / ZELENI TIGAR

hit BIBLIOTEKA MODERNE **hit**
junior OMLADINSKE LITERATURE **junior**

14

Uređuje
IVAN KUŠAN

Likovno opremio
RATKO JANJIĆ-JOBO

PAVAO PAVLIČIĆ

Zeleni tigar

DRUGO IZDANJE

ZNANJE 1990

Copyright © Pavao Pavličić 1986

NEĆAKOVUJAK

- Ljudiiii, Dunaaaav!

Velikom, zelenom rijekom plovio je sivi brod vukući za sobom desetak šlepova. Motor je potmulo tutnjao, zastavice su vijorile na vjetru, a ljudi na šlepovima šetkali su gore-dolje, grabili iz rijeke vodu kablovima i kroz dalekozore gledali grad. Brod se prilično brzo kretao uzvodno, premda je rijeka bila golema i silna.

- Smiri se, bebac - rekao je Braco potapšavši Tuta po ramenu.

- Brod je mađarski - rekao je Hrvoje pokazujući zastavu. - Crven, bijeli, zeleni.

Stajali su na obali i gledali, i još se nisu mogli snaći. Nisu mogli vjerovati da su doista tu, na Dunavu, jer još jučer nisu ni sanjali da će ovamo stići, i nisu imali ni pojma kako Dunav izgleda. Igrali su se mirno kod sebe doma, u Zagrebu, u naselju Dugave, i nije ih bilo mnogo briga čak ni zbog toga što su znali da ove godine neće ići na more, jer roditelji nemaju za to love. A onda, odjednom, Dunav.

- Što kažete, klinici? Nema toga kod vas u Zagrebu, a? - rekao je Braco.

Ali, to nije bio onaj Braco odmaloprije, nego jedan drugi, premda je i ovaj imao kukast nos koji je često volio počestati, a bio je i visok i koščat, kao i Braco. Od ovog drugog Brace sve je i počelo. Taj, drugi Braco bio je Bracin ujak.

Od njega je sve počelo, a počelo je ovako. Bio je suton i bio je početak srpnja. Praznici su već odavno

počeli, dečki su iskušali već sve igre i već im je bilo i pomalo dosadno. U Dugavama je bila vrućina, bilo je malo djece, jer su se svi nekamo razbježali, i malo se što moglo izmisliti da čovjek prekрати vrijeme. Ali, njima trojici t>ilo je važno da su svi na okupu. Hrvoje je proučavao knjigu o kompjutorskom jeziku BASIC, Braco je izmišljao pustolovne izlete iz naselja (do Jaruna, do Bundeka, čak i do Sljemen), a Tut je trenirao: trčanje, skakanje, stajanje na jednoj nozi, namigivanje lijevim okom, stoj na glavi. I sve je mirno teklo, pa i onog dana kad se pojavio taj drugi Braco.

Njih trojica su sjedili na malom zidiću pred kućom i prepričavali filmove, kad se kraj njih zaustavio žuti »l'ico« i iz njega je izašao neki čovjek. U prvi mah nisu ni obratili pažnju na njega, ali je onda Braco odjednom skočio i bacio se čovjeku u naručaj s daljine od dva metra. Čovjek ga je spretno uhvatio, kao da su to nekad uvježbavali.

- Braco — rekao je čovjek.

- Braco — rekao je Braco.

Čovjek je veoma ličio na Bracu, samo što je bio pomalo ćelav. Ali, imao je isti nos i isti hod i isto se smijao. Tako su dečki odmah shvatili da tu nečeg ima.

- Ovo su sigurno Hrvoje i Tut - rekao je taj čovo.

- Jesu - rekao je Braco. - Dečki, ovo je moj ujak

Braco.

Sviđalo im se što ih ujak poznaje, pa su se zato rukovali s njim i čekali što će dalje biti. On ih je pogledao plavim očima na kojima su i trepavice bile plave, stavio je svom nećaku ruku na rame, pa je rekao:

- Eto, došao sam da vas vodim.

- Kamo? - upitali su.

Ali, za odgovor nije bilo vremena, jer su Braco i njegov ujak ušli u dizalo i odvezli se do stana u kojem je Braco stanovao s majkom i sestrom. Hrvoje i Tut su ostali vani, nagađajući što bi to sad moglo biti.

Tek su poslije saznali kako se cijela stvar odvija-

la. Ujak Braco bio je na službenom putu u Zagrebu, pa je svratio da vidi svoju sestru, Bracinu mamu, i nećake. Ali, Bracina sestra bila je već na moru, pa je tako ujak vidio samo Bracu. Ali, Braco je njemu i bio najvažniji, jer je njega i htio odvesti.

U prvi mah, naravno, ni Braco nije znao što njegov ujak pod tim misli, baš kao što nisu znali ni Hrvoje ni Tut. Ali, brzo je saznao. Već nakon desetak minuta pojavio se opet pred kućom i prišao drugovima, ozbiljan i namršten. Uzeo ih je pod ruku i odveo dalje od ulaza u zgradu, na osamljeno mjesto, premda pred kućom ionako nije bilo nikoga. Tut je odmah osjetio da se nešto zbiva, pa je počeo poskakivati. Hrvoje je na osobit način mrdnuo nosom, pa su mu naočale poskočile i bolje se namjestile.

- Dečki - rekao je Braco - moj ujak je došao da nas vodi.

- To smo čuli - rekao je Hrvoje. - Ali, kamo?

- Da, kamo, Braco, kamo, to ti meni reci - brzao je Tut poskakujući kao plovak kad riba zagriže.

Braco je napravio ozbiljno i mrko lice, jer, bio je to trenutak odluke. Još je malo oklijevao, a onda je rekao:

- U Vukovar. Na Dunav.

Dečki su malo pošutjeli i zgledali se. Prvo, nisu točno znali gdje je taj Vukovar i kakav bi mogao biti, a drugo, nisu se ni nadali da će ujak Braco predložiti da ih vodi tako daleko: mislili su da će ih odvesti u kino ili na utakmicu. A taj Vukovar bio je ipak daleko, koliko su znali.

- U Vukovar? - rekao je Hrvoje zamišljeno. - Granica Srijema i Slavonije, kroz grad teče rječica Vuka? To?

- A što ćemo tamo? - upita Tut.

Braco kao da se malo uvrijedio, jer sad je zastupao ujaka i njegov Vukovar. Onda je rekao:

- Kupat ćemo se u Dunavu. Veslati. Pecati. Voziti se motornim čamcem. Je li ti to dosta, bebac?

- Ne zovi me bebac - reče Tut. - Dosta mi je.

Izgedalo je primamljivo i dečki su se počeli pomalo zagrijavati za stvar. Pa da, zbilja, šta bi im falilo da se malo brčkaju, a onda, ako je tu čamac, pa još pecanje... Oči su im sjale.

- Meni to dobro zvuči - reče Hrvoje vedro, ali onda mu se lice izduži. - Ali...

Nije ni dovršio, a oni su već shvatili. Ostalo je da se obrade starci, a to će, naravno, biti najteže. Još su bila svježija sjećanja na onaj događaj kad je Hrvoje nestao i kad ga nije bilo 24 sata. Svi su se tada dosta iznervirali, i premda su dečki ispali nekakvi junaci, jer su pomogli da se uhvate pljačkaši banke, ipak nikome od odraslih ne bi bilo drago da se sve to još jednom ponovi. Trebalo je računati na otpor roditelja.

- To će ujak Braco - rekao je Braco.

Tako je počela velika akcija. Naravno, Bracina majka je odmah pristala, zato što je imala povjerenja u svoga brata, a i zato što je znala da joj je brat tvrdoglav kao i sin. Onda se obrađivanje nastavilo. Spustili su se svi skupa dolje, do Hrvojevih roditelja, a znali su da će tamo biti teže.

- Ja imam dva sina - rekao je ujak Braco nakon upoznavanja. - Pa, ako s njima izlazim na kraj izaći ću i s ovom trojicom.

Hrvojev otac je odmah pristao, jer mu se ujak Braco svidio, ali je majka nekako oklijevala, pa je zato ujak Braco rekao:

- Znate šta, ja sam u prvi mah mislio uzeti samo Bracu, ali sam se onda sjetio da on tamo, na Dunavu, bez ove dvojice neće biti ni za što. A isto će tako biti i vama u Zagrebu: ako odvedem samo Bracu, na što će vam ličiti Hrvoje i Tut?

Njih dvojica su odmah napravili žalosna lica, i to je upalilo. Hrvojeva majka ih je malo gledala, malo je

gledala ujaka Bracu, kao da procjenjuje je li on doista toliko lukav koliko se pravi, a onda se nasmijala:

— Nek vas nosi vrag - rekla je.

S Tutovim roditeljima je išlo lakše. Samo se njegov otac, koji je bio nastavnik tjelovježbe, raspitivao hoće li klinci tamo u tom Vukovaru imati prilike da se bave sportom i jačaju mišiće.

— Za to ja garantiram - rekao je ujak Braco.

— A, koliko sam čuo, vašeg sina ne treba posebno ni tjerati.

Kad je to čuo, Tut je, kao slučajno, napravio nekoliko čučnjeva i opipao mišiće. Njegova majka je otišla da mu napravi sendvič, jer je Tut jako volio jesti, premda je bio žgoljav kao šibica.

Tako su dobili pristanak roditelja i tako su odlučili da krenu sutradan ujutro. Kako je izgledala ta noć, bolje je da se i ne govori: nemirni snovi, bacakanje po krevetu, nekoliko naglih buđenja još prije zore, a onda dubok san. Tako su svu trojicu roditelji ujutro u pola sedam morali drmusati i otkrivati da bi se rasanili i nekako izvukli iz postelje.

Ali, kad im je to uspjelo, odmah su bili orni za put. Kad su doručkovali, kad je ujak Braco uvalio u zube cigaretu koja mu se dimila ispod nosa i tjerala ga da škilji na jedno oko, kad je sve bilo gotovo, potrпали su se u žutog »fiću«. Dečki su ubacili torbe i uvukli se otraga, a Braco je sjeo kraj vozača i vezao se, jer je bio visok, pa je mogao tvrditi da ima dvanaest godina, u slučaju susreta s milicijom.

Putovanje je bilo ugodno i dečki su se cijelim putem čudili. Nikad prije nisu vidjeli tolika polja žita, niti su mogli zamisliti kako točno izgledaju kombajni, jer na televiziji je sve nekako drugačije. Čudili su se velikim šumama kroz koje su prolazili, proučavali velike šleperе i kamione što ih je ujak Braco uspijevao preteći svojim »fićom«. A ujak Braco im je cijelim

putem pričao neke smiješne dogodovštine s Dunava, pa su tako jedva čekali da vide i to čudo.

I, čim su stigli u Vukovar, još prije nego što ih je odveo svojoj kući, ujak Braco ih je odvezao na Dunav. Skrenuo je kod putokaza na kojem je pisalo LUKA, tu su izašli iz auta i prošli pješice kraj stare smeđe dvo-katnice. Pošli su prema rubu brijega koji se dizao iznad Dunava.

Tu su rasla dva kestena i jedna lipa i stajao je jedan stari bunker još iz doba rata. Dolje je bila pod-zidana obala, na drugoj strani vode vidjela se šuma od vrbovog šiblja. A dolje, pod njihovim nogama, tekao je Dunav.

- Eto - rekao je ujak Braco. - To vam je to. Kako vam se sviđa?

Zar je trebalo pitati? Tolika voda, takva snaga, pa onda brodovi, čamci, gliseri, dizalice, šlepovi, ribiči, plivači što bučkaju nogama, zastave i još štošta drugo.

- Super - rekao je Hrvoje. - Sigurno ima osam-sto metara po širini.

- A ti, malac, što ti kažeš? - upitao je ujak Braco.

- Dunaaaav - rekao je Tut, a usta su mu se izdužila kao da će zazviždati. Otezao je tu riječ, kao da samo na taj način može izraziti veličinu onoga što vidi.
- Ljudiiii, Dunaaaav!

A kako bi tek Tut otegao da je znao kakve ih sve pustolovine na Dunavu čekaju?

ČOVJEK U NEČEMU

Pustolovine su počele sutradan.

Ujakov čamac zvao se *Zeleni tigar* i oni su plovili njime sredinom rijeke gledajući za brodom koji se polako kretao nizvodno. Brod je bio bijel i prilično velik, putnički. U čamcu ih je bilo četvorica. Tut je odjednom viknuo, glasno i hrapavo:

- Čovjek u moru!

Svi su se nasmijali, nitko taj povik nije shvatio ozbiljno, a Dodo je rekao:

- Ovo ti je Dunav, Tut.

Tuta to nije zbunilo: nakašljao se, uzeo zraka, a onda se jrrroderao, još glasnije nego prvi put:

- Čovjek u Dunavu!

Opet su se nasmijali i opet ga nisu shvatili ozbiljno. Ali, onda su opazili, pedesetak metara dalje, nešto okruglo u sivoj dunavskoj vodi. Opazili su onda i ruke, prvo jednu, pa onda drugu. Prema njihovu čamcu netko je plivao kraul. A bili su na samoj sredini široke rijeke.

- Nije vrug da preplivavaju - rekao je Dodo i ugasio motor.

Dodo je bio stari dunavski vuk i njega ništa nije moglo zbuniti. Pustio je da se čamac ljuljuška na valovima koji još nisu dostigli punu visinu, jer je brod još bio dosta blizu, još ih nije zahvatio trag. *Zeleni tigar* se ljuljuškao, a oni su gledali. Netko je plivao prema njima.

Nisu se tome nadali. Dunav je bio lijep, neobičan, čaroban, ali nisu se nadali da će im odmah ponuditi i

pustolovine. Dosta je bilo već to što su se mogli čuditi njegovu mirisu, njegovu sitnom i lijepom pijesku, brodovima i čamcima. Nisu mislili da će odmah početi nekakva čuda.

- Samo polako - rekao je Dodo. - Da vidimo.

Dodo je bio sin ujaka Brace i bio je Bracin i Hrvojev vršnjak, nešto stariji od Tuta. Imao je žutu kosu i nije jako ličio na ujaka Bracu: ličio je na svoju majku, koja je bila visoka i plava. Dodo je sve znao o Dunavu i on je dječacima iz Zagreba bio vodič. On ih je naučio kako se ulazi u čamac, on im je pokazao kako treba plivati a da te voda ne odnese, objasnio je kako se na motor za čamac priključuje rezervoar s gorivom, kako se vesla u dunavskom čamcu zvanom *čiklja* i kako treba nositi motor na ramenu a da ti ne nažulja vrat.

Motor, uostalom, nije ni trebalo daleko nositi. Stajao je u jednoj kući na samoj obali Dunava, a odmah ispod kuće bio je privezan čamac. U kući je živio ujakov prijatelj Dare, čovjek sa crvenom bradom koji se jako volio smijati. Od njega su dečki uzeli motor i ključ od čamca i tako su toga poslijepodneva sami isplovili, jer je ujak Braco imao nekakvoga posla. I tako je počela pustolovina, malo nakon što su se prvi put okupali iskačući iz čamca na sredini matice. Netko je plivao.

- Da zaveslamo malo prema njemu? - upita Braco kapetana Dođu.

- Neka - reče Dodo. - Ne treba. Nosi nas voda, točno ćemo se sresti.

- Prije nego što naiđu valovi iza broda? - upita Hrvoje.

- Prije - kimnu Dodo.

A brod je prolazio dok je plivač grabio prema njima. Bio je putnički, za razliku od mnogobrojnih teretnjaka koje su dotada vidali. Dodo im je objasnio da taj brod kreće iz Osijeka, pa staje u Vukovaru i nastavlja za Novi Sad i Beograd. Tek je, dakle, isplovio

iz vukovarske luke, jer oni su bili nizvodno od nje. I tada se pojavio plivač.

Sad su ga gledali kako grabi prema njima. Nije plivao baš vješto: bio je to nekakav sirotinjski kraul, jer je plivač jedva uspijevao izvući laktove iz vode, a osim toga je pri svakom zamahu okretao glavu lijevo i desno, pa je bilo pravo čudo kako mu se ne zavrti.

- A zašto bi preplivavao? - upita sad Hrvoje.

- Ponekad momci preplivavaju Dunav - reče Dodo. - Onako, zezaju se. Ali, tada ih je obično više. Ovaj mi ne izgleda tako.

Sad je plivač već bio blizu, i opet je Tut imao priliku da poskoči na svome sjedalu na špicu čamca. Njega je, zapravo, bilo strah plovidbe, držao se za stranice tako čvrsto da su mu prsti pobijeljeli, trtario je svaki put kad bi se čamac nagnuo. A bilo mu je i grozno teško da sjedi mirno. Sad se proderao:

- Dijete u Dunavu!

Doista, sad su i drugi jasno vidjeli: ono u Dunavu nije bio čovjek, jer, ruke su bile prekratke, glava pre-malena. Bio je to dječak, u to više nije moglo biti sumnje.

Hrvoje je namjestio naočale, a Braco se zamišljeno počeo nositi. Tut bi najradije bio malo skakutao, ali nije imao gdje.

- Kamo se uputio? - začuđeno upita Hrvoje.

- Možda trenira? - pretpostavljao je Tut, pa se svi nasmijaše, to više što su Tutovi zubi sasvim glasno cvokotali već i pri samoj pomisli da bi njega netko natjerao da lako trenira.

Sad Dodo uze veslo i s nekoliko vještih zamaha približi se onome u vodi. Brod je pomalo odmicao i prvi veći valovi već su se vidjeli na nekih dvadesetak metara od njihova čamca. Već su sasvim dobro vidjeli dječakovo lice: bilo je pjegavo, s nosom oljuštenim od sunca kao mladi krumpir, a kosa mu je bila vrlo kratka,

kao da je nedavno bio ošišan do glave, pa mu je kosa tek niknula.

- Hoćeš u čamac? - dovikne mu Dodo, a dečki su čekali što će biti dalje.

Ali, onaj dječak u vodi ne odgovori ništa. Zapravo, pokušao je odgovoriti, otvorio je usta, ali tada mu se u njih zalila voda, pa se zagrcnuo, zakašljao, pokušao je mahnuti rukom, ali ni u tome nije uspio. Odjednom, njegove glave nestade s površine vode.

Ne oklijevajući ni trenutka, Dodo ostavi veslo i baci se u Dunav. Prije nego što su se Zagrepčani uspjeli snaći, on je već bio blizu mjesta gdje su posljednji put ugledali onu pjegavu glavu. Tada se glava opet pojavi. Dodo ščepa dječaka s leđa i oko vrata rvačkim zahvatom.

- Veslajte - doviknu.

Dotle se već i Braco bacio u vodu, pa je sad pomagao Dođi. Vidjelo se jasno da onaj klinac više nema ni truna snage. Zato su ga sad njih dvojica zajedničkim snagama vukli i potezali prema čamcu. A Hrvoje i Tut su u čamcu bili na sto muka. Dodo ih je, doduše, naučio kako se vesla, ali kad je to trebalo primijeniti, nije bilo lako. Čamac je stalno nastojao da ode na jednu stranu, pa ga je trebalo ispravljati. Ipak, nekako su se približili Dođi, Braci i onome dječaku koji više nije micao ni rukama ni nogama, nego je samo šumno disao.

Dodo je prvi skočio u čamac, i to vrlo vješto: podigao se na mišićima do visine struka, a onda prebacio u čamac prvo jednu, pa drugu nogu. Braco je dotle ostao u vodi i pridržavao dječaka koji je treptao i škiljio, gledajući koga sve tu ima.

- Daj - reče Dodo. - Polako.

Braco je pogurao dječaka, a Dodo i Hrvoje su ga iz čamca vukli. Nije išlo lako, bio je sasvim iznemogao, pa mu je Braco morao prebaciti nogu preko ruba čamca, da može ući. Tut je dotle sve to gledao držeći

se za stranice čamca, trtareći i cvokoćući, ali i otvarajući četvore oči. On je prvi opazio nešto važno, ili je to prvi rekao. Proderao se, naime, kao i obično:

- Ljudi, pa on je obučen!

To je bilo točno. Dječak je imao na sebi bermuda-hlače, načinjene od skraćenih i izbljcdjelih trape-rica, i zelenu majicu koja kao da je također bila malo izbljcdjela. Na nogama nije imao ništa.

- Sto ti radiš obučen u Dunavu? - upita Braco nagingujući se nad dječaka.

Dječak je ležao na dnu čamca, na letvicama, duboko disao i gledao momke koji su se nagingjali nad njim. U grudima mu je malo škripalo, a oči su mu lutale od jednoga do drugoga lica. Odjeća se zalijepila za njega, a i iz nosa mu je malo curilo.

- Plivam - rekao je.

Očito, želio je dobiti na vremenu, nije mu bilo do toga da odmah otkrije koje su mu namjere. To je dečkima odmah bilo jasno. Samo im nije bilo jasno zašto.

- A kamo plivaš? - upita Hrvoje.

- I skoro se daviš - reče Dodo.

- Jer nemaš kondicije - priklopi Tut poučno, da se ne pomisli kako je on zaboravio koje su glavne vrijednosti u životu.

Dječak je opet malo oklijevao, ali sad je već došao k sebi. Pridigao se i sjeo u čamcu, a onda je malo oteresao glavom. Pogledao ih je pa rekao:

- Kamo plivam? Plivam k vama.

Zgledali su se. Taj je malac bio tvrd orah. Ali, zar to nije bila pustolovina, i zar nije trebalo da budu na sve pripravnici? Hrvoje upita:

- A zašto k nama?

- Zato što je vaš čamac najbliže, mudraci - reče dječak i nasmije se pomalo hrapavo.

Smijeh mu je bio podrugljiv i odmah se vidjelo da s tim tipom nema šale: kao da se trudio da svakoga

ismijava, kako bi spriječio da drugi ismijavaju njega. Taj se znao braniti u životu. Ali, nisu ni naši dečki bili šmokljani. Dok ih je rijeka nosila nizvodno, dok su valovi iza broda ljuljali čamac a Tut cvokotao, Braco se naže nad dječaka, uhvati ga za zelenu majicu na prsima (reče što je opasnije mogao:

- Čuj, zeleni, ako hoćeš opet u Dunav, samo reci. Odgovaraj što te se pita, dok si u našem čamcu. Jasno?
- Mali kimne, malo uplašeno, a Braco nastavi: - Da te čujem, zeleni. Kažeš da je naš čamac bio najbliže. Čemu najbliže?

Dječak je sad promijenio ploču. Vidio je da su oni u većini i da nisu mačji kašalj. Mislio je da ćeš njima izaći na kraj zezajući se, ali sad više nije bilo vrdanja. Rekao je:

- Brodu.

Opet su se zgledali. Onda se Hrvoje prvi snašao, pa reče, pokazujući dječakovu mokru odjeću:

- A ti si, znači, skočio s putničkog broda? Nisi se kupao? Ili si možda pao s broda?

Sad su se stvari počele pomalo razjašnjavati. Pa da, nije tu bilo nikakvog preplivavanja Dunava, nikakvog sporta niti treninga, nije se pojavila nova disciplina »preplivavanj e rijeke u odjeći«. Jednostavno: dečko je pao (ili skočio?) s onoga putničkog broda, pa je onda opazio njihov čamac i zaplivao prema njemu, jer je čamac bio najbliža čvrsta točka i spas. Čisto i bistro. Samo, kako je taj zeleni čudak dospio u rijeku?

- Onda? - potače ga Braco dok je limač oklijevao. - Što čekaš, pričaj. Pao ili skočio? - Pa dodade malo blaže: — Ne izgledaš mi baš kao šeprtlja, pa da padneš.

Dječak je malo oklijevao, jer mu je godilo ono što je čuo od Brace, ali je, očito, imao i neki svoj račun. Kao da se pita može li im vjerovati. A nije imao kud, u čamcu su oni bili gazde.

- Skočio - reče.

- Zašto si skočio? - zadere se sad Tut s pramca, hrapavo i iznenađeno, kao daje opet ugledao čovjeka u moru. Njemu nije išlo u glavu da netko može biti toliko lud da skoči, jer se sam užasavao na pomisao da bi nasred Dunava mogao ostati bez čvrstog oslonca.

- Bježao sam - reče dečko nakon kratkog oklijevanja.

Eto, to je bilo to. Od samog početka oni su osjećali da u svemu tome ima nečega neobičnog, daje to pustolovina i da se iz toga događaja mogu izleći neobične stvari. A sad su dobili i potvrdu za to. Jer, mali zeleni je, dakle, bio u bijegu. A zar to nije već samo po sebi neobično i uzbudljivo?

- Od koga si bježao? - upita Dodo razložno. - Od koga čovjek na putničkom brodu može bježati?

Dječak je opet oklijevao, a Dunav ih je nosio sve dalje i dalje nizvodno. Bio je krajnji čas da se upali motor i krene prema gradu, jer bilo je već i kasno. Postajalo je sve jasnije da će cijelu stvar s tim neobičnom pjegavcem trebati raščistiti na obali. Sad dečko reče:

- To je duga priča. Moram vam sve polako ispričati.

Tako je Dodo upalio motor, pa su krenuli prema Daretovoj kući na obali da ondje privežu čamac i spreme motor. Klinac se presvukao, Tut mu je posudio svoju majicu, pa se malo ugrijao i smirio. Zamišljeno je šutio, gledajući rijeku i mjesto na okuci iza kojega je zamakao brod. Dečki su ga pogledavali, ali on to kao da nije opažao, jer gaje mučila neka briga. Stvar je bila sve neobičnija, i momci su se pitali što je: skače s broda, od nekoga bježi, a neki ga vrag i muči. Čudan limać. Onda dečko, baš kad su pristajali uz obalu kod Daretove kuće, reče zamišljeno:

- Možete li me negdje sakriti?

PAVILJON I MAČAK

Sjedili su u uskoj proslorijici u kojoj je bio samo jedan prozor, a taj je gledao na naslagana drva u dvorištu. Na drvima je čučao velik, siv mačak i zirkao na njih, kao da prisluškuje, tako da se Tut svaki čas osvrtao na njega, a kad bi progovorio, spustio bi glas.

- E, idemo redom - reče Braco. - Prvo i prvo, zeleni, kako se ti zoveš?

Dječak više nije imao na sebi zelenu majicu, nego crvenu, Tutovu, ali gaje Braco ipak i dalje tako zvaio. Trepnuo je nekoliko puta, a onda rekao:

- Gaga.

- Kakvo je to ime? - ispali brzo Hrvoje.

- Zapravo se zovem Drago - reče dječak. - A kad sam bio mali, nisam znao izgovoriti svoje ime, pa sam tako ostao Gaga.

Bila je to tajnovita situacija. Odlučili su da sklone dječaka, kad ih je već tako lijepo molio, a Dodo se odmah sjetio i kako to treba uraditi. On je znao sve kako ide i kako treba na Dunavu i u Vukovaru, pa je za sve brzo nalazio rješenje. Ali, ispitivanje tajanstvenog Gage nije mu baš išlo od ruke, pa je to prepustio Braci i Hrvoju; Tuta ni on nije ozbiljno uzimao, kao ni drugi.

Dodo je odlučio da Gagu skriju kod Dareta, čovjeka sa crvenom bradom, u kući kraj Dunava, gdje je inače stajao motor, rezervoar, veslo i ključevi od čamca. Dare je imao nisku prizemnu kuću koju je bio naslijedio od roditelja (svi njegovi preci bili su ribari), a tu je živio sa svojom obitelji, ženom i djecom. U

dvorištu je Dare imao šupu, a imao je i zgradicu sa samo jednim prozorom. Tu su smjestili Gagu.

Zgradicu je Dare, koji je volio velike riječi, recitacije i glumatanje, nazivao »paviljon«. Zapravo je to nekada bila ljetna kuhinja, a sad je Dare to pretvorio u svoje sklonište: tu se zavlačio ako bi rano morao ustati, tu je dovlačio prijatelje na kartanje, tu je spavao kad bi se kasno vratio kući sputa, jer mnogo je putova. Inače je »paviljon« bio prazan; u njemu je bio krevet, stol ijedna stolica.

Znali su da je Dare tih dana zauzet, jer je imao neke inventure ili nešto slično (radio je u luci), pa su zato mirno smjestili Gagu u »paviljon«, samo su morali paziti da ih ne vidi Daretova žena koja je u kuhinji prala posuđe. Sretno su se prošuljali, pa su se nabili u malu prostoriju, i sve je bilo u redu, samo im je smetao onaj mačak tamo na drvima.

- Dobro, Gaga - reče Braco ozbiljno i mrko. - Hajde sad da čujemo zašto si ti skočio s broda?

Gaga ih je gledao svojim lukavim crnim očima i po nosu mu se vidjelo da je bistar malac i da se ne da predriblati. Sviđao im se svima. Pjege na njegovu nosu ličile su na roj ljetnih muha nad površinom Dunava.

- Skočio sam - reče - zato što sam bježao.

- Od koga? - bio je ovaj put Tul najbrži, pa je i njega Braco morao mrko pogledati: ipak se morao znali nekakav red.

- Od staroga - reče Gaga, kao da je samo to pitanje čekao.

Dječaci se zgledaše. Dobro, pustolovina je to, znamo, svašta je moguće, ali petljati s odraslima, s nečijim roditeljima, to se nikome nije sviđalo. Hrvoje za svaki slučaj upita:

- Od čijeg starog?

- Od mog - reče Gaga smijući se. - Od oca, tate, čaleta, riste, fosila, kako hoćete.

Dobro, i to se može razumjeti. Da čovjeku često

dođe da pobjegne od vlastitih roditelja, to je svakome poznato. Osobito je to dobro shvaćao Braco, čiji je otac napustio obitelj i živio negdje drugdje, pa je Braco živio u strahu da se on ne vrati i sve ne pokvari.

- A zašto? - upita sad Hrvoje, koji se inače dobro slagao sa svojim roditeljima.

- Zato - reče Gaga s uzdahom - što me je on ukrao od stare. Pa sam zato pobjegao.

E, to je sad već bilo malo previše. Kako može otac svoga sina ugrabiti? Tu je nešto bilo mutno, i sve je pomalo počelo mirisati ne na pustolovinu, nego na neku od onih gluposti kojima se bave odrasli, na sudove, razvode, svađe, i takve stvari.

- Znaš šta - reče Braco Gagi - ovako nećemo nikuda stići. Hajde ti nama fino ispričaj cijelu priču, sve kako je bilo, jer ovako te možemo do sutra ispiti-vati. Samo iskreno i jasno, ako može.

Gaga se valjda malo uplašio mrkoga Bracinog lica (Hrvoje i Tut su znali da se on to samo pravi, pa im ipak nije bilo svejedno), te je zato pročistio grlo i spremio se da govori. Kad je zaustio, ono što je pripovijedao zvučalo je istinito, premda sasvim čudno.

- Ovako - razveza Gaga. - Moji su starci rastavljeni, razumijete. Mi smo iz Osijeka, ja sam u Osijeku rođen, i tamo stanujem. E, i prije dvije godine starci su se rastali, stari se preselio u Beograd i tamo se zaposlio. Ja sam ostao sa starom, ona radi u tvornici četaka. Ali, kad su se rastali, bila je među njima velika frka.

- Zbog tebe? - upita Hrvoje.

- Zbog mene - kimnu Gaga, zadovoljan što ga bar netko razumije. - Stara je dobila sud, i tako sam ostao s njom.

- A tebi je to drago ili krivo? - upita Braco brzo i zabrinuto.

- Drago - ispali Tut bez daha, sav u priči.

- Drago - potvrdi i Gaga, pogledavši načas u Tuta. - Starog ne volim. Mlatio me, a osim toga, nikad

nije izdržao na jednom poslu duže od šest mjeseci. Ili se posvađa, ili se napije, ili nešto drugo ukenja. Ne bi mi se sviđalo živjeti s njim.

Dječaci su kimali glavama, jer znali su za takve slučajeve, u svom razredu, u susjedstvu, svuda. Toga je bilo koliko voliš. Znali su da Gagi nije lako u njegovoj koži. Onda Braco reče:

- A stari se nikad nije pomirio s tim da ostaneš kod stare? - Dječaci su opazili da je Braci grlo stegnuto i da s mukom govori.

- Točno - reče Gaga brzo. - Cesto je dolazio, osobito kad stare nema kod kuće, pa me mamio i nagovarao da dođem s njim, da će mi u Beogradu biti bolje, da će me dati u bolju školu, i šta ti ja znam. A ja nisam htio.

- I onda, i onda...? - treperio je Tut, kao da gleda najnapetiji film na televiziji.

- Onda - reče Dodo - stari ga je jednostavno pokupio.

- Točno - potvrdi Gaga. - Došao je danas, uzeo me za ruku i odveo. Stare nije bilo doma, odveo me ravno na brod. Mi stanujemo u Osijeku odmah kraj Drave. Brod je isti čas krenuo. A stari je tip kojem se ne možeš protiviti.

Dječaci su kimali glavama, a sivi mačak na drvima sad je ustao, protegao se, pa nekamo odšetao. Kao da je čuo sve što je htio čuti, pa je sad otišao da sve to nekome prijavi.

- Ne bih se ja dao - reče Braco oštro i lupi se pesnicom jedne ruke po dlanu druge. - Ne bi on mene samo tako...

Razumjeli su ga, njegova je situacija bila donekle slična Gaginoj. Onda Hrvoje upita Gagu:

- I onda si tu, kod Vukovara, iskočio?

- Točno - kimnu Gaga, koji je, izgleda, osobito volio tu riječ. - Uhvatio sam priliku kad je stari otišao

po pivo. Mislio je da ne mora paziti na mene dok smo na vodi, nego samo u lukama.

Eto, dakle, to je bila cijela priča. Tut se vrpolio po sobičku, virkao kroz prozor čudeći se gdje se dje-
nuo onaj mačor, skakutao, sjedao i ustajao. Braco je
još uvijek bio zamišljen i mrk, Dodo je povremeno
pogledavao u dvorište, da ne naiđe Daretova žena
Slavica. A Hrvoje je upitao Gagu:

-1 što ćeš sad?

Gaga ga pogleda, onda zaokruži očima okolo po
licima dječaka. Sleže ramenima, koja su bila koščata
gotovo kao i Tulova, samo jača i mišićavija.

- Glavno da sam se izvukao - reče. - Vratit ću
se u Osijek.

Pa da, to je bilo sasvim dobro rješenje. Gagina je
majka sigurno već otkrila da ga nema, pa Gaga treba
da se što prije vrati, kako ona ne bi brinula. Naravno,
bit će potreban novac za autobus, ali to će već ujak
Braco. Osim ako...

- Osim ako... - reče Braco.

- Uf, uf — rekoše uglas Dodo i Hrvoje, koji su
odmah shvatili na što on misli.

- Objasni mi, Braco - reče Tut plačljivo. - Ja
ništa ne kužim.

- Pa, eto, bebac - reče Braco. - Stari je sigurno
već opazio da Gage nema. I što je pomislio?

- Ne znam - reče Tut. - Sto ja znam što je on
pomislio, pa, je li tako, Hrvoje?

- Pomislio je - reče Hrvoje poučno - da je Gaga
ili pao u Dunav, ili da je sam skočio.

-1 da se utopio? - upita Tut uplašeno.

Sad se Gaga brzo ubaci i poče objašnjavati, dok
su ga dečki pažljivo slušali. Reče:

- Neće to pomisliti. Zna on da sam ja dobar
plivač. Shvatit će odmah da sam ja pobjegao.

Svi su nekoliko trenutaka šutjeli i razmišljali sva-
ki na svoj način. Dođi su se usne micale, nešto je

računao, i sad najednom progovori, a dečki se uplašiše njegovih riječi.

- Ako stari misli da si pobjegao - okrete se on Gagi — onda će valjda pokušati da te nađe, je li tako?

- Sigurno - kimnu Gaga.

- E, vidiš - reče Dodo, i što je dalje govorio, to su ga njegove vlastite riječi sve više plašile, pa je govorio sve tiše. - Ako je tako, onda je stari možda sišao s broda u Iloku. To je pola sata brodom odavde. Ako je sišao u Iloku, mogao je sjesti u autobus, i biti ovdje za manje od jednog sata. A koliko ima da smo mi tebe izvadili iz Dunava?

- Više od sat i pol - reče Hrvoje uvjeren.

- Eto ti ga - reče Dodo sve zabrinutij i. - Tvoj stari je, Gaga moj, možda već u gradu, možda već čuči na autobusnoj stanici i pazi da mu ne zbrišeš natrag u Osijek.

Nastao je tajac. Svi su sad govorili tiše, zirkali su prema otvorenom prozoru, i činilo im se sasvim moguće da je Gagin otac sad tamo iza onih drva i da ih sluša, ili čak daje možda i onaj mačak bio neki njegov špijun.

- Ne ostaje ti drugo - reče Braco Gagi — nego da se kriješ.

- To vam ja i govorim - reče sad Gaga žmirkajući u njih svojim lukavim očicama. - Treba da se sklonim dok se stari ne makne. Barem dan ili dva.

Eto, to je već bio neki cilj, način da se pustolovina nastavi. Trebalo je paziti Gagu i štititi ga. I kriti. Dodo ustade i reče:

- Bit ćeš ovdje. Mi ćemo te skrivati.

NIJE U NOVINAMA, NEGO POD KREKETOM

- Mama, imaš li današnje novine?

- Oh-ho - rekla je Dodina majka. - Otkad si ti počeo pratiti politiku?

- Ne ja, nego... - započe Dodo, ali se zbuni i ne dovrši.

- Tamo su ti - reče njegova majka donoseći na stol još rajčice.

Doručkivali su u kuhinji. Dodina majka dala im je mladoga sira što ga je toga jutra kupila na tržnici, pa vrhnje, rajčice, paprike i luka. Jeli su da im je sve pucalo za ušim a, a Dodin mlađi brat samo ih je gledao i čudio se. On obično nije htio jesti, pa su se roditelji oko toga mučili, a sad je, u društvu, čak i on nešto zagrizao, pa je majka bila zadovoljna. Ipak, on je bio premalen da bi sudjelovao u pustolovinama, nije ni na Dunav s njima išao, pa mu tako nisu ni pripovijedali što ih brine.

Zato su poslije doručka uzeli novine i izašli s njima u dvorište, te se zavukli u najdalji kut, da ih tko god ne bi ometao. Jer, trebalo je da vide ima li što god, to je svakako trebalo. Još su prethodne večeri, ležeći u krevetima i tiho razgovarajući, odlučili da će im čitanje novina biti prvi posao toga jutra. Trebalo je da se obavijeste.

Novine je držao Braco, a ostali su se nabili oko njega i virili mu preko ramena. Točno su znali što traže. I, u jednome času, svima je srce zaigralo. Tut se proderao što ga grlo nosi, tako da je Dodin mali brat, koji se na drugom kraju dvorišta igrao kockama, pođi-

gao glavu i zagledao se prema njima. Tut je povikao, kao i jučer na Dunavu:

- Evo ga! Tu je!

Doista, tamo je bio naslov NESTAO DJEČAK. Svi su odmah prignuli glave i počeli čitati što su brže mogli. Čitali su tako nekoliko trenutaka, ali sve sporije i sporije, sve se češće pogledavajući među sobom i sve se više mršteći na Tuta.

- Hm, hm, hm - reče Hrvoje.

Vijest je glasila ovako: »Brčko, 10. srpnja, Kako smo obaviješteni u SUP-u Brčko, jučer je iz Doma za nezbrinutu djecu nestao jedanaestogodišnji Goran Tribunić, a da nitko od djece niti od odgajatelj a ne zna kamo je otišao. Strahuje se da je dječak stradao prilikom kupanja u Savi, ali još uvijek postoji nada da je nekamo odlutao, s obzirom da se saznaje kako ima rođake u Vinkovcima...

- Nije to - reče Braco. - To nema veze.

- Nije - reče i Dodo.

- Traži dalje, traži dalje - reče Tut nestrpljivo, pa poče preko Bracinoga ramena okretati listove novina.

- A gdje ti to tražiš, bebac? - pogleda ga Braco.

- U sportskoj rubrici? U vanjskoj politici?

- Ne znaš nikad - reče Tut, malo posramljen.

Ali nitko ga nije slušao. Tamo gdje je trebala biti vijest o Gaginu nestanku, te vijesti nije bilo, i gotovo. Nije dalje vrijedilo gledati.

- Čudno - reče Hrvoje.

- A ja sam se baš nadao - progunda Dodo.

I imali su pravo što su se nadali. Ispravno su zaključili da živ dječak ne može nestati samo tako, zavući se u tamo neki Daretov »paviljon«, i nikome ništa. Mora se bar netko zanimati za njega, mora se bar netko upitati gdje je. Računali su ovako: možda će Gaginom ocu proraditi savjest, pa će sinov nestanak prijaviti miliciji, a milicija će obavijestiti novine. A ako

ne to, onda će sigurno Gagina majka, u Osijeku, vidjeti da joj sina nema, pa će se dati u potragu za njim. I opet će nešto biti u novinama.

Ali, nije bilo ničega.

Sjedili su nekoliko trenutaka u kutu dvorišta, a onda se Dodo prvi snašao, pa ustade, ode na terasu i poče skupljati pribor za Dunav. Ispod ključeva i ostaloga bila je ceduljica na kojoj je pisalo: **SAMO PAMETNO**. To im je ostavio ujak Braco, Dodin otac, koji je sad bio na poslu.

- Treba da idemo - reče Dodo dečkima. - Da se Gaga ne brine.

Bilo je, doduše, tek devet sati. Možda se ni Gaga još nije naspavao nakon jučerašnjih pustolovina, ali nikad se ne zna: dečkima se sad žurilo. Hitali su da se uvjere da Gaga doista postoji i da im se sve to jučer nije samo pričinilo. Dodo je otišao u kuhinju i rekao majci:

- Mama, a da nam daš nešto za jelo, da ponese-mo?

- A ogladnit ćete? — upita ona veselo, gledajući dječake koji su se nabili u dovratak. - U redu. Ali, nemam sad vremena. Uzmite sami iz hladnjaka.

To je bilo dobro. Dodo je brzo pokupio nešto salame, kruha, sira, malo paradajza i paprike i sve to strpao u plastičnu vrećicu. Onda je namignuo dječacima, pa su krenuli. Mali brat se i dalje igrao u dvorištu, i malo je cmoljio kad je vidio da oni odlaze.

Do Dunava je bilo daleko, jer se kuća ujaka Brace nalazila na brijegu, na drugome kraju grada. Dječaci su se najprije spustili u grad, pa prošli ispod svodova koje je imala većina kuća u centru. Najednom mjestu im je Dodo pokazao jedna zelena željezna vrata s debelom šipkom poprijeko.

- To je majstorova radnja - reče. - On je tatin prijatelj. Sad je u bolnici. Tata ima ključeve. Jednom ćemo doći da vidite radnju.

Onda su zastali kod kioska, pa kupili još dvoje dnevne novine, osječke i beogradske. Stojeći na ulici, nabivši se u hrpu, brzo su ih pregledali. I u tren oka su ustanovili da ni u jednim nema ni riječi o nestanku nekakvoga Gage iz Osijeka.

Dok su prelazili preko mosta na Vuki, u samome centru grada, Hrvoje reče zamišljeno:

- A šta mislite, dečki, je li nama Gaga rekao baš cijelu istinu?

Svi ga pogledaše začuđeno. Onda progovoriše svi u isti mah. Na kraju je ipak sve nadglasao Braco, jer on je bio najoštriji i najviše se uzбудio:

- A zašto nam ne bi rekao istinu? Šta ti misliš, da netko tko obučen skoči u Dunav, a nije ni neki osobiti plivač, premda se hvali da jest, misliš da netko tko skoči, sve zato da se spasi od starog divljaka, misliš da bi netko takav mogao lagati onima koji su ga spasili? Pa njemu je Dodo spasio život, hej!

Hrvoje se malo uplašio Bracine svadljivosti, koja je bila za njega sasvim neuobičajena, pa se brzo povukao.

- Ne znam - reče. - Samo razmišljam.

Dalje su išli u tišini, misleći svaki svoje. Tut je trčkarao pred njima i sa strane, zastajkivao, gledao, opipavao, tu i tamo bi pronašao neki štapić ili list, pa bi to podigao i nosio sa sobom sve dok mu ne bi nešto drugo privuklo pažnju. Tako su išli prema Daretovoj kući.

- Sad samo da se uvučemo - reče Dodo.

Pokazalo se da je to lakše nego što su očekivali. Kad su kroz zeleno obojenu kapiju ušli u popločano dvorište obraslo korovom, odmah su vidjeli da kod kuće nema nikoga. Daretova je žena, očito, otišla na tržnicu i odvela sa sobom i djecu, a Dare je valjda bio na poslu u luci.

Približili su se »paviljonu«. Svima su srca brže zakucala, jer sad je trebalo da opet vide Gagu, ako taj

Gaga doista postoji, ako sve to nije bio samo san. Dok su hodali kroz grad, razmišljali su o tome kako je sad tu negdje Gagin zli otac, kako možda vreba svoga sina, čak im je pada lo na pamet da možda i njih prati, jer je možda, tko zna kako, doznao da su oni u vezi s Gagom. A sad više nisu bili sigurni ni da Gaga zbilja postoji, ni da se sve ono jučer doista dogodilo.

Dodo je tiho kucnuo na vrata »paviljona«, ali se iznutra nije čulo ništa. Onda je polako pritisnuo kvaku i vrata su se otvorila. Stajali su na vratima, jedan iza drugoga, i nisu ni disali. Onda udoše.

Osvrtali su se oko sebe, ali »paviljon« je bio prazan. Krevet, stol, stolica. Ništa više. Krevet je bio razmješten, vidjelo se da je u na njemu te noći netko spavao, ali sad toga spavača više nije bilo. Nigdje nikoga. Stajali su u maloj sobi i zgleдали se. Onda Dodo, tek toliko da nešto kaže, tiho zazva:

- Gaga?

- A? - začu se odnekud odozdo.

Opet se zгледаše. Sto je to? Jesu li dobro čuli? Naravno da jesu. Dolje, netko je bio dolje! Ispod kreveta!

Doista, ispod kreveta se sad izvlačio Gaga, sav prašan, musav, jednog obraza sasvim sivog i očiju malo ulijepljenih od sna.

- Ma, vidi ti njega - reče Hrvoje.

- Sta radiš tamo dolje? - nasmije se Dodo.

- Dečki, dečki - reče ozbiljno Tut - evo, znam: Gaga je čovjek koji je uvijek tamo gdje mu se ne nadaš.

Nitko ne reče ništa, a Tut je bio malo razočaran, jer mu se činilo da je baš uočio neku važnu pravilnost.

- Zdravo, momci - reče Gaga.

Napokon se izvukao ispod kreveta, otrešao odjeću i lice, malo se protegao, pa sjeo na krevet. Dodo je sad stavio na stol jelo, pa se Gaga brzo primakao stolu. Prije nego što je počeo jesti, reče:

- Čuo sam korake, a nisam znao tko je. Još sam

napola spavao. Pomislio sam da je to možda taj vaš Dare, pa sam šmugnuo pod krevet.

Onda počne jesti, brzo i halapljivo, a oni su stajali i gledali ga isto onako kako je prije pola sata Dodina mama gledala njih dok su doručkovali. Gaga je izvadio iz džepa sklopivi nožić, otvorio ga, pa je njime rezao paradajz i papriku, vrlo vješto, i ravno sa sječiva trpao u usta.

- Još da je soli - reče žvakoljeći.

- To se nismo sjetili - reče Dodo.

Gaga je jeo brzo, a kruh je gutao napola sažvakano. Rajčicom se umazao oko usta, a dok je jeo, stalno je zvjerao oko sebe, kao da se boji da će mu netko drpiti jelo ispred nosa. Bio je jako gladan. Kad je pojeo. Braco se naže nad njega i reče mu onako mrko i strogo kao i jučer:

- O tebi nema ništa u novinama. Kako to objašnjavaš?

- A što tu ima da se objašnjava - reče Gaga mirno, pa čak i namignu na dječake. - Stari nije prijavio jer mu savjest nije čista.

- A majka?

- Ona je shvatila da me je stari pokupio. Možda nas je vidio netko od susjeda kad smo odlazili, pa joj rekao. Ne usuđuje se ona protiv starog.

Eto, i to je, dakle, bilo objašnjeno. Gaga im je još rekao da će majka po svoj prilici krenuti u Beograd da pokuša dobiti sina natrag. Samo, što joj to vrijedi kad joj je sin u Vukovaru, a isto tako i bivši muž, koji vreba na sina ne bi li ga ulovio. Tako je, dakle, bilo. Nakon svega, Dodo reče:

- Mi idemo na Dunav. A što ćemo s tobom?

- Idem i ja - skoči Gaga. - Bolje nego da me ovdje netko otkrije.

KOGA TRAŽE ONI, A KOGA MI?

A kad su se vratili s Dunava, negdje oko jedan, pred Daretovom kućom stajao je milicijski auto.

- Stoj - rekao je Dodo koji je prvi opazio auto, i oni su stali.

Zagledali su se onamo i odmah shvatili što se zbiva. Bila je prava sreća što nisu bili bliže, što je od Dunava do Darclove kuće ipak bilo pedesetak metara, pa su imali vremena da uoče auto i da nešto poduzmu. Hrvoje je namjestio naočale, Braco je nabrao nos, a Tut je stao skakutati gore-dolje, a onda se sakrio iza jednog stabla, i to tako da su mu virila cijela kokošija prsa. Braco je tiho rekao:

- Gaga, u grmlje.

Gaga nije čekao da mu se dvaput kaže. Odmah je shvatio što se zbiva, i još Braco nije dokraja ni izgovorio rečenicu, a on je već bio u korovu pokraj puta, lako da mu je virio samo ošišani potiljak. I inače se Gaga toga jutra na Dunavu pokazao kao dobar drug i odličan član klape.

- Kako su se samo sjetili? - reče Dodo zamišljeno.

- Ništa - rekao je Braco slegavši ramenima. - Idemo, pa ćemo vidjeti, nema drugog rješenja. Bebac, izađi odande i ponašaj se prirodno, ako možeš.

Tut je izmilio iza stabla, stavio ruke u džepove i počeo zvižducati. To je njemu bilo prirodno ponašanje. Premda, istinu govoreći, ni drugi nisu znali kako treba da se drže. Približavali su se Daretovoj kući oklijevajući, ne znajući što ih čeka. Jer, ako se bolje

pogleda, Gaga ipak jest nekakav bjegunac, a oni su njegovi suučesnici. Ništa, trebalo je progutati i tu pilulu.

Kad su se približili Daretovoj prizemnici, vidjeli su kako kroz kapiju izlaze dva milicionara i Daretova žena, teta Slavica. Jedan od milicionara pozdravio je dodirnuvši kažiprstom štitnik na kapi, a onda su sjeli u auto. Dečki su još čuli kad je teta Slavica rekla:

— Navratite oko pet.

I tada se auto odvezao. Dečkima je bilo lakše. Ako milicija traži Gagu, za ovaj put je opasnost prošla. Ali, trebat će možda naći kakvo novo skrovište. Teta Slavica ih je čekala na kapiji, i oni su pomišljali ali da će možda sad na njih osuti paljbu što joj nisu rekli da nekoga kriju. Ali, ona im samo reče:

— O, zdravo, dečki. Kako je bilo?

— Dobro - odgovori Dodo, a onda, praveći se mrtav hladan, upita: - A otkud milicija?

— A, ne znam ja - reče teta Slavica. - Traže Dareta.

To još ništa nije značilo. Možda traže Dareta zato što je on vlasnik kuće, a u kući se krije tamo neki Gaga? Zato Braco upita:

— A što će im on?

— Ma, eto - reče teta Slavica - netko je opljačkao muzej. A Dare radi u luci i vidi sve te lamo ljude, vidi tko se sve mota, tko što nosi, i tako.

— Htjeli su vidjeti je li Dare opazio nekoga sumnjivog? - reče Dodo.

— Tako nekako - kimnu teta Slavica. - Često oni njega tako potežu. Idem ja, da mi ručak ne zagori.

Dečki odahnuše. To je onda ipak značilo da milicija ne traži Gagu. Znači da njegov otac nije ništa prijavio miliciji. A valjda ni majka. Milicija bi možda Gagu i zaštitila od oca, ali bila bi to silna komplikacija, i bilo je mnogo bolje ovako. A što je još važnije,

»paviljon« se, dakle, i dalje može koristiti kao skrovište.

Pričekali su dok je teta Slavica nestala u kuhinji. A onda Dodo tiho i otegnuto zazviždi. Gaga pomoli glavu iz korova, a Tut mu poče objema rukama mahati da priđe. Čak mu je potrčao i u susret, uzeo ga pod ruku i skakučući ga poveo prema prijateljima koji su i dalje stajali kod kapije, gdje je rasla trava i kamilica.

- Sta je bilo? - reče Gaga.

Objasniše mu. Nadali su se da će on biti veseo i da će mu biti drago što se sve tako završilo. Ali, Gaga se namrštio i obrve su mu se sastavile, a među njima se pojavila bora.

- Šta je, nije ti drago? - upita Braco.

- Ne volim kad je milicija blizu - huknu Gaga.

Tako su se ušuljali u dvorište Daretove kuće, Dodo je spremio motor i javio se teti Slavici, a dečki su dotle sklonili Gagu u »paviljon« i zatvorili vrata. Gaga je legao na krevet i stavio ruke pod glavu. Obćali su da će doći po podne i donijeti mu nešto za jelo. Složio se, premda se inače nije žalio na glad: mogao je, izgleda, dosta podnijeti. Zar je počeo patiti za kućom?

Zurili su doma na ručak, ali kad su naišli kraj muzeja, nisu mogli a da ne zastanu. Jer, i tamo su opazili milicijski auto, ne onaj koji su vidjeli kod Dareteta, nego jedan drugi. Bili su tamo i neki drugi milicionari, pa civili, a i prolaznici koji su zastali da vide što se zbiva.

Muzej se nalazio pod svodovima, tamo gdje su svodovi bili najveći, stupovi najlrbušastiji i najstariji i tamo gdje je bilo najviše hlada i tajanstvene polutmine. Dječaci su ušli kroz velika smeđa vrata i zavirili u prolaz, koji je nekada bio kolni ulaz, jer je muzej, kako im je objasnio Dodo, nekada bio stanica za diližanse. U predvorju su bile naslagane nekakve stare nadgrobne ploče s nerazumljivim natpisima na nekome stra-

nom jeziku, valjda na latinskom. Nisu se usudili da idu dalje.

Jer, unutra, u dvorištu, koje je bilo popločeno starom opekom svom zaraslom u mahovinu, muvali su se neki ljudi, u civilu i u uniformi, pa su nešto pisali i tiho razgovarali, mjerili i crtali. To je valjda bila nekakva komisija.

— Istražni sudac - reče Braco stručno, gledajući jednoga ozbiljnog čovjeka s naočalama i kravatom.

Vratili su se do ulaznih vrata i tu se pridružili nekim ljudima koji su stajali i motrili što se zbiva. Jednoga od njih Dodo je i poznavao.

— Zdravo, Gregori Pek - reče mu.

— Zdravo, mali - reče mu taj. - Gdje ti je stari?

— Šljaka - odgovori Dodo.

Malo su se odmakli, pa je Dodo mogao smiriti znatiželju svojih prijatelja. Oni su se osvrtno pogledavali neobičnog čovjeka što je tamo stajao. Imao je bijelo odijelo, bijeli šešir, zelene naočale i crvenu vratnu maramu. Na nogama su mu bile bijele cipele s crnim vrhovima. Ruke je držao u džepovima, a u zubima mu je bila cigara koja se strašno dimila i opasno smrdjela.

— Gregori Pek? - upita Tut uzbuđeno. - To je on?

Dečki se nasmijaše. Dodo potapše Tuta po ramenu, a onda reče tiho, da ga tamo ne čuju:

— On. Ali, ne onaj glumac na koga ti misliš. Ovak lije: ovaj se zove Grga, a po zanimanju je pekar. Zato ga zovu Gregori Pek.

— A zastoje tako obučen? - upita Hrvoje.

— Zato - reče Dodo - što ne radi kao pekar. On ti je kao nekakav mađioničar, obilazi po sajmovima i daje predstave. A osim toga pomaže i na tržnici, kad nije sezona za čarolije. Sve što ima, potroši na odjeću.

— I ujak Braco njega poznaje? - upita Braco, donekle zabrinut.

- Tata poznaje svakoga - reče Dodo, ne bez ponosa.

Tako su se sad vratili do one skupine ljudi, pa su se približili čovjeku zvanom Gregori Pek. Tut nije mogao izdržati: neopazice je opipao tkaninu njegova odijela, a pokušao je zauzeti i onakvu pozu kakvu je imao Gregori Pek. Mađioničara su i upitali što se zapravo dogodilo.

- A, eto, netko je provalio - reče čarobnjak pučkajući svoju smrdljivu cigaru. - Izgleda da i ne znaju točno kad se to dogodilo - dodade - jer su svi na godišnjem odmoru, samo kustos dolazi svaki drugi ili treći dan da malo pogleda, za svaki slučaj. I, eto.

- Danas je došao, a kad tamo...? - reče Tut.

- To, to - kimnu Gregori Pek. - A kad tamo. Imao je što i vidjeti, možeš misliti.

- A jesu li mnogo odnijeli? - upita Hrvoje.

- Misliš da su meni rekli? - okrene se Gregori Pek prema njemu. - Vrag bi ga znao. Valjda jesu, kad je cijela uzbuna.

Dodo im je tiho ispričao kako ga je otac već više puta vodio u muzej i kako je ondje vidio svakojakih vrijednih stvari, kao što su zlatnici i drugi stari novac, kristalne čaše, slike, odjeća i još štošta drugo. Dok je Dodo to pričao, Tut je cupkao, čekajući priliku da dođe do riječi. I čim se prilika ukazala, on ispali:

- A oružje, Dodo, ima li oružja?

- Sigurno da ima - reče Hrvoje. - Ima ga u svakom muzeju.

Tako je lo, dakle, bilo. Dječaci bi bili dali ne znam što da saznaju stoje sve nestalo i kako, kako je lopov ušao, kojim se trikom poslužio, kakav mu je bio alat. Ali, eto, kad se ni odrasli nisu usuđivali pitati, kako bi onda smjeli oni? I odmah su počeli kombinirati kako bi to bilo sjajno kad bi imali priliku da se i sami nekako uključe u potragu za zločincem, pa da onda, možda, odigraju i neku ulogu u njegovu hvatanju... Jednom im

je tako nešto uspjelo, pa im se činilo da možda ni drugi put ne bi bilo nemoguće. Sasvim su zaboravili i na ručak, i na Gagu, i na sve.

— A šta mislite, dečki - mrsio je Tut - koliko ih je bilo? Kad bih ja to radio, ja bih to sam, jer tako je najsigurnije.

— Ti? - pogleda ga Hrvoje začuđeno kroz naočale.

— Zar se više ne bojiš mraka, bebac? - upita Braco. - To se mora po mraku, znaš.

Tut se malo posramio, ali je odlučio da se ovaj put ne da. Dosadilo mu je da svi uvijek njega zezaju. Rekao je:

— Pa šta, može i po danu. Zar niste čuli da je muzej zatvoren i da dolaze samo svaki drugi-treći dan?

Tutu nije bilo jasno zašto su se njegovi prijatelji na to opet nasmijali. Zaokružio je pogledom po sumračnom predvorju muzeja, gdje je sve vonjalo po vlazi i starini, pogledao debele zidove, male prozore s rešetkama, uska vrata, strme stube zastrte tamnim sagom, teške i pomalo zarđale brave. Onda je zaključio da se on tu ni po danu ne bi usudio sam. Nije mu više smetalo što ga zezaju.

— Dobro - reče. - Onda bih poveo nekoga.

Krenuli su kući jer je već bilo kasno i nije trebalo da zakasne na ručak, pogotovu ako misle iziaći i po podne i još skupiti i nešto klope za Gagu. Osim toga, sad su im se po glavi motale i neke druge misli. Braco ih je prvi izrazio.

— Sto mislite - rekao je - ako ujak Braco već svakoga poznaje, onda bi nas možda mogao povezati s ovim ljudima iz muzeja, pa da i mi malo pogledamo što je nestalo, možda možemo i nešto pomoći... Dečki uvijek lakše njuškaju nego odrasli...

— To ćemo ga lako nagovoriti - reče Dodo.

Ubrzali su korak, unaprijed se radujući što je pred njima opet zanimljiv dan. Pljačka muzeja, to nije

mala stvar, tko zna koliko je tu zlata odnijeto... Tek nakon nekog vremena, Hrvoje se sjeti:

- A Gaga? - reče.

- Pa što - reče Braco. - On će se ionako brzo vratiti u Osijek.

Hodali su neko vrijeme u tišini, a onda Dodo promrsi:

- Ako sve bude u redu.

JE LI TEŽE SAKRITI ODREZAK ILI ČOVJEKA ?

Za ručkom je Tut napravio glupost, a to nije bio dobar znak.

Dok su jeli odreske, krumpir i zelenu salatu, Tut je, šepRTLjavo kao i uvijek, jedan odrezak zamotao u ubrus, a potom ga stao trpati u džep. Dječaci su to opazili, Braco mu je davao znakove očima ali ništa nije vrijedilo: Tut se suviše uživio u svoj lupeški pothvat, pa umjesto da nitko ne opazi njega, on nije opazio sve druge, koji su jasno vidjeli što on radi. I takav je čovjek tvrdio kako bi on sam opljačkao muzej!

- Hej, Tut - rekla je Dodina mama - a zašto ti...
- Zastala je, a onda nastavila neočekivano: -Zašto ti nosiš lančić oko vrata?

Ujak Braco je pratio što se zbiva, pa je tako dao svojoj ženi očima nekakav znak, pa ona tako nije zapitala Tuta zašto krije onaj odrezak, nego nešto drugo, prvo što joj je palo na pamet.

- Uspomena - promumljao je Tut, sav crven, a onda je natrpao puna usta krumpira i zabio glavu u tanjur.

Tako je to bilo. Poslije ručka je ujak Braco malo zadrijemao, a dečki su se dotle vukli po dvorištu mrko pogledavajući Tuta, kojem se na hlačama, tamo gdje je bio džep i u njemu odrezak, pojavila velika masna mrlja. Onda su krenuli u grad, kako im je ujak Braco i obećao. On je morao svratiti u urarsku radnju da navije satove, a muzej je bio samo pedesetak metara

dalje, pa su tako odlučili da će otići i do muzeja, razgledati malo, ako nekoga nađu, i malo se raspitati.

Bila je još prilična vrućina kad su sišli u grad. Ali, začas su stigli onamo žutim »fićom«, a pod svodovima je bila ugodna hladovina. Nad vratima radnje visio je natpis URAR, ispisan crvenim slovima na žutoj podlozi. Preko vrata je stajala željezna šipka s lokotom. Ujak Braco je otključao lokot, skinuo šipku i otvorio vrata, prvo jedna, pa druga. Na trgu ispred radnje nije bilo nikoga. Ušli su polako, jedan za drugim.

- Uf - rekao je Tut. - Saaatoviiiiii.

Satova je doista bilo mnogo. Visili su po zidovima, tiktakali na policama, kuckali pod staklenom pregradom i tiho šaptali iz svih dijelova radnje. Sivi pregradni zid od šper-ploče bio je sav izboden čavličima, a na svakome od čavlića visio je najmanje po jedan ručni sat. I svi su tiho cvrkutali. Ujak Braco ostavio je vrata širom otvorena, pa je zato sad pogledao na ulicu, uzdahnuo, i prihvatio se prvoga zidnog sata. Preko ramena je rekao:

- Nemojte ništa dirati, samo gledajte.

Dečki su stajali i gledali. Najradije bi bili nešto i dirali, možda pomogli navijati, ali se to nisu usuđivali da predlože. Dodo im objasni:

- Majstor je operirao slijepo crijevo. Tata mora svaki dan navijati satove. Njih dvojica su skupa igrali odbojku.

Ujak Braco je dotle navijao satove, redom, polako i odmjereno. Neke je samo pogledao i nije ih dirao, kod nekih se zadržao malo duže, neke je navijao dva-put. Onda je zašao iza sive pregrade, pa se čulo kako i tamo nešto prtlja i navija.

- Tamo ima još satova - objasni Dodo. - Koliko i ovdje, ako ne i više.

Dečki su gledali i gledali, a kad im je dosadilo, sjeli su na prag radnje i čekali. Tuta su smetale masne hlače, ali je to riješio tako stoje skakutao i vrtio se oko

stupova pod svodovima po najvećem suncu. Onda je napokon bilo sve gotovo.

Prešli su u muzej. I tu su imali sreće. Pokazalo se da tamo više nema milicije, ali su zato našli druga Vinka, kustosa muzeja koji je i otkrio pljačku. Drug Vinko je bio vrlo mršav, nosio je goleme crne brčine i košulju s kaubojskom šarom. On i ujak Braco su se rukovali, i tako su dečki u onome mračnom predvorju sad osjećali da možda sve i nije tako strašno i da ih muzej više ne plaši tako jako kao prije.

-1 kakva ti je ovo ekipa? - upitao je drug Vinko ujaka Bracu.

- Moj sin, moj nećak, i njihovi prijatelji. Većinom iz Zagreba - rekao je ujak Braco. - Oni su mi i rekli što se to kod vas dogodilo, pa smo tako došli da vidimo.

Drug Vinko kao da je zbog toga bio osobito zadovoljan: on je bio zaposlen i užurban čovjek, i uvijek je mislio da se sve može riješiti ako se više ljudi oko toga potruđi. Zato mu je i sad bilo drago što su ujak Braco i njegovi dečki došli da ponude pomoć, premda oni nisu bili ni milicija, ni uopće ikakvi stručnjaci.

- Dođite da vidite - rekao je. - Samo za mnom.

Popeli su se uz strme stube zastrte tamni m sagom i ušli u dvoranu. Dječaci su odmah shvatili da dvorane imaju kružni raspored, i da čovjek, na koju god stranu krenuo, uvijek na kraju stiže na isto mjesto. Drug Vinko ih je brzim korakom proveo kroz prve tri dvorane, pa zastao u četvrtoj.

- Evo - rekao je. - Prvo ovo.

Pogledali su. Bila je tu staklena vitrina, zaključana osobitim mehanizmom, a na staklu je bila rupa, velika točno toliko da može ući ruka. A na zelenoj čohi s koje je blago urkadeno, pisalo je strojem na uskoj papirnatoj traci: **ZLATNI KALEŽ IZ XVII STOLJEĆA.** Tut glasno to pročitao, i dodade:

- Uf, ljudi, zlatni.

- To su dijamantom rezali staklo? - upita Hrvoje stručno.

- Dijamantom - kimnu drug Vinko.

Išli su dalje. U slijedećoj su dvorani stali, i tu je odmah bilo sve jasno: tu se čuvao stari novac i bila je opljačkana vitrina u kojoj su stajali zlatnici. Sve je bilo pokupljeno. Išli su dalje. Drug Vinko im je sve pokazivao i glasno je huktao od muke. Stalno je ponavljao:

- Vidite vi tu nesreću! Vidite vi to zlo! Kakva šteta! Kakvo clivljaštvo!

Dječaci su samo gledali i nisu se usuđivali ništa pitati. Nekako im nije išlo u glavu da su tu, na tome istom mjestu gdje sad oni stoje, još nedavno stajali nekakvi strašni provalnici, tko zna kakvi i kako naružani, i da su pljačkali zlatninu, dukate, drago kamenje i druge dragocjenosti. Srca su im bubnjala, jer to je bilo čudnije od svega što su dotada doživjeli. Na Gagu, koji je možda bio i gladan, posve su zaboravili, jer ovo je bilo nešto mnogo strašnije od njegovih skokova u Dunav i njegovog zločestog ćalca. Na Gagu je zaboravio čak i Tut, kojem su hlače bile sve masne od onoga odreska namijenjenog Gagi. Na kraju su stali, i već im se mutilo u glavi od same pomisli koliko je toga ukradeno. A ujak Braco je, kad su opet stigli u prvu dvoranu, upitao druga Vinka:

- Dobro, i kolika je šteta?

- Neprocjenjiva - uzdahnu drug Vinko. - Dva zlatna kaleža, zlatnici, onda vrijedni primjerci rimskog novca, grivne, jedan bodež s ukrašenim drškom...

- Ul', bodež - jeknu Tut.

- Bodež, bodež - kimnu drug Vinko. - Držak mu je bio ukrašen rubinima i alemima. Turski rad.

To je bilo strašno, i dečki su stalno pokušavali zamisliti kako je izgledao lopov koji je to učinio. Koliko ih je bilo? Odakle su došli, možda iz inozemstva? Kao da pogađa njihove misli, drug Vinko reče:

- Nema nikakvih otisaka prstiju, nikakvih trago-

va, ničega. To su uradili pravi pravcati profesionalci. Majstori.

— Onda nisu odavde? - upita Braco.

— Naravno da nisu. U Vukovaru nema profesionalnih provalnika. To su neki koji su došli sa sirane, i vjerojatno su odmah oputovali. U tome i jest nevolja: sad ih treba ganjati po cijeloj Jugoslaviji. Nadam se da su obavijestili granične prijelaze.

Polako su se počeli stubama spuštati dolje, u ono mračno predvorje. Drug Vinko bio je i dalje sav nesretnan, ali im je bio i zahvalan što su došli. I očekivao je da mu još nekako pomognu, makar pitanjem. Zato Hrvoje upita:

— A zna li se kako su ušli?

Drug Vinko zastade, pogleda Hrvoja pa onda ostale. Onda upre prstom u Hrvoja kao da će ga za nešto optužiti, pa reče:

— To ti je dobro pitanje, omladinac. To pitanje, vidiš, i meni još daje nekakvu nadu.

Svi su ga gledali u čudu. Onda ujak Braco upita, jer drug Vinko je čekao da ga se pita:

— Kakvu nadu?

— E, vidiš - reče drug Vinko. - Nema nikakvih tragova sile, osim onoga na vitrinama. Brava nije razvaljena, ni na vanjskim vratima, ni na unutrašnjim. Isto je i s prozorima. I to je dobro.

— Stoje u tome dobro? - upita Braco.

— Pa to - reče drug Vinko sa smiješkom - što to možda znači, možda, kažem, da provalnici ipak nisu sa strane, nego da su odavde, iz Vukovara, i da je blago možda još uvijek tu negdje.

— Točno - reče brzo Hrvoje, kojem su se naočale oznojile od napornog razmišljanja. - Ako brave nisu razvaljene, onda su, dakle, otvorene ključem. A ključeva se nisu mogli dočepati ljudi sa strane, nego samo netko iz Vukovara.

— Točno, omladinac - složi se drug Vinko, prem-

da mu je zadovoljstvo bilo donekle pokvareno, jer je on namjeravao reći sve ono što je rekao Hrvoje.

Tako je to, dakle, bilo. Po načinu kako je pljačka izvedena, to su uradili profesionalci, a njih u Vukovaru nema. S druge strane, provalnici su imali ključ, a to je opet mogao samo netko iz Vukovara. Čudno. Dečki su bili spremni da se glavačke bace u potragu za zločincima. Dali bi sve na svijetu da mogu još malo pronjuškati po muzeju. Ali, trebalo je pomalo krenuti, drug Vinko je imao posla.

Uostalom, dok su još stajali u onome polutamnom i memljivom predvorju, odjednom je s ulice u muzej provirila jedna žuta glava s crvenom bradom. Začuo se cerek.

- He, he, he - začulo se iz brade. - Imam vas. Vi ste u mojoj mreži!

- To je Dare - šapnuo je Dodo dečkima.

- A ti si već dao izjavu miliciji?-upita ujak Braco rukujući se s Daretom koji je pogledavao na dječake.

- Dao - reče Dare ne ulazeći. - A sad ćeš ti meni dati izjavu.

Pri tome je pozvao ujaka Bracu da izađe na ulicu. Ujak Braco ga je u čudu pogledao, a onda je izašao. Dječaci su ostali u predvorju i razgledali su one kamene ploče. Drug Vinko im je objasnio daje to nekada pripadalo grofovskoj obitelji, čiji je bio i dvorac preko Vuke.

Ujak Braco se brzo vratio i dao dječacima znak da krenu. Rukovao se s drugom Vinkom, i tako su izašli na ulicu. Vani, pod svodovima, čekao ih je Dare sa svojom brad urinom u koju je sjalo sunce, i sa svojim tihim cerekanjem. Ujak Braco reče:

- Upoznajte se.

Tako su se svi Zagrepčani izrukovali s Daretom i rekli mu svoja imena. Kad je sve to bilo gotovo, ujak Braco reče:

- E, a sad idemo dalje. Dare nam je priredio jedno iznenađenje u svom »paviljonu«.

RIĐOBRADII TIGAR

Dok su hodali Daretovom ulicom i kroz njegovo dvorište, dečki su trtarili.

Gaga će biti otkriven! Što da kažu ujaku Braci? Sto da kažu Daretu? I što da kažu Gagi, kako da mu objasne da ga nisu izdali? Svatko je gledao na svoju stranu, mislio svoje i trtario za svoj račun. Dodo je čak u jednom času rekao:

- Čuj, tata...

- Reci - odgovorio je ujak Braco.

Ali, Dodo se predomislio. Zašto da sve prizna? Možda još postoji kakva mogućnost? Možda se Gaga nekamo sakrio? Možda se zavuče pod krevet i ostane neprimijećen? A što ako je već nešto nanjušio, pa se sakrio?

- Ništa, ništa - rekao je Dodo.

- Aha, ništa - rekao je ujak Braco, nekako osobito značajno. Izgledalo je kao da ujak Braco mnogo toga zna, i kao da ih je on, u dogovoru s Daretom, uvalio u nevolju, a ne tek puki slučaj.

Kad su stigli na cilj, pokazalo se da tako nekako i jest. Sumnjivo je bilo već to što je ispred »paviljona« Dare gurnuo ruku u džep i odande izvadio ključeve. A oni nisu zaključavali vrata (ključ je bio u bravi), da bi Gaga mogao prošetati kad mu se prohtije, ili otići iza onih drva, radi neke svoje potrebe. Dare je otključao vrata i pri tome promumljao nešto u svoju crvenu bradu dok su oni čekali.

- He, he, he - cerekao se riđobradi.

Otvorio je vrata i tako su ušli u »paviljon«. Dje-

čađ su malo oklijevali, jer ih je bilo strah, budući da nisu znali što će tamo ugledati: je li Gaga tu ili nije? Napokon su ipak ušli.

Na krevetu je sjedio Gaga, noge mu nisu dosezale do poda, pa je njima mahao. Oko ustaje bio sav žut, a na stolu je bio tanjurić s ostacima kremšnita. Tako je to bilo kod Daretu i Slavice: svakoga su morali najprije nahraniti, prije nego što ga uopće upitaju što mu treba.

- Evo zatočenika - reče Dare.
- Zdravo - rekao je Gaga dečkima.
- Zdravo - rekli su i oni.

- A, to je, dakle, taj - rekao je ujak Braco i sad se vidjelo da doista sve zna. - Hajde, onda, da vidimo što je i kako je. Sjednite.

Dečki su brzo poslušali, jer im ništa drugo nije preostalo. Poslagali su se kraj Gage na krevet, ali onda nije ostalo dosta mjesta za Tuta, pa se on zavukao iza njih i sjeo otraga, te se naslonio na zid prekrživši noge po turski. Poslije se stalno vrpeljio svojom nemirnom stražnjicom, tako da su momci poskakivali na krevetu.

- Neće ništa da kaže - promumlja Dare pokazujući glavom na Gagu. - Kaže samo daje njihov prijatelj, i da će oni sve objasniti. Čeličan karakter.

- A vi ste ga...? - upita Tut uplašeno.

- Misliš, mučio? - dočeka Dare pripravno. — Nemaš pojma što sam mu sve radio. Ali, ne da se. Opasan tip.

Sad su dečki shvatili da se Dare opet zeza; a bile su tu i kremšnite. Shvatio je i ujak Braco da se Dare zeza, ali njemu je bilo do toga da se stvar raščisti. Jer, nije to mala stvar da se nekakav klinac najedanput pojavi niotkuda, da ga drugi klinici kriju u tuđoj kući, a da, na kraju krajeva, ni sami o njemu ništa поблиže ne znaju. Zato je odlučio da prvo smiri Daretu, pa ga je upitao:

- Kako si ga našao?

Dare je stajao nasred sobe, visok i poguren, pa je svojim dugim rukama lomatao i pokazivao dok je pripovijedao kako se cijela stvar odigrala.

- Htio ja malo prileći poslije ručka - rekao je. - Tamo Slavica pere posuđe, lupa onim loncima, klinци se igraju pa se svađaju. Kažem ja, idem ja l'ino u »paviljon«, zato ga imam, je li tako. I, dođem ti ja ovamo, i ravno na krevet. Doduše, bilo mi je malo čudno, vidi tu nekakvo iverje, netko je tu nešto nožićem djeljao, ali računam, nema veze. Legnem ti ja, i taman malo da zadrijemam, kad, odjednom, bum, netko kihne.

Dare je napravio stanku i svi su ga napeto slušali, čak i Gaga, premda je on u svemu tome sudjelovao. Tut potaknu pripovjedača:

- I onda, i onda?

- E, i onda, ja mislim, to se meni učinilo, kad, pras, kihne još jedanput. Tko kiše, gdje kiše? Podignem se, gledam, slušam, kad ono, ciha, još jedanput. Sad vidim da je ispod kreveta. Zavirim pod krevet, mislim, možda je mačka, kad tamo, nije mačka, nego tigar. I to zeleni. Evo, ovaj ovdje.

Darelu se dok je pričao smiješno nakostriješila brada, pa se dečki nasmijaše. Ali, ujak Braco bio je ozbiljan. Sjedio je na stolu i gledao dječake oštrim pogledom. I, njima je srce odmah sišlo u pete, valjda donekle i Gagi, premda je on bio hrabar i svašta je već prošao u životu.

- E, dobro - reče ujak Braco. - Da čujemo sad vas. Tko je ovaj momak i zašto ga tu skrivate. Idemo, tko će početi?

Svi su šutjeli i zgledali se, a Tut se, otraga na krevetu, u neprilici guzeljao još jače nego prije. I, kad su već sjedili kao u školi, Braco diže dva prsta.

- Mogu ja?

- Hajde - reče ujak Braco.

Nato Braco ispriča kako su našli Gagu u Dunavu,

kako je bio obučen i posve iscrpljen, kako su ga spasili i kako ih je poslije molio da ga sakriju. Kako su se zavukli u Daretov »paviljon«, kako je Gaga tu prespavao, i što je sve bilo toga prijepodneva.

- Aha - reče ujak Braco. - Sad mi je jasno zašto je Tut ukrao šniclu. Imaš li je još, malac?

Tut se zbuni, a onda iz džepa izvadi ubrus, sav mastan i ulijepljen, sparušen i nikakav. Dare se smijao iz svoje crvene brade, samo što to sad više nije bilo he-he-he, nego ho-ho-ho. Onda je rekao:

- Zatočenik je već jeo. Ovo je ovdje jedan pristojan zatvor, ako niste znali. A to ćemo dati keru. - S dva prsta je uzeo odrezak od Tuta, pa se nagnuo kroz prozor, zazviždao, a onda je bacio Tutov plijen u dvorište.

- Dobro - rekao je ujak Braco dotle. - Mali, da čujemo sad i tebe. Kako se zoveš, od koga bježiš i zašto. Samo po redu i iskreno.

Gaga se malo iskašlje, pogleda ujaka Bracu, pa Daretu. Dok je govorio, stalno je pogledavao u Daretu, možda zato što mu je Dare dao ručak, a možda i zato što se njega najmanje bojao.

- Ja sam iz Osijeka - reče. - Moji roditelji su rastavljeni...

I tako je ispričao cijelu svoju priču o tome kako ga je otac oteo iz dvorišta kuće kraj Drave, kako se majka boji oca, kako su brodom plovili iz Osijeka za Beograd i kako je on, odmah nakon stoje brod isplovio iz vukovarskog pristaništa, skočio i zaplivaio. Dok je Gaga pričao, ujak Braco je pušio cigaretu, malo škiljio, i svaki čas je razmjenjivao poglede s Daretom. To su se njih dvojica nešto kao sporazumijevali. A čini li se ujaku Braci i Daretu Gagina priča uvjerljivom, ili im se ne čini, to dječaci nikako nisu mogli dokučiti. U svakom slučaju, Gaga je pripovijedao lijepo i uvjerljivo, bar se tako njima činilo. Kad je sve bilo rečeno, nastala je mala stanka. Onda je Dare rekao:

- Vidiš ti njega. Čovječe, pa li si tigar!

Gaga je skromno prignuo glavu, a ujak Braco je upitao:

- Dobro, Gaga. I kakve su sad tvoje namjere?

Gaga je cupkao prekrivač na kojem je sjedio, klataći nogama. Pjege na nosu bile su mu sad tamnije, valjda od dunavskog sunca, a kosa kao da mu je malo posvijetlila, opet od sunca.

- Pa, ne znam - rekao je. - Ja sam se mislio ovdje skloniti, koji dan, a onda bih se vratio u Osijek, kod stare.

Ujak Braco ga je pažljivo gledao i malo odmahivao glavom. Dječaci su se pitali što je to njemu čudno, budući da su njima Gagine namjere izgledale sasvim razumne. Ujak Braco upita:

- Dobro, hoćeš li da napišemo pismo tvojoj majci? Ili da joj pošaljemo telegram? Ona sigurno brine.

- Ne, ne - požurio je Gaga da odgovori. - Ona zna da me je stari ugrabio. Možda je već olprašila za Beograd, da me traži.

Dare se počeošao po crvenoj bradi, stavio je Gagi svoju veliku šaku na glavu, pa je rekao:

- Čini se meni da ste vi svi u toj tvojoj obitelji tako oštri kao ti.

- Eto - reče Gaga, sliježući ramenima.

- Tigar - zaključio Dare.

Neko vrijeme su šutjeli. Ostalo je još dosta toga da se razjasni, a dečkima je već bilo pomalo dosta. Smatrali su se krivima, pa se nisu dobro osjećali u svojoj koži. Pogotovu zato što je ujak Braco rekao:

- Onda, vi mislite da ne treba obavještavati miliciju? - a kad su oni složno odmahnuili glavama: - Dobro, a zašto niste ništa nikome rekli? U redu, razumijem vaš strah od Gagina oca, i sve, ali zašto ste od nas krili, čak i od Dareta? Ovo je ipak njegova kuća.

- Pusti djecu - zamumlja Dare. - Kao da se ne

sjećaš što smo sve mi radili. Bolje da ne pričam. Nije pedagoški.

- Onda si ti za to da ilegalac ostane? - upita ujak Braco.

- Pod uvjetom da i nas dvojicu prime u klapu - spremno se odazva Dare. -1 Slavicu, jer ona kuha.

- Primamo, primamo - zagrajaše dječaci, a Gaga sav pocrveni od sreće.

Ujak Braco zapalio je novu cigaretu, u tišini, a dečki su dotle nestrpljivo čekali njegovu presudu. Dare im je namigivao i pravio razne grimase, ali su se one jedva vidjele od brade. Onda ujak Braco napokon reče:

- Ovako ćemo. Gaga ostaje u »paviljonu«, može s vama na Dunav, ali ne treba da ide u grad, da ne bi natrapao na oca. Imate vremena do prekosutra, svi skupa. A onda, razlaz. Štima?

- Štima — zagrajaše dječaci.

Tako je to završilo. Trebalo je da krenu kući jer se bližio suton, i svi su već bili umorni od raznih uzbuđenja toga dana. Dare ih je malo ispratio niz svoju ulicu, a putem su on i ujak Braco tiho razgovarali o pljački u muzeju.

- A šta misliš - rekao je Dare - možda je i Vinko malo kriv?

- Otkud on?

- Pa, znaš da voli popiti - gundao je Dare kroz bradurinu. - Mogao mu je netko drpiti ključ od muzeja iz džepa i načiniti kopiju.

ČAROBNA ŠKRINJA (ZA ALAT)

A kad su krenuli kući, dogodile su se nevjerojatne stvari.

Posjedali su u »fiću« i povezli se nekih stotinjak metara, a onda je mali auto počeo kašljati. Nekoliko je puta trgnuo, stao gubiti gas, a onda je zamuknuo. Ujak Braco je okrenuo ključ, motor je zaverglao, ali nije palio. Ponovio je to nekoliko puta, ali ništa nije pomagalo. Stali su kraj pločnika i ujak Braco je otvorio stražnji poklopac. Klinci su se nabili oko njega i zavukli glave u motor, tako da ujak Braco nije gotovo ništa vidio.

- Karburator, karburator - mrsio je Tut. - Karburator.

Karburator je bila jedina riječ koju je on znao iz cijele automobilske tehnike, i ona mu se strašno sviđala. Zato ju je spominjao i onda kad bi se samo probušila guma.

- Kakav karburator - rekao je Hrvoje. - Ili je dovod goriva, ili su svjećice.

Onda se ipak ujak Braco uspio nekako probiti do motora, pa ga je malo pogledao. Onda je rekao:

- Ja mislim da su svjećice. Dodo, dodaj m i alat od naprijed.

Dodo je otvorio prednju haubu, pa se odande čulo kako pomiče i prevrće nekakvu željeznariju. To je potrajalo neko vrijeme, a onda se začulo:

- Tata, nema tu alata. Ja mislim da sam ga jutros vidio u garaži.

Ujak Braco se malo zamislio i rekao:

- Točno, kod kuće je. Što ćemo sad? Da idemo pješke? - Onda pucnu prstima, pa dodade: - Čekajte, ima nade. Majstor ima jedan alat u radnji, to mu je rezervni, valjda će imati ključ za svjećice.

Bili su samo dvadesetak metara od urarske radnje, pa zato sad svi odoše do zelenih vrata. Ujak Braco otključa lokot, skine željeznu šipku, otključa jedna i druga vrata. Udoše u radnju u kojoj je sve kuckalo i šaptalo, jer satovi kao da su sad radili s više volje i poleta otkako su ih toga poslijepodneva navili.

- Mogli ste vi i vani pričekati - reče ujak Braco.
- Odmah ću j a to.

Ali, dječaci su već nagnuli u radnju, jer tamo im se sviđalo. Bilo je nekako svečano i tajanstveno u toj maloj prostoriji gdje su kuckali satovi i micale se šetalice, gdje su kukavice iskakivale iz svojih kućica iza malih vratašca i gdje su utezi u obliku šišarke polako klizili dolje i gore.

Ubrzo se pokazalo da ujak Braco i ne zna točno gdje bi taj majstorov alat mogao biti: cunjao je ovamo i onamo, naginjao se iza pulta, otvarao ladice, virio pod stol, čak je glednuo i iza velike naftne peći s dimnjakom koja je stajala u kutu. Ali, alata nigdje nije bilo. Onda je Dodo rekao:

- Otraga, tata, ja mislim da je otraga.

Pokazivao je prema stražnjoj prostoriji iza sive pregrade od šper-ploče na kojoj su bili prikucani čavlići s povješanim ručnim satovima. Ujak Braco se složi.

- Hajde da pogledamo - reče_v

A Dodo je već sunuo onamo. Čulo se kako hoda, pomiče stvari i pretražuje. I ujak Braco je ušao za njim, pa se čulo kako skupa traže. Dečki su ostali naprijed, osluškujući, jer njih nitko nije ni zvao da se uključe u potragu. Potrajalo je tako neko vrijeme, čulo se kako otraga podižu poklopce, izvlače ladice, pomiču stvari. Onda se odjednom začuo Dodin glas, ali nekako čud-

no piskav, a u isto vrijeme i promukao, kao da je Dodo cijeli dan pjevao. Rekao je:

— Tata, tata, vidi ovo!

— Sta? - začuo se glas ujaka Brace.

Na trenutak je vladala tišina. Čulo se nekakvo zveckanje, ali to nije ličilo na zveckanje alata, nego prije na zveckanje posuda i pribora kad se postavlja stol za ručak. Dečki su stajali u prednjem dijelu radnje, osluškivali i čudili se, jer sve loje za njega bilo malo mnogo. Onda se začuo glas ujaka Brace:

— Idi tamo naprijed.

Iza pregrade je izašao Dodo. Kad su ga ugledali, dječaci su na trenutak pomislili da mu je zlo: bio je sasvim blijed, usne su mu bile ružičaste, a na mršavom vratu iskočile su žile. Ruke je stavio iza leđa, kao da se sprema recitirati na školskoj priredbi. Dečki su se sjatili oko njega:

— Sto je, što je? - pitali su. - Sto ima tamo?

Ali, Dodo nije mogao govoriti. Samo je rukom pokazivao iza sebe, davao glavom nekakve znakove i micao usnama, ali glasa nije bilo. Ma, što je to tako strašno mogao vidjeti tamo otraga? Krokodila? Zmiju čegrtušu? Marsovca? Čega strašnog uopće može biti u jednoj urarskoj radnji? Dječaci to nisu znali, jer je ovo bila prva takva radnja koju su pobliže razgledali. Odande se, iza pregrade, doduše, čulo tiktakanje. Da nije tamo otraga mina sa satnim mehanizmom, pa se sad ujak Braco trudi da je demontira? Što ako odjednom sve odleti u zrak? Osvrtali su se oko sebe, gledali ulicu pred radnjom i kolebali se između želje da pobjegnu i želje da odmah utrče tamo iza one pregrade i saznaju o čemu je riječ. Onda se odande začu glas ujaka Brace, također donekle izmijenjen.

— Dođite, dečki. Jedan po jedan.

Prvi je ušao Braco, ostao sekundu-dvije, pa izašao. I on je bio blijed kad je izašao, ali je bio namršten i češkao se po nosu, što je značilo daje raspo-

ložen za akciju i da duboko razmišlja. Onda je ušao Hrvoje, pa se i on začas vratio, skinuo naočale i obrisao ih majicom. I Loje bio znak da se događa nešto važno. Napokon je došao red i na Tuta, koji je cijelo vrijeme nestrpljivo skakutao po radnji tako da je pod odjekivao, a staklo na pultu je zveckalo.

Kad je ušao iza pregrade, još uvijek poskakujući, Tut je najprije ugledao ujaka Bracu i neku veliku kutiju. To je morala biti kutija za alat, jer je bila limena. Poklopac kutije pridržavao je ujak Braco rukom u kojoj je držao maramicu. Tut priđe.

U kutiji se nalazila nekakva stara krpetina, valjda od vreće. Ujak Braco sad slobodnom rukom odmakne tu krpu, tako da Tut može vidjeti čega tamo ima. Tutovi zubi su cvokotali dok se naginjao nad kutiju. U prvi mah nije vidio ništa neobično. Vidio je dizalicu za auto, pribor za prvu pomoć i nekakav francuski ključ. Na trenutak, Tut pogleda u ujaka Bracu. Zar su se tome svi oni toliko čudili? Toga su se prepali? A njega stalno zezaju da je kukavica!

Ali, onda je pogledao bolje. Ispod dizalice i francuskog ključa nešto je svjetlucalo. Tamo, na dnu kutije, bila je čista bijela krpa, a na njoj nešto. To nešto bilo je žuto, zeleno, plavo i crveno. Duguljasto i okruglo.

Tut najprije razazna ono što je bilo nalik na čašu. Čaša je bila zlatna. Onda shvati i da je ono drugo zlatno. Novac, posude. Bodež! Ručka optočena rubinima, ili kako se već zvalo to kamenje, zeleno i crveno. Tut je jedva došao do daha.

- Uf - reče. - Zlaaaatooooo.

Ujak Braco ga potapše po ramenu, a onda zatvori kutiju. Tut se uputi u prednji dio radnje gdje su dečki čekali, ne usuđujući se čak ni razgovarati. Ujak Braco izađe za Tutom, a onda reče Dođi:

- Trči po Daretu. Reci mu neka uzme auto, kad ova naša šklopocija neće da ide.

— Zbog nje smo ovo i našli - podsjeti ga Hrvoje. Ujak Braco slegne ramenima, sjedne na prag radnje i zapali cigaretu. Dečki se sjatiše oko njega. Tek su im se sad jezici razvezali. Divili su se ujaku Braci što se sjetio da upotrijebi maramicu, kako ne bi obrisao otiske s kutije. Govorili su svi uglas.

— To je iz muzeja, to je iz muzeja - ponavljao je Tut i skakutao kao kukavica na zidnom satu.

— Kako je to dospjelo ovamo? - pitao je Braco mrđajući svojim kukastim nosom.

Hrvoje je nekoliko trenutaka bio tih, svaki čas je prinosio kažiprst naočalama i bolje ih namještao na nosu, jer mu se nos oznojio, pa su očale klizile. Onda je rekao ujaku Braci:

— Hoće li sad na vas pasti sumnja?

Tut je zastao u svome skakutanju, namjestio se pred ujaka Bracu i zablujio se u njega kao da ga prvi put vidi. Njemu ta ideja nikad ne bi pala na pamet. Ujak Braco reče:

— Moguće je. Ja imam ključ od radnje.

Nije bilo vremena da dalje o tome razgovaraju, jer se pojavio Dare u svome autu koji samo što se nije raspao koliko je bio star, koliko je halabučio i dimio. Dare je zaustavio to čudo pred radnjom, pa su on i ujak Braco ušli otraga, a kad su se vratili, Dare je rekao dječacima:

— He, he, klinici. Šta kažete na Vukovar, a? Kaka Chicago, kakvi bakrači! E, pa ništa. Odoh ja po organe, a vi uživajte.

Ujak Braco otpratio je Daretu do auta, i još su usput nešto razgovarali. Onda Hrvoje upita:

— Hoće li oni možda sad reći miliciji i za Gagu?

Dodo ga pogleda zamišljeno, kao da se pita želi li Hrvoje tim pitanjem reći kako su ljudi u Vukovaru cinkaroši. Onda reče:

— Samo ako budu morali.

JAPANKE I UM

Ispalo je sasvim drugačije nego što su se nadali.

Oni su mislili da će sad dojuriti barem troja milicijska kola zavijajući sirenama, da će iz njih iskočiti naoružani milicionari i opkoliti radnju, zaposjesti zasjede okolo iza stupova kolonade, da će se začuti zvučnici i naredbe nekoga velikog sela. Točno onako kako su to vidjeli na televiziji. Već su se spremali da daju izjave, da kažu što su vidjeli i čuli, što su pomislili, kako je došlo do velikog otkrića i tko je za njega najviše zaslužan.

Ali nije se dogodilo ništa slično. Samo se začulo kako je u sporednu ulicu dobrektao Daretov stari auto, a onda je motorjoš jedanput eksplodirao i ugasio se. Iz prolaza kraj radnje začuše se koraci, i napokon odande ispadne Daretova crvena brada. Ujak Braco ustane s praga urarske radnje.

S Daretom je bio samo jedan čovjek. Bio je u civilu, dovezao se Daretovom krtijom i nije nimalo ličio na nekoga milicijskog šefa. Imao je na očima debele zatamnjene naočale, bio je prosijed i na nogama je imao japanke. Nogavice traperica bile su mu zavrnutе skoro do koljena.

- Baš sam se vratio s pecanja - rekao je.

Dodo je prišapnuo dečkima da se taj čovjek zove Jaksim i da je istražni sudac, da je skupa s ujakom Bracom išao u školu i da oni ponekad skupa igraju nogomet. Tako je to u malom gradu, svi se znaju, i to je zgodno.

- Da vidimo - rekao je čovjek u japankama.

Ušao je u radnju, onda je zastao, osvrnuo se, pa se zagledao u dječake. Očito je mislio da su se to tu skupila dječurlija iz okolnih kuća. Zato je ujak Braco rekao:

- Oni su skupa sa mnom to otkrili.

Joksim je ušao u radnju, pa je neko vrijeme skupa s ujakom Bracom i Darelom tamo razgledao, a onda se vratio naprijed. I njemu se nos oznojio, pa je namještao naočale istim pokretom kao i Hrvoje.

- Niste ništa dirali? - upitao je.

- Nismo - reče ujak Braco. - Na otiske smo pazili, za drugo ne znam.

- Ovo je, naravno, sve skupa neslužbeno - rekao je istražni sudac. - Mora izaći ekipa. Oni će sve pogledati.

Tako su dječaci shvatili da Dare nije ni išao po miliciju, nego je otišao potražiti istražnog suca kod njegove kuće, jer ga je poznavao. Prave stvari tek su slijedile. Možda ekipa nešto i otkrije? Dječaci su se sad sjećali da su ovoga istog suca Joksima već vidjeli u dvorištu muzeja, kad im je ono Gregori Pek objašnjavao što se dogodilo.

- Dobro - reče sad ujak Braco. - Ovo sad valjda ipak potvrđuje daje pljačku izvršio netko iz Vukovara. Ako su se stvari našle u majstorovoj radnji, onda...

Sad istražni sudac Joksim sjede na prag radnje, kao maloprije ujak Braco, a ostali se načetiše oko njega. Da ih je tkogod vidio, pomislio bi da se dogovaraju kako će sutra zajedno na pecanje.

- Čekaj, da vidimo - reče sudac namještajući naočale. - Majstor ne dolazi u obzir...

- Ma kakav majstor - reče Dare iz svoje brade. - Kakav majstor, majstor je operiran, leži u bolnici, još mu se nešto i kompliciralo... Kakav majstor, čovječe.

- Samo polako - reče Joksim tiho. - Samo polako. Tko je znao da je majstor u bolnici i da ga nema?

- Cijeli grad - reče ujak Braco. - Sve mušterije, svi prijatelji i cijeli odbojkaški klub. I još ponetko.

Dječaci su slušali pažljivo. Bio je to razgovor odraslih u koji se oni nisu mogli miješati. Uostalom, razgovor i nije bio mnogo drugačiji od razgovora koji bi oni vodili da su znali sve ono što su znali ujak Braco, sudac Joksिम i Dare. Stajali su i slušali, a na ulici je bilo sve više prolaznika.

- Dobro - reče sad sudac ujaku Braci. - A tko je sve znao da ti ovdje navijaš satove?

Ujak Braco se malo zamisli. To je bilo ozbiljno pitanje. Joksimu možda nije bilo ni na kraj pameti da njega sumnjiči, ali je svejedno valjalo odgovarati ozbiljno i pažljivo. Premda je sve to bilo neslužbeno.

- Pa, ne znam - reče ujak Braco. - Mogao je znati svatko. Evo, vidiš, i sad ljudi prolaze i vide nas, a znaju da je majstor bolestan. Svi znaju da smo majstor i ja prijatelji. Svatko je mogao znati.

Dare je dotle ušao u radnju i nešto se onuda muvao. Dječaci bi najradije bili ušli i pogledali što on to radi, ali se nisu usuđivali, jer je sad sve bilo u nadležnosti zakona. Osim toga, sudac Joksिम je zabrinuto pogledavao za Daretom. A Dare se zavukao tamo iza pregrade, i nije ga se ni vidjelo ni čulo.

- Tko zna koliko su dugo te stvari u radnji? - zamišljeno reče sudac.

- Nemam pojma - reče ujak Braco. - Da mi se nije pokvario auto, mogle su ležati još sto godina, ja se ne bih sjetio da pogledam. To je tamo ostavio netko tko točno zna da ja ovdje samo navijam satove, i ništa više.

-1 da može biti miran dok se majstor ne vrati iz bolnice - dobaci sad Hrvoje, koji je, kao i ostali, pažljivo slušao.

Odrasli ga pogledaše, ali ne rekoše ništa. Dječaci su mu se divili, a Tut ga je čak i potapšao po ramenu. Onda sudac Joksिम reče ujaku Braci:

— Ostaje još pitanje ključa... Gdje ga držiš?

Ujak Braco se zamisli. Dječaci su odmah shvatili: sudac je pomislio da je netko ukrao ključeve od ujaka Brace i načinio duplikat. To je moglo biti gadno.

- Pa, kod kuće - reče ujak Braco. - U hodniku, na vješalici, skupa s ostalim ključevima.

Joksim je bio zamišljen, a i ujak Braco. Dječaci su gorjeli od nestrpljenja da i sami nešto kažu ili upitaju, jer su im se pitanja samo rojila po glavi. Ipak, imali su i tremu, jer bio je tu sudac, nije to bilo isto kao razgovarati s Daretom. Baš kad je Braco zaustio da nešto kaže, iz radnje se začuo zvuk.

— He, he, he - začulo se iza sive pregrade.

- Stoje, Dare? - upita ujak Braco preko ramena.

— Dođite da vidite - zamumljao je ridobradi iz dubine dućana.

Sudac i ujak Braco ustadoše s praga. Dječaci udoše za njima. Zavukoše se svi iza one sive pregrade i nađoše ondje Dareta kako stoji i ceri se. Nije bio ni blizu one kutije, koja je i dalje stajala na svome mjestu. Bio je u suprotnom kutu prostorije, gdje je visila nekakva zelena zavjesa. Dečki su bili uvjereni da iza te zavjese visi radna odjeća, ili možda stoji pribor za čišćenje.

Ali, Dare sad podigne ruku i hitrim pokretom odgrne zavjesu. Iza nje se ukazaše vrata.

— Vrata - vikne Tut. - Vidi, Braco, vrata!

- Šuti, bebac - reče Braco.

- Vidiš, vidiš - reče ujak Braco.

— Ne diraj ništa rukama - upozori Joksim.

- Ma neeee - otegne Dare i stavi prst na čelo. - Ja sam lukav pojedinac. Lukav i ine-tele-gen-tan, molim da se to uoči, drug istražni. Um! Molim da se uzme u obzir idući put kad me uhvate zbog prekoračenja brzine.

Dječaci su se pitali kako bi Dare onim svojim

čudom mogao prekoračiti dopuštenu brzinu, ali nisu rekli ništa. Vrata su im bila zanimljivija.

- Nisam ni znao za ta vrata - reče ujak Braco.

- E, vidiš - viknu Dare - a ja sam se sjetio. Sjetio sam se kako mi je majstor jedanput pričao da u ugovoru o najmu lokala stoji da ta vrata moraju biti zaključana.

- A kamco vode ta vrata? - upita Braco brzo.

- Vode u Jozićev vrt - reče Dare slavodobitno. - Bašča kobašča, ništa osobito. Međutim, pitam ja vas, drugovi i drugarice, što je tu važno? - Malo je pričekao, a kad se nitko nije javio da odgovori, odgovorio je sam: - Važno je to što su Jozićevi na godišnjem odmoru, nikoga nema, kuća je prazna.

- Pa da — reče sad sudac. - Netko je ušao u vrt, a iz vrta u radnju. Sad je jasno. S ulice bi to bilo mnogo teže, skoro i nemoguće, zbog onih vrata i šipke.

Dare je stajao kod onih tajanstvenih vrata i zavljučio prst u ključanicu, kao da kani njime otključati bravu. Mrmljao je u svoju crvenu bradurinu:

- A vidiš ovo! Obična brava. To se može otvoriti običnim komadom žice. Ili ukosnicom.

Eto, sve kao da je sad bilo jasno. Svi su malo odahnuli i vratili se u prednji dio radnje. Tamo su našli dvojicu ljudi s nekakvim torbama. Što im je to? Magnetofoni? Zar je moguće da su već došli novinari? Jer, dečki nisu ni sumnjali da će sad biti velika senzacija kad se otkrije da je pronađeno blago iz muzeja, tko ga je pronašao i kako. Jer, kad se bolje pogleda, zapravo ga je pronašao Dodo. Ali, to nisu bili novinari. Sudac im reče:

- Počnite, dečki. - Pa objasni: - Ovo su naši iz tehnike. Javio sam im da dođu neopazice. A vi biste, dečki, sad mogli...

Trebalo je da se pokupe iz radnje, jer je počinjao službeni dio istrage. Bilo im je žao, ali se nije imalo kud. Ujak Braco predade sucu ključeve od radnje.

Sudac ih zamoli, a osobito dječake, da nikome ništa ne govore. Oni kimnuše: bila je velika stvar dijeliti tajne s istražnim sucem. Tut mu na odlasku reče:

- Ali, sad je sve jasno, je li, striček?

—Osim jedne stvari - namignu mu Joksim iza naočala. - Tko je ove stvari ostavio u radnji.

STRAH OD ZELENIH NAOČALA

Toga podneva, dok su se čamcem vraćali na desnu obalu Dunava, gdje se nalazi grad i Daretova kuca, razgovarali su o pljački u muzeju i o čudnovatom pronalasku stvari u majstorovoj radnji. O tome su razgovarali i cijelo prijepodne, dok su bili na otoku s druge strane rijeke. Umjesto da igraju nogomet ili glavomet, umjesto da pecaju ili se bave nečim sličnim, oni su cijelo vrijeme razgovarali samo o tome, jer ta im stvar nije išla iz glave. Razgovarali su o tome i cijele prethodne večeri, pa i u krevetu, pred spavanje. Vrtjeli su i prevrtali razne mogućnosti, nagađali, i nikako se nisu mogli domisliti kako se sve to dogodilo. Tko je provalio u muzej, i kako, kojim putem? Tko je provalio u majstorovu radnju i ondje ostavio blago? Tko je mogao biti toliko drzak?

Nisu gledali ono što bi ih inače zanimalo, i nisu se bavili onim što bi ih inače veselilo, samo su razgovarali. A prolazili su brodovi i vukli šlepove tuleći sirenama, na drugoj strani radilo je pet velikih dizalica tovarući teret u brodove, gore uzvodno vidjela se tvornica u Borovu. A oni su razgovarali samo o muzeju i o urarskoj radnji. U tome im je Dodo bio od osobite pomoći, budući da je dobro poznao grad i ljude u njemu. Ali, ni on nije imao rješenje.

Čak su i Gagu uspjeli donekle zainteresirati za tu stvar, premda je on bio prilično zamišljen i nije mnogo sudjelovao u razgovoru. Kao da je imao dosta vlastitih briga, kao da ga je morio strah od oca i briga za mjaku, kao da je počeo pomalo čeznuti za svojom kućom kraj

Drave. Tu i tamo bi ubacio poneku riječ, tu i tamo kimnuo glavom, ali inače je bio skloniji da se kupa i igra glavomet nego da mudruje i pravi kombinacije. Sad se dečkima činilo da Gaga baš i nije tip za zanimljive pustolovine. A bilo je to donekle i razumljivo: on je imao svoju pustolovinu u životu, svog oca i njegove mušice, i nije mu trebao tamo nekakav muzej, urarska radnja, zlatni kaleži i bodeži optočeni dragim kamenjem.

A oni su razgovarali. Stalno su im se pojavljivale nove ideje i nove kombinacije, i čas im se činilo važno ovo, a čas opet ono. Dok su se približavali desnoj obali. Braco je rekao:

— A jeste li opazili, jutros, kad smo išli na Dunav, majstorova radnja je bila zatvorena i sve je bilo kao obično. v

— Čak nisu ni stražara postavili - rekao je Hrvoje.

— Zašto nisu, zašto nisu? - pitao je Tut nervozno. - Valjda i ne treba.

— Da - složi se Dodo - sigurno su jučer uzeli otiske i sve što treba, i sad...

Zastao je, jer se više nije ni imalo što kazati. Jer, tko bi znao što milicija i istražni sudac sad rade i kakve su im namjere.

— A sjećate se - reče Hrvoje - istražni nas je jučer zamolio da nikome ne govorimo. A mi smo već rekli Gagi.

— Gaga se ne računa - reče Braco uvjereno.

— Gaga je drug, Gaga je drug - mrmljao je Tut vatreno. - Nema veze.

— Samo - nastavio je Braco češkajući se po nosu - zašto su oni odlučili da to drže u tajnosti?

Svi su zašutjeli i zagledali se svaki na svoju stranu, zamišljeni. Dodo je upravljao čamcem i gledao prema Daretovoj kući, cilju njihove plovidbe, Hrvoje je promatrao jedan brod koji je upravo zaokretao na sredini rijeke namještajući šlepove bliže dizalici, Tut je migo-

ljio stražnjicom po uskome špicu čamca izlažući se opasnosti da pljusne u vodu. Braco je gledao nizvodno, tamo gdje je rijeka zaokretala i gdje se upravo pojavio još jedan brod. A Gaga, Gaga je očima pretraživao obalu prema kojoj su plovili, zadržavao pogled na svakome ribiču i svakome prolazniku, na svakom autu što se kretao ili stajao parkiran. Činio je to pažljivo i iskusno, kao da cijeli život nije radio ništa drugo nego bježao i skrivao se.

I, dok su dječaci zamišljeno gledali svaki u svome smjeru, svaki zaokupljen svojim mislima, Gaga se odjednom bacio na dno čamca.

Pljusnuo je potrbuške na letvice i u vodu što se ondje skupila, smočio majicu i hlače, čak je i lice priljubio uz stranicu čamca premazanu zelenom bojom. Drhtao je.

- Šta je? - trže se Dodo.

Gaga je sve učinio tako naglo i tako iznenadno da su dječaci ostali kao skamenjeni, a Tut je od prepaсти gotovo bućnuo u Dunav. Dođi je ruka poletjela, pa je zaokrenuo ručicu motora, te je čamac malo skrenuo i zaljuljao se.

- Šta ti je, Gaga? - upita sad i Braco.

Ali, Gaga nije ništa govorio. Ili bar nije govorio u prvi mah. Samo je ležao na dnu, u onoj prljavoj vodi, i tresao se kao mokro štene. Nimalo nije ličio na tigra.

- Govori, čovječe - reče sad i Hrvoje.

- Govori, govori, govori - pentao je Tut.

Sad se tek Gaga javi. Glas mu je bio lih, tko zna da li od straha, ili zato što je Gaga znao da se glas na vodi brže i lakše širi. Rekao je tiho, tako tiho da su ga jedva čuli od brujanja motora:

- Tamo je, na obali!

Dječaci sad svi okrenuše glave prema obali koja je bila njihov cilj, i uzeše promatrati. U prvi mah nisu vidjeli ništa. Samo sjene drveća koje su se micale na

blagom vjetru, jednog psa što se vukao uza zidove kuća i jedan auto koji je polako milio.

Onda opaziše. Malo udesno od Daretove kuće opaziše ljudsku priliku. Polako su počeli razaznavati: bijeli šešir široka oboda, bijelo odijelo, vratnu maramu, zelene naočale. Cipele se nisu vidjele od trave, ali se znalo da su i one bijele, i s crnim vrhovima.

Odahnuše, čak se i nasmijaše. Dodo reče sigurnim glasom:

— Ti misliš da je ono tamo tvoj stari?

— Da - kimnu Ga ga nervozno. - Ne prilazi obali, molim te!

Dječaci su sad bili sasvim mirni, ali to kao da Gagu nije nimalo utješilo. I dalje je ležao nadnu čamca i drhtao.

— Ne može ono biti tvoj stari - reče Dodo. - To je Gregori Pek.

— Tko? - zinu Gaga.

— Jedan, tu, iz Vukovara - reče Dodo. — Znam ga ja dobro.

Ali, Gaga se i dalje nije pojavljivao iz svoga skrovišta na dnu čamca. Dodo više nije mijenjao smjer vožnje. Dok su se polako približavali obali, Gregori Pek se okrenuo i odšetao niz ulicu. Nije se, zbog onih zelenih naočala, moglo razabrati da li ih je uopće vidio, da li ih je prepoznao. A kome je to i bilo važno? Stavio je ruke na leđa i ubrzo je nestao među platanama.

— Hajde, Gaga, digni se - rekao je Braco dok su pristajali pred Daretovom kućom. - Već je otišao. - Onda se malo zamislio, pa dodao: - A zar tvoj stari izgleda tako? Ja bih moga starog prepoznao na daljini od dva kilometra, i nikad se ne bih zabunio.

— Učinilo mi se - ispričavao se Gaga dok je ustajao s dna čamca. - Stari isto nosi bijelo odijelo, šešir i naočale. Voli se šminkati.

Gagi se brada i dalje tresla, premda mu se sad skoro sasvim vratila prisutnost duha. Pomogao im je

da istovare stvari iz čamca, čak je prvi stavio na rame krpu, da mu natovare motor. Natovarili su mu, i on je krenuo prema Daretovoj kući. Dok su gledali za njim, Braco reče zamišljeno:

- Je li moguće da ne poznaje svoga starog?

To je Tu tu probudilo neke uspomene. Reкао je brzo i zadihano:

- Ja sam jedanput skočio jednome iz sedmog razreda za vrat, jer sam mislio da je to moj tata.

Tulov otac bio je malen i žgoljav kao i on, pa je doista s leđa mogao izgledati kao učenik sedmog razreda. Ali, dečkima to ovoga puta nije bilo smiješno. Bili su zamišljeni i nekako im je bilo strašno zbog onoga što su vidjeli: nije to mala stvar kad se sin toliko boji svoga oca da počne drhtati kad opazi nekoga tko samo liči na toga strašnog čalca. Do tada im je Gaga izgledao kao klinac koji se može snaći u svakoj situaciji, ali su sad vidjeli da ni njemu ponekad nije lako.

- Sto li mu samo radi taj njegov stari, da mi je znati - reče Braco zamišljeno i nekako borbeno. On je uvijek bio bijesan na svoga oca, a bio je pripravan da se ljuti i na tuđeg, samo ako nije valjao.

Otišli su do Daretove kuće i pospremili vesla, pecaljke i ostale stvari. Teta Slavica nudila im je palačinke, ali oni su znali da ih palačinke čekaju i doma. A Gaga je, dok su oni stigli, već sjedio za stolom i pred njim je bio tanjur juhe. On ju je marljivo kusao, kao da mu je strah otvorio apetit. Sad je on tu bio domaći, nije se morao skrivati i mogao je dobro jesti.

A kad su krenuli kući, opet su se vratili na razgovor o muzeju, o blagu u urarskoj radionici i o svemu drugome u vezi s tim. Koliko god daje Gaga bio njihov prijatelj, koliko god da je njegov stari, očito, bio opasan tip, ipak je ovo s muzejom biloprivlačnije i uzbudljivije. Naišli su opet kraj majstorove radnje i vidjeli da je tamo sve isto kao i obično. Nigdje milicionara,

nigdje nikakve straže. Vrata zatvorena, a preko njih željezna šipka.

- Eto, vidiš - reče Tut. - Eto, vidiš.

- I dalje drže u tajnosti - reče Hrvoje.

Onda, dok su hodali ispod svodova. Braco se odjednom lupi po čelu, zastade, nasloni se na stup i poče se češati po nosu mrdajući njime sve brže i brže.

- Znam - reče.

- Sto? - zastadoše dečki i zagledaše se u njega.

- Evo što - reče Braco polako. - Zna li zašto nema nikakve straže?

- Zašto, zašto, zašto, zašto? - pitao je Tut, kao da to pitanje postavlja i u svoje ime, i u ime svih drugih.

- Zato - reče Braco potežući vrh svoga nosa - što tamo u radnji netko sjedi i čeka.

Stajali su i buljili u njega. Onda Tut poče skakati oko stupova, vrtjeti se i pjevati:

- Zasjeda, zasjeda, zasjeda!

Hrvoje ga je gledao neko vrijeme, namještao naočale, a onda je rekao ozbiljno:

- Logično. To je najpametnije.

A Dodo pljesnu rukama:

- Onaj tko je ostavio blago, mora i doći po njega, je li tako?

KLINAC KOJI NESTAJE

Po podne su se dogodile strašno uzbudljive stvari. Najprije je ujak Braco došao s vijestima o svojim namjerama, a poslije su dječaci upali u strahovita uzbuđenja.

Bilo je to ovako. Kad su završili ručak i kad je Dodina majka počela prati posuđe, Dodo je upitao ujaka Bracu:

- Tata, idemo po podne navijati satove? - jer, oni su namjeravali skoknuti do Daretove kuće da malo Gagi prave društvo.

- E, ne idemo - reče ujak Braco. - Danas ne.

Dječaci su se z gledali. To je moglo značiti da u radnji doista još i sad netko sjedi i čeka tko će doći po blago. Po tome više nije trebalo čačkati, ali bio je tu netko tko je uvijek po svemu čačkao, pa tako i sad.

- A zašto, striček Braco? - upitao je Tut.

Odgovor ih je iznenadio, pomalo razočarao, a pomalo i zabrinuo. Jer, ujak Braco je zapalio cigaretu i rekao:

- Zato što po podne idem u Osijek. Zanima vas zašto?

- Da, zašto? - upitao je Dodo.

- Idem posjetiti Gaginu majku - rekao je ujak Braco. - Da vidimo malo kako stoje stvari. Ona sigurno već brine.

To je, dakle, bilo to. Priča s Gagom se, dakle, pomalo bližila kraju. Ujak Braco će sad razgovarati s njegovom majkom, možda će je i dovesti u Vukovar, a onda, ode Gaga, i sve je gotovo. Ali, to je valjda bilo

najbolje za Gagu i valjalo je biti razuman. Zato Braco razumno i upita:

- A zašto odmah ne povedeš i Gagu?

- Zato - reče ujak Braco - što majku možda neću naći kod kuće. Možda je doista u Beogradu. A ima i drugih razloga. Treba malo onjušiti zrak.

Sto je ujak Braco imao njuškati? Zar sumnja u Gagu priču? Opet je izgledalo tako kao da ujak Braco znade mnogo više nego što želi reći klincima. Ni o muzeju nije htio govoriti, rekao je samo da treba biti miran i pustiti neka milicija i sudac rade svoj posao. Tako nisu ništa više pitali, samo je Tut rekao malo razočarano:

- A satovi, striček Braco? - to je zvučalo kao da se Tut nada da bi se u urarskoj radnji moglo svaki dan otkriti poneko blago.

- Ne brini ti, prijatelju, za satove, brinem ja - rekao je ujak Braco, i tu se više nije imalo što ni reći ni pitati.

Tako je ujak Braco, kad je malo pridrijemao, sjeo u žutog »fiću« i odveo se u Osijek. A dječaci su se polako spustili u grad, razmišljajući putem što bi se mogli igrali i vrijedi li da opet malo sjednu u čamac i provozaju se po Dunavu. Ali, nisu stigli do Dunava, pa čak ni do Daretove kuće. Ispalo je drugačije, bolje, ili gore, kako se uzme.

Dok su prolazili kraj muzeja, opazili su da su vanjska vrata širom otvorena. Iz tamnog predvorja izbijala je vlaga i ugodna hladnoća. Zastali su na tren; pred vratima nije bilo znatiželjnika, a u dvorištu se nije vidjela nikakva komisija, nikakvi ljudi s notesima niti uniformirani milicioneri. Možda je samo drug "Vinko došao da obiđe muzej? Ili je zaboravio zatvoriti vrata?

- Da uđemo? - upita Braco dok su tamo neodlučno stajali.

Pa da! Zar to nije bilo ono što su od samoga početka priželjkivali, da ih netko pusti da malo pro-

njuškaju po muzeju poput pravih detektiva, da zahodu nos ovamo i onamo, i da sami izvide stvar? Eto, to je bila prilika, tko zna hoće li im se još koji put takva ukazati!

- Hajde - reče Dodo.

- To se ne smije propustiti - reče i Hrvoje.

- Dečki, a da ja ovdje pričuvam stražu? - upita Tut držeći se za jedan od stupova u kolonadi, kao da se boji da ga kakva sila ne odvoji od sigurne ulice i ne odvuče u mračni muzej.

- Hajde, bebac - reče mu Braco. - Nema razloga za trtarenje.

- Ma, ne trtarim ja, nego mislim... - zausti Tut, a onda, ljut što se oni smiju, prvi uđe u muzej.

Polako su prošli kroz predvorje, sve se osvrćući oko sebe. Niotkud nikakva glasa, nigdje nije bilo nikoga. Čak su i staklena vrata koja su vodila na kat, u izložbene dvorane, bila zatvorena. Oprezno su hodali.

Ušli su u dvorište. Dvorište je bilo maleno, popločeno opekama koja bijaše sva zarasla u mahovinu, a uza zidove je bilo nekoliko kamenih ploča, kao u predvorju. Okolo, na visini prvoga kata, bio je drveni balkon sa željeznom ogradom. Daske i grede balkona izgledale su trule. Dječaci su stajali i gledali oko sebe.

Što se uopće može vidjeti u dvorištu? Nisu zapravo točno ni znali žele li razgledati dvorište ili izložbene dvorane. U dvoranama je, vjerojatno, bio ključ problema, ali oni se nisu usuđivali da onamo uđu. Gore je valjda drug Vinko, ili tko zna tko. A i da nema nikoga, ne bi im bilo svejedno da onuda moraju sami hodati, među svim onim oklopima i grofovskim odorama. Brrr!

- Što ćemo? - upita Hrvoje.

- Gledaj i misli - reče Braco.

- A o čemu, Braco, o čemu? - upita Tut klepećući zubima.

- Ti o čemu god hoćeš - reče Braco, a Tut se na

to uvrijedi i malo se od njih odvoji, pa poče razgledati okolo za svoj račun.

Kao da ga više nije bilo ni strah: zavlačio se u kutove dvorišta i cunjao onuda, opipavao rešetke na prozorima u prizemlju, virkao iza kamenih ploča. Eto što može čovjek kad mu netko takne u ponos! Ali, dječaci nisu obraćali pažnju na Tuta: kad su već bili u dvorištu, onda su po dvorištu i razgledali, što se god moglo. I sve im se manje činilo da će doista nešto naći.

- Dođite ovamo - zovnu sad Dodo s dna dvorišta.

- Nije valjda i tu nekakav sporedni ulaz - bijesnu Hrvoje svojim naočalama.

- Nešto slično - nasmija se Dodo. - Dođite.

Odveo ih je u samo dno dvorišta. Ondje nije bilo nikakvih nadgrobnih ploča, nego stvari sasvim obične i nemuzejske: bačva za kišnicu pod olukom, neke željezne tačke s gumenim kotačem, lopata, metla i drveno korito za miješanje žbuke. Valjda su u muzeju nedavno nešto popravljali.

Ali, tamo, u dnu dvorišta bilo je još nešto: zid. Nije bio ni osobito visok, možda malo viši od dva metra. Bio je od opeka, i na vrhu je također imao opeke, samo postavljene nakoso.

- Kamo to vodi? - upita Hrvoje.

- Iza zida je uličica - reče Dodo. - Mala i strma, znate je, prođemo pokraj nje svaki put kad idemo k Daretu.

Sjećali su se ulice: nisu imali pojma da na nju izbija stražnji zid muzeja. Gledali su u zid. Je li moguće da se milicija nije toga sjetila? To im nije izgledalo vjerojatno.

- Onda se to može preskočiti? - upita Braco.

- S druge strane je zid viši - reče Dodo. - Ali, može se, sigurno da se može. Lopovske lojtre, i da vidiš.

Svi znaju što su lopovske lojtre. Premda se dečki njima nisu često služili, ipak su sad odlučili da ih

iskušaju. Braco zovnu Tuta, pa se nasloni leđima na onaj zid, sastavi šake tako da čine stepenicu; malo je čučnuo, a Tut je stao pred njega i gledao ga uplašeno.

- Penji se, što čekaš - reče Dodo.

Malo nevoljko, ali u strahu da ga ne počnu opet zezati, Tut zagazi najprije na Bracine ruke, a onda na ramena. Malo se pomogne svojim kržljivim mišićima, i začas je sjedio na zidu.

- I što sad? - upita.

- Je li visoko s druge strane? - upita ga Braco.

- Srednje - reče Tut, vjerujući valjda da se tko zna kako stručno izrazio.

Dečki su se odmakli od zida i gledali. Tut je sjedio na vrhu kao ćuk i čekao što će dalje biti; možda se i bojavao da ga netko s ulice ne opazi i ne pozove miliciju.

- Sve je to lijepo - reče Hrvoje - preko zida se može ući, to nije problem. Ali, kako u zgradu, to ti meni reci? Vidiš ovo?

Pogledao je Bracu i pokazao rukom po dvorištu. Gdje je god bio koji prozor, na njemu su bile rešetke, starinske i debele, i to ne samo u prizemlju, nego i na katu, i sve su rešetke bile dosta guste i kićene.

- Dokle ću ja ovdje čučati? - javi se Tut.

- Čekaj malo - reče mu Braco preko ramena. — Pa zar nisi rekao da bi ti sam mogao izvesti provalu?

Tut se na to naljutio, pa je opet stao gledati oko sebe i zabavljati se za svoj groš. Odmah do zida bio je krov nekakve šupe u muzejskom dvorištu, pokriven valovitim pločama: tu je valjda stajao muzejski otpad. Krov je bio malo viši od zida, pa zato Tut prijeđe na njega, tek toliko da ne sjedi na zidu i da se ne vidi s ulice. Momci su dotle razmatrali situaciju i klimali glavama.

- Eto, zašto milicija nije obraćala pažnju na zid, ako nije - reče Hrvoje. - Onaj tko uđe u dvorište, opet ne može kroz prozor u zgradu, nego mora kroz vrata.

- Prema tome, mora imati ključeve - zaključio Dodo.

- Prema tome, sad smo tamo gdje smo i bili - mrdnu Braeo nosom i šutnu nekakav kamenčić.

Tako je to bilo. Ali, baš u tome času, dok su tako stajali i razgovarali, odjednom začuše tresak. Dolazio je od ulaznih vrata. Potom se začu i čangrljanje ključeva, okretanje ključa u bravi. Jedanput, pa još jedanput.

Odmah su shvatili što se dogodilo. Napravili su glupost. Ušli su u muzej, a da se nikome nisu javili. Gore, u izložbenim prostorima, sigurno je bio drug Vinko, a on nije imao pojma da su oni tu. A kad je odlazio, nije, naravno, pogledao u dvorište. I, što se dogodilo? Čovjek je lijepo izašao i zaključao ulazna vrata. Bili su zarobljeni u muzeju!

- Brzo - trže se Dodo - treba ga zvati dok nas još može čuti!

On jurnu prema ulazu, a za njim i drugi. Ali, onda se sjetiš Tuta. On, mislili su, još uvijek čuči na zidu i čeka da mu pomognu sići.

- Tut - zazove Braco pa, i ne gledajući, otrči do zida, nasloni se leđima i namjesti lopovske lojtre.

Druga dvojica gledali su ga što radi. Dragocjene sekunde su prolazile. Drug Vinko se sigurno već udaljio niz ulicu. Dečki su gledali Bracu, a još su više gledali zid iza njegovih leđa.

Tuta nije bilo na zidu.

- Tut! - viknu Hrvoje. - Tut!

Ali, odgovora nije bilo. Što taj mali izvodi? Pogledaše sad i na krov one barake. Ali, limača nije bilo ni tamo. Kamo se mogao zavući? Dok su tako stajali, Hrvoje reče:

- Možda se netko ovako kao mi uvukao u dvorište, pa su ga zaključali kao i nas, a onda...

- Opet na kraju dođeš do ključeva - reče Dodo.

Hrvoje kimne. Braco se dotle popeo na zid, pa potom na krov barake. Stajao je i gledao dolje. Tuta nije bilo ni na ulici, ni igdje na vidiku.

Klinac je jednostavno nestao.

GLAVA BEZ GLASA, GLAS BEZ GLAVE

To je bila frka!

Bili su zaključani u muzeju, što je već samo po sebi bilo strašno, jer su se muzeja bojali: nije to bio bilo kakav muzej, nego muzej u kojem je izvršena pljačka. A oni su se u muzej uvukli tajno, baš kao pljačkaši. Osim toga, oni su imali veze s pljačkom, jer su otkrili skriveno blago. Na njih se možda i sumnjalo. A sad su i u klopci.

Ali, sve je to još bila mala nevolja. Nestao je Tut, nigdje ga nije bilo! Sto da se radi? Bila je to nemoguća situacija, čisti užas!

- No, krasno - rekao je Braco.

- Samo bez panike - kazao je Hrvoje.

- Stari će mi uši iščupati - dodao je Dođo, mirno i pomalo tužno.

Dobro, to što su ostali zaključani, tome je možda još i bilo lijeka: kako se Tut popeo na zid, tako su se mogli popeti i oni. I odande su mogli skočiti na ulicu, koliko god da je bilo visoko. Valjda nitko neće slomiti nogu i valjda ih nitko neće vidjeti i prijaviti miliciji. Ali, što je s Tutom? Kamo je taj balavac odjedanput nestao? Sto se s njim dogodilo?

- Sto ćemo? - upitao je Braco i naslonio se na onaj zid. Bio je blijed, kao rijetko kad.

- Možemo vikati - reče Dodo. - Sad je već ionako svejedno.

Ali, nisu vikali. Grla su im bila stegnuta i izbjegavali su da se osvrnu po dvorištu, na one nadgrobne ploče po kojima su bili izdubljeni svakojaki likovi. Oni

su znali da je to samo kamenje i da tamo nitko mrtav ne leži, ali ipak, jeza im je puzila uz leđa. Zazivali su, ali tiho, u po glasa, bojažljivo:

-Tuuut, Tuuut, gdje si?

Tut je imao nezgodno ime za dozivanje, prvo i posljednje / gubilo se u tamnim prostorima muzeja, i čulo se samo dugo i otegnuto *uuuu*, koje je čudno odjekivalo u praznome prostoru i još više pojačavalo tišinu i jezu.

- Tuuut — vikali su malo glasnije. - Tuuuut!

Je li moguće da se malae nekamo sakrio, samo zato da im napakosti zato što su ga ljutili, ili zato što su ga ostavili samoga na onome zidu? Ali, kamo je mogao nestati? Ta, nije valjda odjednom dobio krila i odletio?

Nisu znali što da počnu i svoj trojici je nekako dolazilo da plaču, premda ih je bilo sram i nisu se usuđivali da to pokažu. Zatvoreni u muzeju, sami, i izgubili druga koji je bio mlađi, manji i slabiji od njih, pa su oni bili dužni da ga čuvaju i paze. Užas.

Što se to uopće događa u tome blaženom Vukovaru? Pojavljuju se iz Dunava neki obučeni klinci za koje nitko ne zna što su i tko su, pa je to problem. Onda drugi klinci nestaju, iznenada i neobjašnjivo, i to je onda još veći problem. Opljačkani muzeji, u koje zaključavaju djecu, skrivena blaga. Kakav je jo uopće grad? Zar je to neko začarano mjesto? Što se tu događa? Na trenutke se Braci i Hrvoju, a valjda i Dođi, činilo da su upali u neku bajku ili u znanstveno-fantastični film.

- Tuuut, Tuuut!

Nikakva odgovora. Bar da čovjek zna što mu se moglo dogoditi, kakva mu je opasnost prijetila, a ne ovako! Pa ipak, majka mu stara, ne može dečko od devet godina samo tako nestati!

- Hej, gledajte - vikne Dodo odjednom.

-Što?

- Ono tamo!

- Što?

Dodin prst pokazivao je nešto na pročelju dvorišne zgrade muzeja, na jedan od prozora. Taj prst je pomalo drhtao, valjda od uzbuđenja. Što je to Dodo vidio?

- Glava - reče on sad.

- Kakva glava, gdje? - upita Braco gledajući u čudu svoga bratića.

- Tamo - reče Dodo. - Na trećem prozoru. Učinilo mi se da vidim glavu kako je promakla kraj prozora i nestala.

- Glava? - sumnjičavo ga je pogledao Braco. - Samo mi nemoj reći da je mrtvačka?

- Ma kakva mrtvačka - sleže Dodo ramenima. - Bila je...

-Hej, čekaj! - ubaci Hrvoje.-Sad sam i ja vidio!

Namjestio je naočale i taj je pokret Braco slijedio pogledom. U njegovu pogledu opet je bilo sumnje: Hrvoje kratkovidan, pa vidio. A Dodo mlađi od Brace, pa vidio. Kako to može biti?

- Gdje? - upita Dodo.

- Na četvrtom prozoru - reče Hrvoje. - Sasvim sam siguran.

- Samo polako - reče Braco tiho. - Da vidimo. Treći, pa četvrti. Sad bi morao biti peti, ako ovdje neki nisu ljudi.

Zagledali su se u peti prozor. Prozori su bili dvostruki, na staklima je bilo odbljesaka sunca s okolnih krovova, pa je zato bilo vrlo teško uočiti ima li tamo nečega ili nema. Nije li to samo odsjaj goluba što je proletio kroz modrinu srpanjskog neba? Stajali su i piljili, otvorenih usta.

- Aha! - vikne Braco. - Sad i ja vidim!

- Šta ti ja kažem - reče Dodo.

- Netko je prošao kraj petog prozora, siguran

sam - reče Braco. - Ne vidi se ni tko, ni kako izgleda, ni boja kose, ni ništa, ali se vidi ljudska prilika.

Stajali su i čekali. Prozora više nije bilo. Kamo je išao taj čiji su obris vidjeli kroz prozore? I tko bi to mogao biti? Ako je drug Vinko otišao, pa zaključao vrata, onda tko je? Amožda onaj tko je zaključao vrata nije bio drug Vinko, nego tkogod drugi? Tko bi drugi zaključao druga Vinka u njegovu vlastitom muzeju?

- Ništa mi nije jasno - reče Braco.

Ako nije drug Vinko, onda je netko drugi. Ali, tko? Netko tko se potajno uvukao u muzej? Ali, kako se uvukao? I što ako je to neki zločinac, i ako je taj ugrabio i Tuta? Tko zna što mu je učinio, kako ga muči? Tko zna gdje je limač sad, i kako mu je? Možda je negdje vezan, s krpom u ustima, a možda...

Odjednom se odnekud iz visine, a da u prvi mah nisu mogli razabrati odakle, začuje glas. Glas je bio i poznat i nepoznat. Čudan i izobličen. Glas je rekao:

- Dečki, gdje ste?

Trgli su se. Ma, je li to moguće? Ili ih to netko zeza? Pošli su za glasom i stigli u dno dvorišta. Došli su do zida. Nigdje nikoga. Nije vrug da im se svima pričinilo? Onda se opet začulo:

- Dečki!

Pogledali su uvis. I tada su opazili.

Glava je virila iz nekoga sasvim malog otvora na slijepom zidu m uzejske zgrade, na zidu na kojem inače nije bilo prozora. Glava se smijala, a bila je blijeda. Tutova glava.

- Bebac! — prodere se Braco, strogo, ali i nježno.

- Sto radiš tamo gore?

- Istražujem - odgovori Tut, onim istim neobičnim glasom. Glava mu se tresla, jer je vjerojatno poskakivao stojeći kraj onoga otvora. - Rekao sam vam da ja to mogu i sam.

- Ovaj je lud - reče Dodo.

- Svejedno, svaka čast - reče Hrvoje.

- Vraćaj se kako god znaš! - derao se Braco na Tuta, ali se vidjelo da je i njemu drago.

Sad je bilo jasno da su se oni najviše i uplašili zbog Tuta, a to što su ostali zaključani, to manje-više. Kao da im je Tut bio nekakav šef i vođa, a ne prišipetlja i potrkalo.

- Odmah - reče Tut.

Onda je počelo. Njegova je glava nestala s onoga otvora, pa se pojavila jedna noga. Potom je iskrsla i druga, a onda se ondje ukazala Tutova mršava i nikakva stražnjica. Sve je to stalo polako kliziti prema dolje, da bi se na kraju pojavilo i cijelo tijelo. Na trenutak, Tut je visio niz pročelje, niz onaj slijepi zid, držeći se za rub otvora na zidu. Onda se pustio, s visine od nekih pola metra. Bubnuo je na krov onoga skladišta, ili šupe, ili što je to već bilo. Izgubio je ravnotežu i sjeo.

- Silazi, silazi - reče mu Braco strogo.

Tut se spustio na zid, a pod zidom je već stajao Braeo i namjestio mu lopovske lojtre. Spretno kao majmun, Tut je stao na Bracina ramena, pa na ruke, i napokon se našao na tlu. Prije nego što se uspio snaći, Braco mu je opalio čvrgu.

Tut je stajao i gledao u njih, sav ponosan. Sjajio je od zadovoljstva, usprkos čvrgi koju je upravo zaradio. Čak nije ni cupkao i poskakivao. Zadjenuo je palce za pojas kratkih hlača i stajao tako kao šerif iz kaubojskog filma. Sad dečki više nisu mogli izdržati. Prvi se javi Hrvoje:

- Govori!

- Hoćeš li još jednu? - upita Braco.

- Pustite čovjeka da odahne - reče Dodo i namigne Tutu.

Tut se sad isprsi, jer ovo je bio njegov dan. On je bio junak i htio je uživati u tome. Počeo je:

- Kad ste me ono ostavili na zidu...

- Uf - reče Hrvoje. - On će to sad od postanka svijeta, pa naovamo.

- Bebac - uskoči sad Braco strogo. - Odgovaraj samo na pitanja. Jasno?

- Ali, Braco... - zapenla Tut.

- Samo na pitanja - ponovi Braco i podigne ruku da zaprijeti još jednom čvrgom. - Kakav je ono otvor?

- Od zahoda - reče Tut. - Ventilacija.

- I kako si ušao?

- S krova barake - dahnu Tut. - Digao se na mišiće. - Pri tome je opipao svoje mišiće koji, kao što je poznato, nisu bili baš neki.

- I što si radio?

- Razgledao. Iz zahoda se ulazi u hodnik, iz hodnika u dvorane. Svuda sam bio - dodade ponosno.

Još su ga nekoliko trenutaka gledali i slušali. Odjednom više nije bilo pitanja, svatko se bavio svojim mislima. Kombinirali su. Tada Hrvoje upita:

- A koliko je širok taj otvor? Odavde se jedva i vidi.

- Uzak - reče Tut. - I ja sam se s mukom provukao. A odande na zahodsku školjku.

Trajalo je još nekoliko trenutaka, a onda su svi u isto vrijeme progovorili. U prvi mah se ništa nije moglo razabrati. Kad se napokon utišaše, Tut zausti:

- Ja sam zaključio...

Ušutkaše ga. On je za taj dan napravio dosta, i previše. Sad je bio red na druge da govore i zaključuju. Braco reče:

- Mislim da je jasno. U muzej se uvuklo dijete. To sve objašnjava, je li tako?

ZAVJERA PATULJAKA

U suton su sjedili u dvorištu i bili vrlo pokunjeni. Mali Dodin brat igrao se okolo, povremeno zastajkivao da ih nešto upita, ali njima nije bilo do razgovora. Sjedili su tamo, sva četvorica, zamišljeni zabrinuti, čak ni Tut nije skakutao niti se vrpeljio, nego se laktovima podbočio na koljena, podnimio glavu rukama i gledao kako susjedni vrt pomalo tone u mrak. Dodina mama ih je pogledavala i nije govorila ništa: znala je da im se nešto događa, ali je radije puštala neka to samo izađe van; samo je odmahivala glavom i kadikad bi se potajno nasmiješila.

A, njima je bilo frka. Suviše se toga ispodogađalo, gadne su stvari bile na vidiku, i trebalo je biti pametan, pa čak i lukav. Jer, ono što se dogodilo toga poslijepodneva u muzeju bilo je suviše ozbiljno a da se čovjek ne zabrine. Bila su tu neka otkrića, to je bilo istina, ali oni nisu znali treba li da im se vesele, ili da se žaloste. A osim toga, bili su i krivi, to su dobro znali, i bilo im je neugodno. Jedva su čekali da se ujak Braco vrati iz Osijeka, da mu sve ispričaju, pa neka bude što mora biti: ako treba da ih kazni, neka ih kazni, samo da to već jednom bude gotovo.

Iz muzeja se, naravno, nisu mogli izvući neopaženo. Nije im preostalo ništa drugo nego da preskoče onaj zid u dvorištu. Da lupaju iznutra na zaključana vrata činilo im se glupo, jer su znali da druga Vinka neće dozvati (premda je blizu stanovao), a uzbuni će cijelu ulicu, skupit će se prolaznici, i tko zna što će sve misliti: ta, muzej je nedavno opljačkan, i sad

sc tamo opet netko zavukao, pa još i lupa. Činilo im se daje ipak najbolje preko zida, tu je ipak bilo izgleda da se izvuku nezamijećeni.

Tako su se uzverali na zid, dajući jedan drugome lopovske lojtre, a Braco, koji je ostao posljednji, uzverao se nekako sam. Onda su skakali na ulicu, bilo je prilično visoko, Tuta je bilo pomalo strah kad je trebalo da skoči, a onda je na kraju skočio na Bracu, pa su obojica bubnuli na tlo. Srećom, nikome se ništa nije dogodilo i već su mislili da su se sretno izvukli.

Ali, onda se odjednom odnekud pojavio milicionar Dane. Stavio je Dođi i Braci ruke na ramena i strogo ih je gledao mrdajući brkovima. Dodo je, doduše, i njega poznao, ali to je slabo pomagalo: morali su službeniku zakona objašnjavati što su radili u muzeju i kako su onamo dospjeli. Naravno, šutjeli su o ventilacijskom otvoru. A Dane je sve zapisivao u mali notes na kockice, kemijskom olovkom, opasno je mrdao brkovima, i na kraju je rekao da će razgovarati s Dodinim ocem. Skupilo se i nekoliko prolaznika. Malo je trebalo pa da ih Dane odvede sa sobom na miliciju. Sramota je već bila tu i to se više nije dalo ispraviti.

Zato im je bilo neugodno. Jer, ujak Braco je već ionako bio u nezgodnom položaju, zbog majstorove radnje i blaga u njoj, a sad su još njegov sin i njegovi gosti ulovljeni kako se uvlače u muzej u vrijeme kad tamo nikoga nema. Bilo im je neugodno, i zato ih otkriće u vezi s onim ventilacijskim otvorom nije ništa veselilo. Jedva su čekali da se ujak Braco vrati iz Osijeka.

Ipak, dok su sjedili tamo u prvome sutonu, često su im se misli vraćale na onaj otvor, pa su se prisjećali kako je to bilos Tutom, kako se lako uvukao i nestao. Pitali su se što to može značiti. Braco je u jednom času rekao:

- Ima li u Vukovaru patuljaka?

— Što će ti to? - zinuo je Hrvoje.

— Braco, nije ler - rekao je Tul.

— Ja ne poznajem nijednog patuljka- reče Dodo.

— Ti misliš - reče sad Hrvoje - da se kroz onaj otvor mogao uvući i patuljak, da nije moralo biti dijetete?

— Pa da - reče Braco. - Patuljak je odrastao čovjek. A zamisli dijele, usred noći, pa još razbijati vitrine...

— Ali - reče Dodo zamišljeno - ako je mogao

Tul...

— Aha! - graknu sad Tut, pa ustade i poče skakutati pred Dodom - ti misliš, ako sam mogao ja, da to onda može svatko, a?

Bio je veoma uvrijeđen, jer ga nisu dovoljno hvalili zbog njegova junaštva, a sad kao da su ga nekako i potejenjivali. Bio je spreman da se svađa, pa čak i da, za okladu, izvede još nešto, isto onako opasno. Ali, tada ga Hrvoje prekine:

— Znale šta mi pada na pamet? A nije li tu provalu zapravo...

Ali, nije bilo vremena da saslušaju njegove pretpostavke. U dvorište je ušao žuti »fíćo« pa ugasio svjetla i motor. Iz auta je izašao ujak Braco sa zapaljenom cigaretom u ustima. Dečki su malo prolrnuli. Gledali su ujakovo lice, pokušavajući pogoditi kakve je volje. Ali, kao i obično, po licu ujaka Brace nije se ništa moglo pogoditi. Bio je ozbiljan, ni ljut ni veseo, prije nekako zamišljen. Rekao je:

— Zdravo, klinici.

— Zdravo - rekli su.

Pitali su se kako da mu saopće ono što su mu imali saopćiti. Pomalo su već i zaboravili zašto je on zapravo išao u Osijek, toliko ih je mučilo ono što se njima dogodilo toga poslijepodneva. Zato su gledali svaki na svoju siranu, izbjegavajući da pogledaju ujaka Bracu. A on je na trenutak zastao pred njima, pogle-

dao ih, potegao dva dima iz svoje cigarete. Otišao je u kuhinju i rekao nekoliko tihih riječi svojoj ženi. Onda se vratio i sjeo među njih na stubište što vodi na terasu. Pušio je i šutio. Šutjeli su i oni. To je potrajalo neko vrijeme. Nitko se nije odvažio da počne. Onda ujak Braco reče:

- Hajde, da vas čujem. Što se dogodilo?

Sad je Dodo, kao domaćin, i kao sin, prvi uzeo riječ. Znalo se da će on u cijeloj toj stvari prvi obrati boslan, pa se zato sad isprasio. Rekao je:

- Znaš, tata, bili smo danas po podne u muzeju.

- I svašta nam se dogodilo - utrpa se Tut koji nikad nije znao čuvati tajnu niti držati jezik za zubima.

- Nešto smo otkrili - dodade Hrvoje, da malo popravi stvar.

- Ali, uglavnom smo zabrljali - zapečati Braco.

Tako je krenulo. Počeli su pričati, sve dopunjujući jedan drugoga. Pričali su o tome kako su ušli da samo malo pogledaju, kako je Tut nestao i kako se potom ponovno pojavio. O tome kako se uvukao u zgradu muzeja i kako se poslije opet iz nje izvukao. O tome kako su onda izašli preko zida, kako ih je ulovio milicionar Dane i o tome što ih je sve pitao. Sve su to malo ublažili, govorili su i o olakotnim okolnostima, ali rekli su uglavnom sve i nisu ništa prešutjeli.

Ujak Braco ih je pažljivo slušao. Nije se bunio, nije ih grdio niti prekidao, nije uopće ništa rekao. A kad su sve kazali, on i dalje nije govorio, nego je samo šutio i pušio. Nije se moglo vidjeti koliko je ljut, jer se već gotovo sasvim smračilo. Ipak, bojeći se da ih ne počne odjedanput korili, dječaci su se razbrbljali, ne dajući ujaku Braci do riječi. Govorili su o pretpostavkama na koje su ih navela današnja otkrića.

- Pa smo mislili... - rekao je Dodo.

- Pretpostavili smo... - dodao je Hrvoje.

- Da se lamo mogao netko uvući - priklopio je Braco.

- Netko kao ja - zaključio je Tut.

Ali, ujak Braco ne reče ni tada ništa. Samo podigne ruku i tako prekine njihovo lorokanje. Zašutješe. Nekoliko trenutaka bila je tišina. Onda napokon ujak Braco progovori. Reče:

- A ne pitate gdje sam ja bio i što sam doznao?

Tek su se sad trgli. Bojeći se posljedica svoje poslijepodnevnog pustolovine, oni su zaboravili na sve. Nisu čak toga poslijepodneva otišli ni do Daretove kuće, jer im je nakon razgovora s milicionarom bilo dosta svega, pa su se obješena nosa vratili kući.

- Zbilja - reče Braco. - Sto ima u Osijeku?

- Ima svašta - reče ujak Braco. - Kao što sam i mislio.

Dječaci se zagledaše u ujaka Bracu, koliko su mogli u onoj polutmini. To je valjda značilo da je otkrio nešto zanimljivo. Osim toga, on je i prije o tome nešto pretpostavljao, nešto što njima nije rekao. Sad ih je odjednom obuzela golema znatiželja.

- Pričajte, pričajte, striček - reče Tut nestrpljivo, kao da je ujak Braco obećao da će im ispričati sadržaj najnovijeg filma.

- Nema baš mnogo za pričanje - reče ujak Braco. - Ovako vam je to. Pitao sam toga vašeg Gagu gdje on točno živi u Osijeku, na kojoj adresi. Pričao je nešto da stanuje kraj Drave. 1 rekao mi je adresu: ^ Gornja dravska obala 2. Znam tu ulicu, sad se zove Šetalište Veljka Vlahovića. Imao sam tamo jednog prijatelja. I tamo sam otišao danas po podne.

Malo je zastao. Dječaci su ga požurivali, ne samo Tut nego i drugi:

- I, i, i... - govorili su.

- I otišao sam u kuću broj 2. Pitao sam stanuje li tamo nekakva obitelj Marković. Tako mi je Gaga rekao da mu je prezime. I što su mi tamo rekli? Rekli su mi da tamo nikakvi Markovići ne stanuju.

Dječaci su gledali u čudu. Kako ne stanuju? Ka-

ko je to moguće? Pa lijepo im je Gaga pričao i kakvo je dvorište, i koliko ima stanara, i kakvo je cvijeće, i kako mu ne daju da se lopta u dvorištu, baš zbog toga cvijeća... Čudili su se. Samo je Hrvoje zamišljeno kimao glavom, kao da se tome i nadao.

- Kako to, kako to? - upita Tut.

- To sam se i ja pitao - reče ujak Braco. - Pomislio sam da je neka greška, pa sam zato onim lamo stanarini a kraj Drave ispričao cijeli slučaj: rastavljena obitelj, klinac od deset godina, Drago, zvan Gaga, otac u Beogradu, i sve ostalo. Ali, nitko nije znao ništa.

- Čudno - reče Braco.

- Vidiš, vidiš - reče Dodo.

- Hm - reče Hrvoje.

- Dalje, dalje - reče Tut.

- Dalje — reče ujak Braco - nema mnogo. Pitao sam se nije li adresa možda kriva, obišao sam druge kuće. Pitao ima li tu negdje neki takav slučaj. Ulica je mala, svi se znaju. Ali, lamo nema ni takvog slučaja, ni ikakvih Markovića.

Eto ga, dakle. Nešto opet nije štimalo. Stvari su se zaplitala sve više i više. Sad još i ovo. A kako to da se ujak Braco ne ljuti na njih? Zar je moguće da ga je ovo otkriće u vezi s Gagom bacilo u toliku brigu? Ili i on nešto pretpostavlja, nešto što oni ne mogu dokućiti? Hrvoje reče:

- Gaga jc lagao. Ja sam vam o tome već prije govorio.

Ali, nitko se toga više nije sjećao. Gaga je lagao. Zašto? Tada ujak Braco prekrati njihove muke. Reče:

- Hajde da razgovaramo s njim.

BRADA TI SVJETIONIK

Dolje, kraj vode, vidjelo se kako u tami nešto crveno svijetli. U pravilnim razmacima bi se crveno svjetlo zažarilo, a onda opet utrnulo. Izgledalo je to kao nekakav svjetionik na okuci rijeke, i da je dečke iz Zagreba netko upitao što je to, oni bi se bili zakleli da su ugledali plutaču s crvenim svjetlom. Ali, ujak Braco reče:

- Eno ga, tamo je.
- Tko? - upita Tut.
- Dare - reče ujak Braco. - Zar ga ne vidite?

Nisu ga vidjeli, ali su povjerovali ujaku Braci.

Krenuli su za njim i spustili se do Dunava. Tamo je bilo privezano nekoliko čamaca, među ostalim i njihov *Zeleni tigar*. I doista, ubrzo su ugledali Daretu kao sjedi u jednom čamcu, pogrbljen i opušten, kao i uvijek. Ono što je njima izgledalo kao svjetionik, bila je Daretova crvena brada. Dare je pušio, i kako je vukao dimove, lako se njegova riđa bradurina žarila, i to je nalikovalo na svjetlosne signale.

Dare je njih odmah opazio u tami, njemu su oči već bile navikle na mrak, pa je zato zamumljao odande, iz čamca:

- O, ekipa za skrivena blaga! Kakva čast! Na čelu s velikim poglavicom!

- Dođi - reče mu ujak Braco. - Treba da razgovaramo o nečemu.

- Opet? - zinu Dare. - Kakvi ste vi to ljudi? Samo da vam je razgovarati! Dajte, sjednite, imam cigareta dovoljno za sve. I rakije, tko voli, hc, he.

Nije se micao. Njemu je, očito, bilo lijepo tamo u čamcu oko kojega je tiho pljuskala voda u kojoj su se odslikavala gradska svjetla. Njemu se nije nikamo žurilo. On je bio svoj čovjek.

- Gdje ti je gost? - upita ga ujak Braco.

- Gaga? - huknu Dare. - Legao je. Maloprije smo razgovarali. Kaže, umoran je od kupanja, pa ide spavati. Dobro, kažem mu ja, a ti onda spavaj. Pokušao sam ga natjerati da opere zube.

- I? - upitaše dečki.

- Jok - odvrati Dare kratko, i dodade: - He, he.

Tako su se spustili dolje i rasporedili se po čamcu. Bio je toonaj isti njihov *Zeleni tigar*, samo što im je sad izgledao nekako veći, ozbiljniji u onom mraku. I Dunav je izgledao veći i opasniji: zvijezde su se odražavale u njemu, i mjesec, a šuma na drugoj strani nije se uopće vidjela. Bio je kao neko veliko more, koje ugodno miriše i tiho pljuska oko čamca. Lijepo je bilo noću na Dunavu.

Posjedali su po sjedalicama i po stranicama čamca, jer sad više nije bilo ničega što bi mogli učiniti: ako je Gaga legao, tko zna je li u redu da ga sad bude, pa makar to bilo i zato da bi ga pitali zašto im je lagao. A osim loga, Gaga je sad bio Darelov gost, i bio je red da se Daretu, kao domaćinu, ispriča sve ono što se doznalo u vezi s Gagom i što se toga dana dogodilo.

- Legao, kažeš - reče ujak Braco, pa uze bocu koju mu je Dare pružio i potegnu malko rakije.

- Tko puši, tu su cigarete - reče Dare dečkima, i pri tome se vjerojatno cerio, ali se to nije vidjelo, od lame, a još više od brade. Dječaci se tiho nasmijaše.

- Tata - reče Dodo - hoćeš li Daretu...

- Hoću - reče ujak Braco. - Hajde, bradonja, slušaj sad.

I ujak Braco poče pripovijedati ono što se toga dana saznalo. Dare je slušao šutke, potežući dimove iz cigarete, i sa mobi kadikad huknuo: hu-hu, kao sova.

A ujak Braco mu je ispričao sve: kako su dečki bili u muzeju i što se tamo dogodilo, kako je on sam bio u Osijeku, i stoje tamo saznao. Gaga ne stanuje na onoj adresi, bio je zaključak, a ujak Braco još dodade kako vjeruje da Gaga uopće i nije iz Osijeka.

Dečkima je to bilo novo, ali nisu rekli ništa. Njima je bilo neobično kako je Dare komentirao njihove podvige. Govorio je: *tigrovi, šmekeri, lukavci, frajeri*, i tako. Zato ih je zanimajo što će reći na kraju priče. Ali, on nije rekao ništa. Šutio je sve dotle dok ga ujak Braco nije upitao:

- Što ti kažeš na sve to?

- Treba imati um - rekao je Dare. - Um, he, he!

Nisu znali da li se on to samo pretvara, ili naprosto ne zna što treba da misli, pa zatosad tu nešto izvodi. A možda je njemu sve jasno? Kao ono s onim vratima u majstorovoj radnji? Š Darelom se nikad nije znalo. I baš dok su se dečki pitali kako će to sve skupa završiti, Hrvoje odjednom počeo govoriti. Glas mu je bio malo stegnut i bojažljiv, ali je govorio tečno i jasno, kao da je već mnogo razmišljao o onome o čemu govori.

- Ja mislim - reče on u tami, dok se Daretov svjetionik palio i gasio - da je Gaga sudjelovao u pljački muzeja.

Šutjeli su i naprezali oči, ne bi li vidjeli Hrvojevo lice. Ali, jedva da su ga mogli vidjeti. Taj mali je imao ono što je Dare i govorio da treba imati: um. Sad, kad je Hrvoje to izgovorio, odjednom im je puklo pred očima: sve sad kao daje bilo jasno. Pa da, kako se prije nisu sjetili? Tut je počeo vrtjeti stražnjicom, tako da se čamac drmusao. Ali, s druge strane, je li lijepo tako misliti o prijatelju? Ma, šla tu treba mudrovati: on je njima lagao, pa prema tome... Pa, da, a tko laže...

- Misliš da se on uvukao kroz onaj otvor? - upita Braco.

- Da - reče Hrvoje iz mraka. - On je malen kao i Tut, mogao se onuda provući.

- Slažem se - reče ujak Braco kratko.

Sad se Tut počeo toliko vrpolti da je to postalo opasno. Ustao je u čamcu, čamac se od loga zaljuljao, Tut je naglo sjeo, od čega se čamac još više zaljuljao. Malac bi bio pao u vodu da ga Dare nije dohvatio svojom dugom rukom i potapšao ga po ramenu da se smiri. Tut tiho upita:

- Tko je zapravo laj Gaga?

- Vrag bi ga znao - reče Dodo.

- Vidite - nastavlja je Hrvoje kao da tumači dječacima pravila neke igre - trebali smo na to već prije doći. Gaga se pojavio u Dunavu neposredno nakon pljačke. To se slaže. Ustanovili smo da se u muzej mogao uvući samo netko tko je malen i mršav. To sve šlima.

- A osim toga - ubaci Dodo - Gaga krije tko je, zašto je došao i što radi u Vukovaru. Prema tome...

- Prema tome - zaključio Braco - to može biti samo to.

Neko su vrijeme šutjeli. Kako je sve to sad izgledalo jednostavno! Samo, je li doista i bilo? Bunila ih je malo šutnja ujaka Brace i Daretova, bunilo ih je što i oni nisu tako oduševljeni tim otkrićem. Ilije to bilo zato što su oni opet znali više? Ili se radilo o lome da su njih dvojica, kao odrasli, bili u nezgodnoj situaciji pred zakonom? Jer, tu se ipak radi o skrivanju jednoga provalnika, što se djeci još oprašta, hajde-de, ali odraslima... A upravo su ih djeca u to uvalila. A oni se na tu djecu ne ljute, nego su samo zabrinuti.

Zapravo, Dare kao da nije ni sad bio zabrinut, on se i u toj situaciji zezao. Pa i kad je ono što je govorio bilo ozbiljno, teo je opet zvučalo kao zezanje. Sad reče:

-Um, um, um, momci! Gagu je netko ipak morao dignuti na onaj zid! Tamo se nije mogao sam popeti! Um, he, he!

Da, to je bilo točno. Netko je Gagu morao popeti na zid. Možda se nije ni penjao po vlastitoj zamisli.

Dečkima nije išlo u glavu da bi se mogli toliko prevariti u čovjeku. Gaga, pa lopov? Hm. Braco sad reče:

- Samo, tko?

- Da, tko, a? - ponovi Tul.

Nastao je trenutak tišine. Svi su znali o čemu se radi. Netko je morao izustiti presudne riječi. Bio je to ujak Braco. Reкао je:

- E, to moramo pitati Gagu.

Dare je polako ustao u čamcu, bacio opušak daleko u rijeku; opušak je zacvrčao gasеći se. Bradonja se protegnuo, a onda je svojim dugim nožurdama počeo preskakivati preko dječaka. Kad je napokon iskočio na obalu, rekao je veselo:

- Spavao, ne spavao, nema mrdanja. Izdržat će on. Taj mali je tigar.

Daretu se Gaga sviđao, to se vidjelo. I prije su dječaci opazili da se njih dvojica odlično slažu. Razgovarali su tako kao da se poznaju oduvijek. Vrlo brzo su se sprijateljili i sporazumjeli. Jer, prije se valjda nisu poznavali, ne?

Dječaci su poispadali iz čamca, a za njima i ujak Braco. Stajali su nekoliko trenutaka na obali, a onda se uputiše gore, prema kući. Naprijed je išao Dare, za njim Dodo, pa Braco, Hrvoje, a za njim je poskakivao Tut. Na kraju kolone hodao je ujak Braco. Izgledalo je to kao da dvojica odraslih ljudi nekamo vode dječake, ili kao da paze da koji od njih ne bi strugnuo.

Stigli su do kuće i otvorili zelenu kapiju. Tama je bila svuda, pa je Dare rekao:

- Moji su već svi legli. Kokoši.

Tama je bila i u »paviljonu«. Prišli su mu polako, na prstima, i izgledalo je to kao kad policajci opkoljavaju gangsterski) skrovište. Šuljali su se, ogledavali, šaputali, samo im je još nedostajalo oružje. I gangsteri. Premda, ako se bolje pogleda, Gaga je zapravo bio neka vrsta gangstera, ako su bile točne pretpostavke što ih je Hrvoje maloprije bio iznio.

Nije im to išlo u glavu. Zar tako izgledaju gangsteri, ili barem pljačkaši? S kratkom kosom, s pjegama na nosu, u zelenoj majici? Sjetili su se kako je ono Gaga izgledao kad su ga izvukli iz Dunava, i nikako im nije išlo u glavu da je on nečiji suučesnik, daje baš on taj koji se usred noći uvukao u muzej, među sve one oklope, među odore i nadgrobno kamenje, i daje tamo nešto krao. Zar je moguće da jedan klinac bude takav?

Pitali su se kako će se Gaga ponašati kad vidi da su ga raskrinkali, hoće li odmah sve priznati? Ili će lagati? Hoće li pružiti otpor? Možda onim svojim nožićem kojim je rezao paradajz? Nisu to mogli zamisliti. Hoće li se uvući pod krevet?

Dare je išao naprijed, pa je on prvi pritisnuo kvaku. Vrata nisu bila zaključana. Dare ih polako otvorio.

Treba li da se sad rasporede, kako Gaga ne bi šmugnuo između njih? A možda cijela ta stvar ima neko drugo objašnjenje, možda Gaga nije kriv i možda se to može i dokazati?

Dare pruži ruku i upali svjetlo. To je i bilo najbolje: ako bi Gaga bježao, da ga barem vide, da im ne isklizne u tami.

Kad je svjetlo bljesnulo, odmah im je sve bilo jasno.

Krevet je bio prazan. Uzalud su virkali okolo. Uzalud su se zgledali. Uzalud su ujak Braco i Dare napravili ozbiljna lica, uzalud je Tut zagledao pod krevet.

Gaga je nestao.

SLUŽBENE PROSTORIJE, SLUŽBENA OSOBA

Sjedili su u čekaonici i šutjeli.

Bilo je to prilično nalik na ono kad su dječaci čekali ujaka Bracu da se vrati iz Osijeka, pa da mu sve priznaju, kud puklo da puklo. Razlika je bila samo u tome što su sad Dare i ujak Braco bili ti koji su trebali priznavati i koji su se osjećali krivima. Nije se više imalo kud, došao je i taj trenutak. Svi su sjedili i šutjeli, samo je Tut hopsao od zida do zida i mrmljao nešto sebi u bradu. Povremeno je zijevao, jer je već bilo pola jedanaest.

Kad su utvrdili da Gage nema, da je pobjegao, i to namjerno i smišljeno, prevarivši Daretu, bilo im je jasno da moraju obavijestiti zakon. Jer, Gaga je, očito, namjerno rekao Daretu da ide spavati, a onda je čekao da se Dare makne i da njegovi polijegaju, pa se potom išuljao iz »paviljona«, pa iz dvorišta, pa iz ulice... I tko zna gdje je bio sad. A Dare je dotle sjedio u čamcu, i nije ništa ni slutio. Eto što ti je povjerenje u čovjeka!

Dječaci su bili razočarani. Gaga im se baš učinio kao zgodan momak, kao dobar drug i zanimljiva faca. Svidala im se njegova hrabrost, lukavstvo, sposobnost da se snađe. A sad... Dobro, sudjelovao je u pljački muzeja, dobro, slagao ih je prvi put, ali još su se nekako nadali da će se možda ipak sve objasniti, da će se možda pokazati kako Gaga nije kriv. Ili da jest kriv, ali da mu je žao. Nadali su se da će od njih zatražiti pomoć i razumijevanje. Ali, ne. On je pobjegao. Taj bijeg bio je ne samo priznanje krivice za pljačku, nego i priznanje da im Gaga nikada nije ni bio pravi prijatelj, nego

da je sve radio sračunato, iz koristoljublja. Taj bijeg bio je zapravo prekid prijateljstva.

I to je dečke najviše i smetalo, to ih je činilo zlovoljnima i tužnima. A pogotovo su se ozlovoljili kad su vidjeli da su ujak Braco i Dare zabrinuti i neveseli i da će tu još biti svakakvih komplikacija. Bilo im je pomalo dosta svega. Otkrili su istinu, ili barem dio istine, ali im od loga nije bilo lakše, nego teže.

Kad se pokazalo da Gage nema, ujak Braco je odmah zaključio da moraju razgovarati s istražnim sucem Joksimom. Sjeli su u žutog »tiču« (nekako su se svi uspjeli polrpati) i odvezli se do Joksimove kuće. Ali, tamo su saznali da ga nema, jer je na poslu. To je vjerojatno značilo da on, jadan, čak i noću radi na slučaju pljačke muzeja. Zato su se odvezli tamo gdje je Joksim radio, pa su se na porti raspitali, rekavši da su došli službeno. Odande su ih uputili u odgovarajuću čekaonicu. Tako su sad tamo čekali, i bili su nestrpljivi i pomalo umorni.

Napokon su se vrata otvorila i iz kancelarije je izašao nekakav mladić s prijenosnim pisaćim strojem, s papirima i indigom. Na vratima se pojavio sudac Joksim, i rekao:

- Uđite.

Rukovao se s ujakom Bracom i Daretom, a onda je pogledao dječake. Iza njegovih debelih naočala vidjelo se čuđenje i pitanje: što će ovi klinci ovdje, i još u ovo doba? Ali, ujak Braco je rekao:

- Oni su ovdje glavni.

Sudac Joksim je slegao ramenima, pa su tako svi ušli u veliku, široku i visoku kancelariju s velikim pisaćim stolom. Posjedali su gdje je tko stigao, samo je Tut ostao stajati i cupkati okolo po prostoriji.

- Onda? - rekao je sudac. - Što ima novo?

- Um! - viknuo je Dare. - I srce! Tigrovi!

Pri lome je pogledao na dječake. Suca je to donekle zbunilo, i već kao da je htio opomenuti Da-

reta neka bude ozbiljan, kad su već došli da ga uznemire tako kasno. Onda je ujak Braco rekao:

- Ovako je, stari. Moramo li nešto priznati.

I tako je krenula priča. Najprije o poslijepodnev-
nim događajima u muzeju. Onda o Gagi i to od samog
početka: kako je nađen u Dunavu, kakvu je priču
ispričao, koliko mu se vjerovalo. Onda o putu ujaka
Brace u Osijek i o onome što je lamo saznao. Pa o
večernjem Gaginu nestanku. I napokon o vezi između
Gage i muzeja. O tome da je Gaga vjerojatno bio taj
koji je odnio stvari iz muzeja. O tome da je on sad u
bijegu. I tako.

Sudac Joksims je sve to pažljivo slušao, a kad je
ujak Braco završio, on je, bez riječi, ustao i otišao u
drugu sobu. Dječaci su se pitali nije li otišao zvati
milicionere da ih odmah sve skupa pohapse i strpaju
u zatvor zbog suučesništva u pljački muzeja. Nakon
nekoliko minuta Joksims se vratio, a onda je rekao:

- Niste baš pametno uradili.

I lo je bilo sve. Po tome su dječaci zaključili da ih
vjerojatno neće odmah uhvatiti. Ali, bila im je čudna
sučeva mirnoća, to im nije slutilo na dobro. Kako to
da se ne ljuti? Nisu pametno postupili. Zar je to sve?
Pa, to su znali i sami.

- Znamo - reče ujak Braco.

- S druge strane - uzdahnu Joksims - tko će ga
znati? Možda to i nije tako loše.

Eto ti ga sad. Nije loše? Dečki su se zgledali. Zar
nisu sve zabrljali? Krivac je pobjegao. Što inože biti
gore od toga? Možda se sudac nada da će uloviti
Gagu? Kad je ono Joksims izašao u susjednu sobu,
sigurno je izdao naredbu da ga traže. Samo, ipak...

- Kako nije loše? - ne izdrža Braco. — Pa, mi
smo...

- Pa eto - reče sudac. - Blago smo našli, je li
tako? A sad već znamo i tko je krivac. Ili jedan od
krivaca. To nije malo.

- Tja - reče Dare.

Neko vrijeme je bila tišina, a sudac se dotle igrao nožem za papir na svome stolu. Onda se naglo okrete prema dječacima i bijesnu na njih svojim naočalama u koje je tuklo svjetlo stolne svjetiljke pred njim. Upita:

- A kakav je taj vaš Gaga?

Dječaci se zgledaše. Zar se dosad već nije dovoljno pokazalo kakav je? Zar nije trebalo da ih bude sram što su ga uopće poznavali? Čudan tip, taj sudac Joksim.

- Kako mislite, kakav je? - upita Hrvoje oprezno.

- Zanima me vaš dojam - reče sudac. - Ali, onako iskreno, nemojte sad da na vas utječe to što se pokazalo da je on kriv. Sto se vama činilo?

Dječaci se pogledaše. Onda Hrvoje bijesnu svojim naočalama na suca i to je izgledalo kao da se njih dvojica nekako mačuju kroz one svoje leće. Hrvoje reče:

- Shvaćam. Želite znati kakav je, kako se ponaša, kakve su mu navike, da ga lakše možete naći.

Zbog nečega, sudac se nasmije, a Dare zatrese svojom bradurinom i reče:

- Tigrovi.

- Pa da, može se i tako reći - kaza sudac.

Znači, od njih se i dalje očekivalo da pomognu u istrazi. Oni nisu bili okrivljeni, nije im se mnogo zamjeralo. Oni su bili suradnici zakona, usprkos svemu. Braco počeo:

- Učinio nam se zgodan. Otvoren, bistar... Brzo smo se sprijateljili. Ne pravi probleme, nije razmažen... Djeluje iskreno... Premda, nakon svega ovoga...

Tu je Braco zastao, a drugi dječaci su samo kimali, jer, što su drugo i mogli kazati? Jesu li išta drugo znali o Gagi? I što je uopće dečkima potrebno da znaju jedni o drugim a? Oni odmah osjete mogu li biti prijatelji ili ne mogu, ne treba im mnogo riječi. Sudac reče:

- Znete zašto vas pitam? Gledajte, mene ne čudi što vam se taj Gaga svidio. Jer, ima u njegovu ponašanju nešto što nije logično, a što ste vi sigurno i sami zapazili.

Nelogično? Pa, bilo je nelogično to što je lagao, to što je pobjegao, to što ih je iznevjerio. Ali, sudac, očito, nije mislio na to. Dakle?

- Sto, što, što? - upita Tut nestrpljivo, ne dajući drugima priliku da iznesu neku pretpostavku. On je uvijek brzao.

- Pa to - reče sudac mirno - što je skočio u Dunav. Zašto je to uradio?

Dječaci se zamisliše, a ujak Braco se češkao po nosu istim pokretom kao i Braco. Dare povika sa svoga mjesta:

- Um, um! - a onda zašuti, ozbiljniji nego inače.

Pitanje je doista bilo na mjestu. Doista, ako je Gaga bio zlikovac, ako mu je bilo do toga da krade i vara, ako mu je bilo do blaga i koristi, zašto je onda skočio s broda u Dunav? Od čega je bježao? Što mu je to trebalo? Zar se kupao obučen samo zato da njih upozna?

- Sto ti kažeš? - upita ujak Braco suca.

Sudac se i dalje igrao svojim nožem za papir i bljeskao naočalama. Onda reče polako:

- Pretpostavimo da je Gaga doista bio na onom brodu. To mi se čini vjerojatno, odakle bi inače iskrsnuo? Dakle, bio je na brodu. Što je tamo radio?

- Putovao - huknu Tut, sav izvan sebe.

- Točno, mali - kimnu sudac. - As kirnje putovao?

- Pa valjda s onim tko ga je digao na onaj zid, da se uvuče u muzej - reče Braco brzo.

- Sa suučesnikom - dodade Hrvoje stručno.

- To i ja mislim - reče sudac Joksims. - Oni su, dakle, izvršili pljačku, a onda su se ukricali na brod. I

sad, Gaga je s loga broda odjednom skočio i zaplivaio. Zašto?

Dječaci su šutjeli, a isto tako i ujak Braco i Dare. Stvar je doista bila neobična i teško razumljiva. Koliko je zagonetki bilo u tome malome klinču u zelenoj majici koga je Dare zvao tigrom! Hrvoje reče:

- Čudno. Ispada da je on bježao od svoga suučesnika.

Sad Dare skoči sa stolice i podiže visoko svoj mršavi kažiprst. Ušao je u mlaz svjetla, tako da je njegova plamena brada još jače sinula. A iz nje se čulo:

- A to znači da je Gaga protiv svoje volje sudjelovao u pljački, ako je bježao od suučesnika! Um!

Pa da, Dure je oduvijek navijao za Gagu. Ali, ono što je sad govorio zvučalo je posve vjerojatno. A osim toga, i dječaci su navijali za Gagu, koliko god da ih je iznevjerio, koliko god da su se u njemu razočarali. Pa da, možda je Gagu netko prisilio, možda on i nije toliko kriv? Premda je, s druge strane, kriv što im je lagao.

- Možda je njegova priča ipak djelomično istinita? - upita sad ujak Braco. - Možda taj otac o kojem je govorio ipak postoji?

Neko su vrijeme razmišljali o toj mogućnosti, a sudac je dotle još i bljeskao naočalama. Onda je slegao ramenima, pa je rekao:

- A, vidite, to njegovo skakanje u Dunav još nešto pokazuje.

- Što, što? - upita brzo Tut. - Što, striček?

Sucu Joksimu se sviđao Tut, pratio je očima kako malac skače po sobi, i pri lome je micao glavom lijevo-desno, poput gledaoca na teniskoj utakmici, jer Tut je doista skakutao kao lopta.

- Pa to — reče sad sudac. - Ako je Gaga bio sa suučesnikom na brodu, onda je suučesnik valjda nekamo otputovao.

- Tako ispada - složi se Braco.

— A ako je oputovao - nastavi sad sudac - onda, tko je ostavio one stvari u radnji? Kako su one dospjele u majstorov dućan?

Dječaci, ujak Braco i Dare buljili su u suca. Bili su umorni. Stvari su se sve više komplicirale.

PECAN JE BEZ MAMCA

A. sutradan su se neobični događaji nastavili. Kao da nije mogao proći nijedan dan, nijedan sat, a da se ne dogodi nešto neobično. Dunav je valjda bio takva rijeka, a Vukovar takav grad.

Dogodilo se to opet na Dunavu.

Odlučili su da toga jutra pođu na pecanje, premda su prethodne večeri kasno legli a bilo je i mnogo svakakvih uzbuđenja. Kad su stigli kući, bilo je već odavno prošlo jedanaest, a ostali su budni sve do ponoći. Ali, čvrsto su odlučili da ujutro idu na pecanje, a to im je i ujak Braco preporučio. Jer, nije im ostalo još mnogo dana boravka u Vukovaru, a bilo je i dobro za njih da se malo odmire, da se bave nečim drugim i misle na nešto drugo nakon svih onih gužvi.

Ali, ispalo je drugačije.

Ustali su u sedam, na brzinu doručkovali, a onda su odjurili do Daretove kuće natovareni pecaljka, mrežicama za kedere (koji se na Dunavu zovu *čerenáč*) i mrežicama za ulovljenu ribu (koje se zovu *meredov*), pa onda glistama, knedlama za šarane, mušicama i drugim priborom. Časkom su se javili teti Slavici, uzeli stvari i potrpali se u čamac. Motor je upalio iz cuga, i tako su zaplovili.

Nisu mnogo razgovarali, jer su bili pospani, a i zato što su im se po glavi još motale slike iz prethodnog dana: događaji u muzeju, Tutov nestanak, Daretova crvena brada u mraku, pa Gagin nestanak, pa onda sve ono što su zaključili, i na kraju ona ozbiljna i službena kancelarija, nož za papir i ono o čemu se razgovaralo

do dugo u noć. Mučilo ih je pitanje: tko je zapravo taj Gaga? I kakav je? Zašto postupa tako kako postupa? Hoće li ga milicija uloviti? I što će s njim ako ga ulove? Hoće li im on otkriti tajnu pljačke muzeja? Sve su to bila ozbiljna i teška pitanja i oni su mozgali o njima, pomalo zijevajući, dok je Dodo sigurnom rukom upravljao čamcem i dok su polako plovili uzvodno.

Odlučili su ploviti kraj desne obale uzvodno sve do luke, gotovo do onih visokih dizalica, a onda presjeći riječni tok. Prijeko, u šumi, kanili su pecati. Ondje kamo su namjerali nekada je stajala šumska kućica koje više nije bilo, a Dodo je rekao i da tamo postoji jedno dobro mjesto, jer se ondje voda nakon poplave izlijeva iz šume, pa se tamo skupljaju ribe.

Plovili su duž podzidane obale, gledali stražnje pročelje velikoga dvorca u parku koji su već vidjeli s ulice, plovili su kraj niza vrtova iza kuća, a napokon su spazili i ono mjesto, visoko na obali, odakle su prvi put ugledali Dunav, kad ih je ujak Braco onamo doveo.

I baš su se ondje počele događati čudne i neobične stvari.

Bilo je to ovako. Oni su plovili uzvodno, a uzvodno je plovio i jedan austrijski brod koji je vukao pune šlepove. Da je brod austrijski, vidjelo se po zastavi (crven-bijeli-crveni), a da su šlepovi puni, bilo je jasno po tome što su duboko gazili. Dodo je imao ovakav plan: pustit će da brod prođe, a onda će krenuti preko rijeke, sijekuci valove vrhom čamca. I baš je to htio učiniti, kad se počelo ono događati.

Brod je već bio skoro prošao, vukući se uz maticu polako, ali ipak brže od njihova čamca. Već je kraj njih prolazio posljednji šlep, iza kojeg je bio čamac za spašavanje. Dodo je okrenuo ručicu čamca lijevo, i čamac je krenuo preko rijeke. Tada se Tut proderao:

- Eno ga!

Svi su ga začuđeno pogledali. Do toga časa Tut se nije ni vidio ni čuo, jer je sjedio skutren na vrhu

čamca, potihlo zijevao i trljao oči, a bio je i nekako bezvoljan. A sad, odjednom...

- Što ti je, bebac? - upitao je Braco.

-Eno ga, eno ga tamo - drečao je Tu t. - Eno ga!

Prtljao je i ponavljao kao pokvarena gramofonska ploča. Što mu je? Dječaci se zagledaše na onu stranu kamo je pokazivao mršavi i drhtavi Tutov kažiprst.

Tada opaziše. Netko je plivao rijekom. Plivao je brzo i nestrpljivo, glava je samo letjela lijevo-desno, tome se plivaču jako žurilo. Plivao je ravno prema posljednjem šlepu u konvoju.

- Što je to? - reče Dodo.

- Opet čovjek u moru - reče Hrvoje.

- Što taj namjerava? - pitao je Braco.

- Jeste li vidjeli, što sam vam rekao, što bi vi bez mene! - derao se Tut hrapavo.

Ali, nitko ga nije slušao. Gledali su što radi onaj plivač i pokušavali pogoditi što namjerava postići i oko čega se toliko trudi. Dobro, stoje to na tome Dunavu? Stalno je netko u vodi! Ondashvatiše. Plivač je krenuo s obale, s one obale na kojoj je bio grad i s koje su i oni krenuli. Razumjeli su kakve su mu namjere: želio je doći posljednji šlep u konvoju i ubaciti se u onaj njegov mali čamac što se vukao za krmom. Što će mu to? I hoće li uspjeti?

Jer, plivač kao daje loše procijenio snagu broda: krenuo je prije njega, tako da stigne do sredine rijeke prije nego što mu brod izmakne. Samo, brod je ipak bio prilično brz i jak, brži nego što se činilo kad čovjek gleda s obale, pa je zato sad plivaču pomalo izmicao. Prijetila je opasnost da mu posljednji šlep i njegov čamac pobjegnu i da tako ostane u rijeci. Zato je zapinjao iz sve snage. I još je bilo izgleda da uspije.

Odjednom se Braco prodere:

- Za njim!

— Misliš? - otegne Dodo. - A što ako je to neki, šta ja znam, Austrijanac, pa pliva za svojim brodom?

— Ja bih prije rekao da je to neki naš - zakima Hrvoje.

— Za njim, za njim, za njim - derao se Tut kao da se iznenada probudio, i kao da je u svemu tome opet vidio priliku da se istakne.

- Idemo - reče Braco odlučno. - Možda mu možemo pomoći.

I krenuli su. Dodo dade pun gas i čamac zaplovi prema plivaču. Zapravo, išao je malo ukoso, jer ih je rječna struja nosila nizvodno, tako da su nastojali istovremeno savladati otpor rijeke i udaljenost od plivača. Plivač je bio u velikoj prednosti i sad se nalazio na desetak metara od posljednjeg šlepa i njegova čamca. Ali, oni su zato imali motor. Tek će se vidjeti tko će biti brži.

- Jače, Dodo, jače, gas - vikao je Braco.

- Samo oštro, samo oštro - ponavljao je Tut. I tako sto puta.

Pomalo su sustizali plivača, ali je i on pomalo sustizao posljednji šlep u konvoju. Sad se već jasno vidjelo da će uspjeti da sustigne čamac i da se u njega ubaci, ako ga oni ne sustignu i ne spriječe u tome.

Samo, s druge strane, zašto bi ga sprečavali? Što se sve to skupa njih tiče? Zar to nije posao milicije? Što se oni imaju u to petljati? Čovjek pliva, pa neka pliva, nije to njihova briga.

Ali, nekako su osjećali da to ipak nekako jest njihova briga. Točno su slutili da se tu radi o nečemu važnom, da ih se to tiče i da treba svakako da stignu onoga plivača. Znali su da o tome hoće li ga stići ili neće mnogo toga ovisi.

Plivač je sad već bio na nekih pet metara od čamca prema kojem je plivao. Pojačao je zamahe, kao da je dobio novu snagu. A oni su bili kojih desetak metara u zaostatku. Tada Dodo načini čamcem mane-

var. Naglo je zaokrenuo ručieu motora, tako da dečki u prvi mah nisu shvatili što on to namjerava, pa ga začuđeno pogledaše. Onda, kad su shvatili, vidješe koliko je to dobro.

Dodo je čamcem skrenuo malo udesno, kao da namjerava proći iza broda. Onda je oštro zavrnuo ulijevo. Sad je bilo jasno: namjeravao se ubaciti u prostor između plivača i posljednjeg šlepa i tako mu prepriječiti put. To je bilo odlično.

Plivač još nije ništa opažao: buka broda bila je velika, njegovo pljuskanje glasno, a i uši su mu valjda bile pune vode. Tako nije opazio da mu se približavaju.

Ali, kad su se ubacili između njega i šlepa, odjednom ih je spazio. Kako je vrtio glavom plivajući, tako su mu oni ušli u vidno polje.

Istoga je časa prestao plivati.

Zastao je, plutao, buljio u njih. Na licu mu se vidjelo nešto što je bilo i umor, i čuđenje, i olakšanje.

- To je on - grcao je Tut - to je on!

- Znao sam - reče Hrvoje.

- Znao si ti šipak - odreže Braco.

Tamo, u rijeci, plutao je Gaga.

To je on pokušavao doplivati do austrijskog šlepa i uhvatiti se za njega! To je bio on! Opet nešto muti!

Premda su s Gagom već dosta toga doživjeli, dječaci su bili zbunjeni. Taj je mali zbilja bio čudo. Tigar, kako je rekao Dare, i to zeleni, kao i njihov čamac. Tko zna gdje je prespavao, kuda se šunjao te noći da ga milicija ne nađe (a tražili su ga, to je sigurno), što je jeo i kako se snalazio? Kakav je samo plan smislio! Znao je da nadziru autobusni kolodvor, željeznicu, ceste. I što je odlučio? Da se iz Vukovara izvuče plivajući. I to odmah plivajući do stranog šlepa. Taj je zbilja bio pun ideja. I uvijek je nekoga vraga mutio i petljao.

Mutio je čak i sad, u Dunavu. Jer, bilo je očito da brod više ne može stići: izgubio je nekoliko dragocje-

nih sekundi, i to je bilo dovoljno, brod mu je zauvijek izmakao. Ali, on se tada odjednom okrenuo prema obali, pa zaplivaio još brže i paničnije nego prije. Odlučio je da im pobjegne, da izbjegne objašnjenje! Taj je zbilja bio tigar! Znao je da nema nikakvih izgleda, a svejedno je pokušao. Plivao je kao da mu život o tome ovisi.

- Za njim - rekao je Braco.

Ali, tu sad više nije trebalo ni mnogo gasa, jer Gaga je bio iznuren, a oni su imali motor. Sustigli su ga već iza nekoliko metara. Onda je Dodo ugasio motor, da slučajno ne ozlijedi plivača elisom.

- Penji se u čamac - doviknuo mu je Braco.

Gaga je plivao dalje.

- Penji se, penji se, penji se - vikao je sad i Tut.

Ništa. Kao da ih nema. Gaga samo šuti i pliva. E, to je već bilo previše. Braco namigne Dođi i ovaj s nekoliko zamaha vesla približi čamac Gagi.

Onda ga Braco ščepa za kosu. Ali, kosa je bila prekratka, pa Gagina glava izmače. Zato ga Braco ščepa za vrat i povuče u čamac. Gaga se otimao, ali mu Braco opali pljusku. Ne odviše jaku, ali dovoljnu.

Gaga sjede na dno čamca i zagleda se za brodom koji je polako nestajao za okukom.

ULOVLJENI LOVCI

S ugašenim motorom plutali su niz Dunav.

Oko njih je pljuskala voda, tu i tamo začuo bi se motor nekog čamca, u daljini su radile dizalice, grad je hućao na desnoj obali. A oni su sjedili u čamcu i u prvi mah nisu znali što da počnu. Gaga je dahtao na dnu čamca, kao i prvi put. Ulovili su ga. Šači je trebalo da ga nešto pitaju, a nisu znali što i kako. Čekali su da se on smiri. Čekali su da njima samima dođe kakva ideja.

- Hoćemo li ga vezati? - upitao je Tul, ali ga je Braco samo brzo pogledao i odmahnuo glavom.

Vidi ti Tuta, kako je postao oštar! Odmah bi on vezao! Ali, ubrzo se pokazalo da to možda i nije tako okrutno kao što se čini. Jer, Gaga se odjednom, iz ležećeg položaja, bacio prema rubu čamca. Nedostajao je samo milimetar, pa da se prebaci preko njega i pljusne u vodu.

Ali, Braco je opet bio brži. Zgrabio ga je za rame, pa za mišicu, a onda mu je opet odvalio šamar. Gaga je to otrpio mirno. Nije se branio, nije pokušavao uzvratiti, kao da je navikao na batine. Braci je bilo neugodno tući, to se vidjelo, ali, ako se mora... Gurnuo je Gagu da sjedne na dno čamca, a onda je rekao:

- Čuj, budi pametan. Nas je više. A ako hoćeš još koju za uho, samo reci.

Gaga nije odgovarao. Onda se Tut opet umiješao:

- Braco, Braco, pitaj ga, pitaj ga - zaustio je.

Ali, Braco ga je prekinuo. Obratio se Gagi, oštro

i strogo. Gaga nije nikoga gledao; gledao je svoje bose noge na drugoj strani čamca.

- Nema bježanja, štima? - upita Braco.

Gaga samo kininu glavom.

- Pitam te nešto - reče Braco oštrije.

- Štima - reče Gaga preko volje.

Svi su se zgledali: činilo se da stvari idu nabolje. Znali su da nešto treba da učine, ali nisu znali što. Njima je uspjelo ono što nije uspjelo miliciji, i to je bio razlog za zadovoljstvo. Treba da pomognu zakonu i izruče Gagu vlastima, to su znali. Ali, znali su i to da prethodno treba da s Gagom raščiste neke račune. Braco je preuzeo stvar na sebe. Sjeo je na klupicu tako da je bio tik do Gage, tako da ga je bolje čuo, a mogao mu je opaliti i šljagu, ako zatreba.

- Idemo redom - reče Braco. - Kako se ti zapravo zoveš?

- Drago... - reče Gaga.

- Ne laži - prodere se Braco i podigne ruku, a Gaga samo uvuče glavu u ramena. Braco spusti ruku, a Hrvoje iznenada progovori poskočivši na sjedalu:

- Sjećate li se vijesti u novinama? Ono, kad smo gledali je li ima vijest da je klinac nestao iz Osijeka?

- Nismo ništa našli - zazuja Tut.

- Jesmo nešto - reče Dodo s krme.

- Točno, našli smo - kimnu Hrvoje i namjesti naočale. - Bila je vijest o nekome dečku koji je pobjegao iz Doma za nezbrinutu djecu u Brčkom, ako se ne varam. Strahovalo se da se nije utopio u Savi...

- Sjećam se - kimnu sad i Braco.

- E, vidiš - reče sad Hrvoje. - Ja sam čitao novine svaki dan. Nije objavljeno ni da se utopio, ni da je pronađen.

Dječaci se zgledaše. Čamac je tiho plutao niz rijeku. Tako, dakle. Tko zna kakav je to bio dom. Možda i nekakvo popravilište. A čega su se sve naslušali o popravilištima...

- Ti si taj? - upita Braco Gaga.

Gaga zaokruži pogledom po njihovim licima, a onda reče:

-Jesam.

- Kako se zoveš?

- Goran Tribunić.

Eto, dakle, sad je i to bilo jasno. Gaga je, dakle, pobjegao iz toga popravilišta. A ako je pobjegao, onda nije ni čudo stoje... Ali, ne, za to još nije bilo vrijeme. Samo po redu.

- A nadimak? - upita Hrvoje.

- Nadimak je pravi - reče Gaga. - Zbilja me zovu Gaga.

- Hajde, makar nešto - reče Dodo.

Opet su malo plutali u tišini, misleći svaki svoje. Ipak to nije lako: stekneš prijatelja, a onda odjednom vidiš da ti on baš i nije pravi prijatelj, zatim još imaš i okapanja s milicijom zbog njega, i tko zna što... Trebalo je sve to raščistiti, što prije to bolje.

- Idemo dalje - reče Braco. - Hoćeš li odgovarati? Iskreno?

- Hoću — reče Gaga. - Jači ste.

- Samo zato? - upita Hrvoje.

Gaga sleže ramenima. Sad se Braco malo bolje namjesti na sjedalici i stavi Gagi ruku na rame. U znak prisnosti, ali i u znak upozorenja: ako samo mrđneš... Onda ga upita:

- Jesi li ti provalio u muzej?

Gaga opet zaokruži pogledom po njihovim licima, kao da procjenjuje ima li kakvih izgleda s nekom izmišljenom pričom. Oni su čekali, nadali su se da će im on ispričati nešto čime će im dokazati da nije kriv. Navijali su za njega, isto kao onaj ludi Dare.

- Jesam — reče Gaga.

Odahnuše. Eto, to je makar bilo jasno. Gaga je bio dovoljno pošten da im prizna svoj zločin. A dalje

ćemo već vidjeti. Glavno da se njihove pretpostavke pokazuju točnima. Trebalo je pitati dalje.

- Sam? - upita Braco.
- Ne - reče Gaga.
- Koliko vas je bilo?
- Trojica - uzdahnu Gaga.
- Klinaca?
- Ne, dvojica odraslih.

Tu smo, dakle. Bila su dvojica odraslih, koji su njega, najmanjeg, poslali da stvar obavi umjesto njih. Već su ctečki pomalo i žalili Gagu: nije lako imali posla s tipovima koji šalju djecu u pljačku, a sami iz toga izvlače korist. Nije ni Gagi bilo lako, kad je s takvima morao imati posla, i kad je s njima ipak nekako izašao na kraj. Trebalo je pitati dalje; sad Hrvoje preuze stvar u svoje ruke.

- Pričaj - reče. - Ispočetka.

Gaga je malo oklijevao, a onda uzdahne, pa ustane s poda čamca i sjedne na sjedalicu kraj Hrvoja. To je valjda bio znak da je odlučio sve ispričati i da je sa skrivanjem i laganjem gotovo. Ilije to opet neki trik? Ispočetka je, doista, tako izgledalo.

- Ja imam brata - reče. - Dosta starijeg. Živi u Beogradu.

Dečki se zgledaše. Braco se namršti, pa se počese po nosu, pa se opet namršti. Napokon reče:

- Da nije to kao ono s ocem?
- Nije - reče Gaga. - Oca nemam. Ni majke. Ja sam doista živio u Osijeku prije nego što sam otišao u Brčko, u taj dom. Samo na drugoj adresi, a ne na Gornjoj dravskoj obali.

Ipak nešto, dakle. Znači, zatoje Gaga tako dobro poznavao Osijek i nazive ulica u tom gradu. Dobro. Dalje.

- A taj brat? - upita Dodo s krme.
- Živi u Beogradu - ponovi Gaga. — Bavi se sumnjivim poslovima. Bilo je i on nekad u domu.

- On te i odveo iz Brčkog? - upita Hrvoje.

- On - kininu Gaga. - Došao je neki dan po mene, tobože u posjet, dobio dopuštenje da me odvede u grad, na kolače, u kino, i tako. A odveo me ravno na autobusnu slanicu. I zapalili smo ravno za Vukovar.

- Već je imao plan? - ubaci Hrvoje.

- Sigurno - kininu Gaga. - Ali, meni nije ništa govorio. Došli smo ovamo po podne, a već iste noći izvršili smo pljačku u muzeju. Tek kad me odveo do onog zida, usred noći, objasnio mi je što treba da radim. Znao je on: da mi je rekao prije što od mene očekuje, ja bih već našao načina da zbrišem.

-1? - sav se tresao Tut, od nestrpljenja. - Dalje, dalje.

- Ništa - reče Gaga. - Ušao sam u muzej i skupio stvari. Vidim da već znate kako je to bilo. Shvatio sam da sve znate, zato sam i pobjegao iz »paviljona«.

- Nisi trebao - reče Dodo.

- Znam da nisam - pognu Gaga glavu.

Nastade trenutak tišine. Plutali su niz rijeku, i već su skoro stigli i do mjesta s kojeg su krenuli, do Daretove kuće. Ali, jedva da su to opažali, jer priča je bila odviše zanimljiva i napeta. Gaga im je bio zanimljiv, premda im se i dalje činio pomalo mutan.

- Pričaj dalje - potače ga Braco.

- A, eto — uzdahnu Gaga. - Nekako sam uspio pokupiti sve te stvari iz muzeja. Dodao sam bratu vreću, on je stajao na onome zidu, a onda sam se izvukao. Onda su mi rekli gdje da ih čekam. I ja sam tamo čekao.

- A kad su se vratili, više nisu imali vreću? - upita Hrvoje.

- Točno — kimnu Gaga.

Zamislili su se. Eto, kako je to bilo jednostavno: poslali su klinca da za njih pljačka, a onda su blago sakrili tako da mali nije znao ni gdje je ono, kakovih ne bi odao. Dobro, to je, dakle, bilo to. A dalje? Sto je

bilo dalje? Prisjećali su se svih onih neobičnih, ali važnih pitanja koja je sudac Joksim prethodne večeri postavljao. Uostalom, i Joksim kao daje pomalo navijao za Gagu, barem im se sinoć tako činilo.

— Dalje? - upita Braco.

— Ništa - reče Gaga. - Burazer i ja spavali smo u nekakvom skladištu kod Veslačkog kluba. Sve do polaska broda nismo nikamo izlazili. Onda smo se ukrkali, i tako.

— A kad je brod krenuo, ti si iskočio? - nadoveže Dodo.

— Pa da - kimnu Gaga. - Sto ću ja s njim u Beogradu? Tamo nikoga ne poznajem. Osim toga, znao sam da bi me opet koristio za takve stvari kao što je to s muzejom. A ja to neću.

— Siguran si? - upita Braco.

— Siguran - čvrsto reče Gaga. - Obećao sam staroj, prije nego stoje...

Eto, to je bilo to. Znači, ipak Gaga nije tako loš. Volio je majku, držao obećanje koje joj je bio dao prije nego što je umrla, a to je već nešto. Odlučio je da više ne krade. Ali, nije želio ni odati brata. Ipak, možda nisu krivog čovjeka izabrali za prijatelja. Ali, ostala su tu još neka pitanja.

— Reci mi - kaza sad Hrvoje polako, oprezno se približavajući najosjetljivijem i najvažnijem dijelu razgovora - a kako to da je tvoj brat dobro poznao situaciju u Vukovaru, i znao kako se može uvući u muzej, i sve te stvari? To je znao onaj treći?

— Točno - kimnu Gaga.

— A taj je iz Vukovara? - upita Dodo.

— Tako sam ja shvatio.

Bilo je napeto, bili su možda blizu rješenja. Još samo malo. Samo malo.

— Ne znaš kako se zove? - upita Dodo.

-Ne.

— A kako izgleda?

- To znam - reče Gaga. - Premda sam ga vidio samo u mraku. Ovako, on vam je...

Ali, nije stigao dovršiti. Bili su se toliko zanijali u razgovoru da nisu ni opazili kako se oko njih vrti milicijski gliser, kako su ondje smanjili gas i kako ih promatraju dalekozorom. Nisu opazili kako se potom milicijski gliser približio i pristao uz bok njihova čamca. Tek kad je sjena glisera pala preko njihovih lica, trgli su se i vidjeli u kakvom su sosu. Dok su se snašli, sve je već bilo gotovo.

- Opet vi - rekao je milicionar Dane mrdajući svojim strahovitim brčinama.

- Ut', dečki - rekao je Tut.

- Hajde, mali, tebe tražimo - rekao je Dane Gagi. - Prijedi ovamo. Samo brzo, nemoj da dvaput govorim.

I Gaga je prešao u milicijski gliser.

-As vama ću ja još razgovarati - rekao je Dane, dok je gliser povećavao gas.

Gledali su kako se gliser udaljuje i mahali su Gagi, i on njima, kao da se rastaju na vrlo dugo vrijeme.

KROZ PROZOR I KROZ VRATA

Jedan po jedan iskakali su kroz prozor.

Bila je noć, možda i ponoć, a oni su, dok je cijela kuća spavala, izlazili kroz prozor, drhtavih ruku i cvo-kotavih zuba. Nisu znali kamo sve to vodi niti koliko će trajati, ali su znali da se radi o prilici koja se ne propušta. Da bi bili posljednji šonje i kukavice da sad, kao bebe, ostanu kod kuće spavati. Kao Dodin mali brat, koji je mirno disao u svome krevetiću u kutu. Iskakali su kroz prozor pitajući se što će biti ako ih vide susjedi, ili ako ih čuje Dodina mama. Ali, morali su, nisu mogli drukčije.

Jer, znali su da će se sve zbili te noći. Sve što je važno.

Slučajno su to saznali. Zapravo, nisu imali pojma kad su legli, oko pola deset. Ni oko deset nisu ništa znali, kad je ujak Braco ušao u sobu da vidi spavaju li, i da ih pokrije, ako se netko otkrio. Za svaki slučaj su se napravili da spavaju. I dobro su učinili.

Jer, ubrzo su čuli kako ujak Braco i njegova žena tiho razgovaraju. U kući je bila tišina, nije se čuo ni televizor, pa su tako dečki mogli sasvim lijepo pri-sluškiivali razgovor. Čuli su kad je ujak Braco rekao:

- Ja sad idem.

- Kad misliš da će to biti? - upitala je Dodina mama.

- Oko ponoći - rekao je ujak Braco. - Ili nešto kasnije. Kad se sve smiri.

Neko vrijeme bila je tišina, čulo se samo kako ujak Braco hoda po sobi za dnevni boravak i šuška

nekim stvarima: valjda je uzimao ključeve, cigarete i druge sitnice.

- Hoće li biti i Dare? - čulo se pitanje.

- Hoće — rekao je ujak Braco. - Mora.

Kamo je to išao ujak Braco? U neko društvo? Nekamo gdje će biti i Dare. Ali, zašto tako kasno? Sto se uopće događa u tome Vukovaru, kako ti ljudi žive? Onda je Dodina majka upitala još:

- A majstor?

- On neće biti - rekao je ujak Braco.

Majstor? Koji majstor? Oni su znali za samo jednoga majstora: za urara, u čijoj se radnji našlo blago. Ali, zar taj majstor nije u bolnici? A možda se i ne radi o tome majstoru, nego o nekomec drugom? Ali, brzo su razumjeli da se radi baš o njemu. Jer, čulo se sad i pitanje:

-Kako je on?

- Još je malo slab - rekao je ujak Braco. - Zato ne može doći. Ipak mu je puklo slijepo crijevo, nije to mala stvar.

Znači, majstor više nije u bolnici? Ili ipak jest, pa zato ne može doći tamo kamo ide ujak Braco? Sad se iz dnevnog boravka čulo pitanje:

- Kako to da su ga pustili?

A tada je ujak Braco rekao nešto od čega se dječaci slediše. I odmah im je bilo jasno kako treba da nešto urade. Ujak Braco je rekao:

- Čuj, kad je u bolnicu došao Joksims i kad je objasnio majstoru o čemu je riječ, majstor je htio istoga časa krenuti. Onda je Joksims razgovarao s liječnicima, pa su mu rekli da su ionako mislili majstora sutra pustiti, pa, što se njih tiče, može baš i danas, ako je važno.

Tako, dakle. Majstor je bio vani. Ali, zašto je sudac Joksims tražio da ga puste iz bolnice? Zar nije Joksims istražni sudac? Zar sumnja u majstora? Neće biti. Od početka je rečeno da je on izvan svake sumnje.

Onda, što je? Što će im majstor? Dečki su bez daha prislušivali razgovor u noći. Čulo se:

- I, kako su to izveli?

- Misliš, kako smo to mi izveli - pričao je ujak Braco. - Fino. Ja i Dare smo otišli po njega u bolnicu, ukrcali smo ga u »fiću« i odvezli u grad. Bilo je to usred dana, kad je najviše svijeta. Sjeli smo u kavanu, popili kavu. Sjedili smo tamo više od sat vremena.

- Da vas vidi onaj tko treba?

- Tako je - potvrdi čvrsto ujak Braco.

- I, je li vas vidio?

- Jest.

Dječaci su napeto slušali, a srca su im bubnjala. Tako, dakle, sad im je sve bilo jasno. Istražni sudac je izvukao majstora iz bolnice i pobrinuo se da majstor malo prošeće po gradu. Učinio je to zato da bi majstora vidio onaj tko je u urarskoj radnji ostavio opljačkano blago, a taj je sigurno bio i suučesnik Gaginog brata. Jer, taj će suučesnik razmišljati ovako: ako je majstor izašao iz bolnice, onda će možda već sutra početi raditi, ili će makar svratiti u radionicu. A ako svrati, moglo bi se dogoditi da otkrije što je stavljeno u njegovu kutiju za alat. Prema tome, onaj tko je u radnji ostavio blago, morat će noćas doći onamo da uzme opljačkane dragocjenosti. Poslije bi moglo biti kasno. Tako, dakle. Dobro je to bilo smišljeno. Noćas će se, dakle, odigrati susret sa zločincem, eto što.

Samo, tko je zločinac? Dječaci su napeto čekali hoće li se razgovor nastaviti, hoće li ujak Braco spomenuti o kome se radi. Ali, nije se čulo više ništa. Samo zvuk poljupca: to je ujak Braco odlazio. A odlazio je, očito, u radnju, ili negdje u njezinu blizinu. Odlazio je na sastanak sa zločincem. Ubrzo se začuo motor žutog »fiće«.

A oni treba da leže tu, kao bebe, da spavaju, i da čekaju do štura. A sutra će sve biti gotovo, i ništa više neće biti zanimljivo. Tko bi čekao do sutra? Zar su se

toliko mučili, skrivali, skakali preko zidova, pretrpjeli toliko straha, da bi sad spavali dok se zbiva ono najzanimljivije? Zar su zato dvaput izvadili Gagu iz Dunava i dvaput ga izgubili? Je li to nagrada za njihov trud? Osjećali su kako u njima raste gnjev, ali ništa nisu govorili. Čuli su kako se Dodina mama spremila i legla, u kući je zavladała tišina, samo je Braco malo glasno disao u krevetiću u kutu. Ležali su, čekali, misleći svaki svoje misli.

Onda, u najdubljoj tišini, kad je već izgledalo kao da svi spavaju, Braco je odjednom poluglasno rekao:

- Hoćemo li?

- Hajde - skočili su odmah Hrvoje i Dodo, zbacujući pokrivače posve istim pokretom.

- Kamo, Braco? - upitao je Tut uplašeno.

- Ti možeš i ostati, ako ti se ne ide - rekao je Braco.

Tut je bez riječi ustao i počeo se oblačiti. Njega su stalno zezali i nitko nije priznavao njegove zasluge. A što bi oni da on nije otkrio sve ono u muzeju? Sto ćeš, takav je život, takvi su ljudi. Tut se oblačio i ništa ga nije bilo strah.

Onda su poiskakali kroz prozor. Prozor je ionako bio otvoren, pa su samo uspuzali na dasku, a odande su skakali dolje. S Tutom je bilo nešto muke, ali je na kraju skočio na Bracu, obojica su tresnuli na tlo, i tako se sve sretno završilo. Po okolnim kućama bila je tama, jer je televizijski program već odavno završio. Kad su krenuli niz ulicu, čuli su kako sat na crkvi, daleko na suprotnom brijegu, izbija dvaput. To je valjda značilo da je tri četvrt dvanaest.

Bila je već ponoć kad su stigli dolje u grad. Zašli su pod svodove i polako hodali. Grad je bio posve prazan: ni ljudi, ni automobila, ni ničega. Ponoć. Brrr. Hodali su tiho ispod svodova nasuprot majstorovoj radnji. Trebalo je da se nekamo skriju, to su dobro znali, ali kamo? Jesu li stupovi kolonada ikakva zašti-

ta? Što ako naiđe kakav prolaznik i upita ih što rade u to doba na ulici? Ili ako čak naiđe milicionar, jer milicije sad sigurno ima tu naokolo, kad čekaju pljačkaša? Gledali su na drugu stranu ulice, prema majstorovoj radnji. Dodo pruži prst i reče:

- Eno, tamo, u prolazu, vidite onaj zid? Iza zida je Jozićev vrt.

- A iz njega se kroz ona stražnja vrata može u radnju - zaključiti Hrvoje.

- Samo, što mi da radimo? - pitao se Braco.

Neodlučni, načiniše još nekoliko koraka ispod svodova. Zbilja, što sad da rade? Stajali su i gledali.

U tome času, odjednom ih je netko zgrabio. To je bilo strašno. Nije se ništa čulo, ništa nisu vidjeli, odjednom su im svima usta bila začepljena i nešto ih je snažno povuklo natrag. Srca su im skakala kao luda. Užas.

U času kad je ta strava počela, nalazili su se pred prodavaonicom konfekcije, malo ukoso preko puta majstorove radnje. U prodavaonici je bio mrak, čak ni izlog nije svijetlio. I odande, iz onoga mračnog izloga, nešto ih je odjednom napalo, smotalo ih i onemogućilo. I začas su bili zarobljeni.

Kad su se malo snašli, vidjeli su da su se našli u prodavaonici, i da je u njoj mrak. Netko ih je onamo unio. Tresli su se od straha. Tko ih je to ugrabio i što hoće od njih? Onda začuše čudan zvuk.

- He, he, he - čulo se tiho. - He, he, he.

Onda spaziše crvenu bradu. Onda spaziše kukast nos. Onda spaziše debele naočale. Dare, ujak Braco i sudac Joksim. I još nekakvi ljudi: milicionari u uniformi, i još neki koje nisu poznavali.

- Tata - dahnu Dodo.

Tako je to, dakle, bilo. Oni su ih uvukli u radnju i začepili im usta. Pa da, to je bilo i prirodno: ta je radnja bila najbolje mjesto za stražarenje, odande su se dobro vidjela i vrata majstorova dućana i onaj mra-

čni prolaz u kojem je bio zid Jozićeva vrta. To je bila odlična jiomatračnica.

- Sta vi tu radite? - upita strogo ujak Braco.

- Tigrovi - reče Dare. - He, he.

- Mislili smo... - zausti Braco, ali se ne usudi nastaviti: ta, vidjelo se i iz aviona da za njih nema nikakva opravdanja. Doista, sudac reče:

- Zaslužili ste da vas uhapsimo. Mogli ste nam pokvariti cijeli posao.

- Možda su i pokvarili - reče ujak Braco. - Treba pričekati pa vidjeti.

I tako su čekali. Dječake su nabili u sam kut prodavaonice konfekcije, gdje je sve mirisalo po friškim tkaninama i šnajderaju. Ostali su stajali i sjedili na sredini dućana, neki su čak i pušili. Pažljivo su gledali van, na pusti prostor pred majstorovom radnjom i u onaj mali prolaz pod svodovima.

Ništa se nije događalo. Tu i tamo prošao bi neki auto (kad bi farovi osvijetlili izlog, svi bi se povukli dublje u lamu), promakao bi poneki kasni prolaznik žureći kući, projurio je jedan motociklist, proteturao jedan pijanac. Onda dugo ništa.

Dječaci su sjedili ondje, na drvenim stubama što vode na prvi kat, oslonjeni jedan na drugoga, i osjećali su kako im se sve jače i jače spava. Ipak je to bila duboka noć, bilo je možda već i dva sata, a oni nisu bili naviknuti da tako provode noći. Osim toga, i sinoć su kasno legli, a jutros rano ustali. Gotovo da su zaspali.

Onda ih je trgao Daretov glas.

- He, he - zabrundao je riđobradi. - Eno ih.

RVANJE S VREĆOM, GRABI JANJE GLAVE

Dječaci su drhturili.

Jer, počelo se nešto događati. Pred njima su bili pljačkaši, i ti će pljačkaši biti uskoro uhvaćeni, pustolovina je dosegla vrhunac. Sjedili su u tami i gledali, virkajući iza leđa odraslih koji su stajali naprijed.

- Vidi, vidi - rekao je poluglasno sudac.

Čemu se čudio? Onda dječaci shvatiše: čudio se onome što su radili lopovi. Jer, oni su postupali neobično, i to se odmah vidjelo. Stigli su kroz onaj mali prolaz do ograde Jožićeva vrta, onda je jedan od njih drugome dao lopovske lojtre: prava stvar na pravom mjestu! Iz prodavaonice konfekcije vidjeli su ih samo kao obrise, kao tamne prilike kojima se nije razaznavala ni odjeća, a kamoli lice. Kad se prvi od njih uzverao na zid, pružio je ruku drugome, pa se i taj popeo. Obojica su potom skočili u vrt.

- Bilo bi normalno - reče ujak Braco poluglasno - da jedan uđe unutra, a drugi da čuva stražu.

- Ne vjeruju jedan drugome - reče Dare. - He, he. Fino društvo.

- Bolje za nas - reče jedan od ljudi u civilu, koji je valjda bio šef milicionara. Okrene se svojim ljudima i reče: - Pričekajte još malo dok ne bude sigurno da su ušli u radnju.

Dečki su čekali, drhtureći. Znači, sad slijedi hvatanje lopova. Kako će to izgledati? Kako su to službene osobe zamislile? Hoće li biti kakvoga tabanja? Čekali su. Znači, to se od njih očekuje: da sjede tu i da se ne miču. To im nije bilo drago, ali su morali slušati.

- Nije mi jasno - reče ujak Braco u tišini - kako to ispada. Ako oni ne vjeruju jedan drugome, kako to da je onda blago ostalo u radnji? Koliko sam razumio, jedan je suučesnik oputovao, a drugi ostao u Vukovaru. Zar nije taj koji je ostao mogao ući u radnju i sve uzeti za sebe?

Braco za kima glavu. Bilo je to pitanje koje je i dječake mučilo od samoga početka. Kakav je to bio dogovor i kakvi su to bili ljudi? Sudac Joksिम odgovori:

- Stvar je jednostavna. Onaj koji je ostao u Vukovaru nije profesionalni provalnik, i ne zna otvarati brave. On ne bi mogao sam ući u radnju.

- Jaka firma - progunđa Dare.

- A zašto su uopće ostavljali stvari u radnji? Zašto ih onaj nije odnio sa sobom u Beograd? Zašto nisu odmah podijelili? - to je upitao Hrvoje, sjedeći ondje na onim stubama. Nije se mogao suzdržati da to ne upita.

- Zato - reče jednostavno sudac - što te stvari nije lako prodati. Čekali su kupca. Taj stiže sutra. Znamo već i tko je.

Eto, tako, sad je i to bilo jasno, manje-više. Pričekali su još nekoliko trenutaka, a onda se ispod stupova kolonade, točno pred majstorovom radnjom, odjednom pojavi nekakav čovjek, pa zamaha ovamo, prema prodavaonici konfekcije. Bio je to neki signal. Komandir milicionara reče:

- Idemo.

Ujak Braco se još stiže okrenuti prema dječacima i reći im:

- A vi, da mi se niste maknuli odavde!

Oni mu samo mahnuše, a Dodo čak i uvuče glavu u ramena. Eto, lako je to bilo. Oni su u cijeloj loj stvari najviše učinili, oni su našli i Gagu, i ono blago u radnji, i našli prolaz u muzej, i opet našli Gagu, i sve, a sad je trebalo da tu sjede kao bebe. Blesavo. Ustali su sa

stubišta, stali uz izlog i gledali što se zbiva na drugoj strani ulice.

- Gledajte, gledajte - reče Tut.

— Zanimljivo - reče Hrvoje.

Sudac Joksim, Dare, ujak Braco i ostali ljudi koji su dotada čekali u zasjedi u prodavaonici konfekcije, prešli su preko ulice do majstorove radionice i tamo stupili u akciju. Rasporedili su se tako da su dvojica ostali u malome prolazu kraj radnje, tamo gdje je bio Jozićev zid, a ostali su udarili na glavna vrata. Začas su otključali lokot, skinuli šipku, počeli otključavati vrata. Unutra, u radnji, pljačkaše je sigurno uhvatila prpa. Sto će sad?

— Idemo - reče Braco.

— Kamo, Braco? - uzburio se Tut. - Pa, rekli su...

— Idemo bliže - složi se i Hrvoje.

Izađoše iz prodavaonice konfekcije. Nađoše se na praznoj ulici pred radnjom. Nigdje prolaznika, nigdje nikoga. A progonitelji su brzo otključavali vrata i već su se spremali da ih otvore. Dječaci na trenutak zastadoše.

- Nečega sam se sjetio - reče Dodo. - Brzo, dođite. v

— Sto je? - zinuše dečki.

- Brzo, brzo - reče Dodo.

Podoše za njim. Poveo ih je malo ulijevo preko ulice, a onda zašao u jednu uličicu koja je bila udaljena tridesetak metara od majstorove radionice. Bila je usporedna s onim prolazom u kojem se nalazio zid Jozićeva vrta preko kojega su pljačkaši i ušli u radnju. Činilo se da se udaljavaju s mjesta događaja.

- Kamo nas vodiš? - zastade Braco na trenutak.

- Vidjet ćete - reče Dodo brzajući naprijed.

U tome času, baš kad su se našli na početku uličice, začu se pucanj. Oni poskočiše od uzbuđenja. Onda začuše još jedan pucanj.

Tko je to pucao? Na koga? Je li netko pogođen?

Što se uopće događa? Osjetili su u isto vrijeme želju da bježe i želju da se približe mjestu događaja i pomognu. Zato potrčaše. Na čelu je jurio Dodo, a oni su se prepustili njegovu vodstvu. Trčali su uskom i kratkom uličicom. Začuo se još jedan pucanj, pa su potrčali još brže. Na kraju uličice skrenuli su desno, pa pretrčali još desetak metara. I tada dečki shvatiše Dodin plan: našli su se na kraju onoga uskog prolaza na početku kojega je stajao Jozićev zid i gdje je bila i majstorova radionica; i pljačkaši.

Tu, na kraju prolaza, bio je nekakav veliki haustor, na onoj istoj strani prolaza na kojoj i Jozićev zid. Dodo načas zastane pred vežom. Dolje, na dnu prolaza, vidjeli su se progonitelji kako stoje kraj Jozićeva zida i čekaju hoće li tko god pokušati da onuda pobjegne. U isto vrijeme, začuše se povici:

- Stoj, stoj!

Dodo ih povuče u onaj haustor. Uletješe za njim u mrak. U prvi mah nisu ništa vidjeli ni razumjeli. Onda postepeno razabraše da se nalaze u prilično velikom dvorištu u kojem je parkiran jedan auto, raste jedno stablo, a okolo su niske zgrade, valjda stambene, ili možda neka skladišta. Jedan zid dvorišta nije bio zatvoren zgradama: tamo je bila ograda, drvena, i to prilično niska. Iza te ograde bio je vrt. Bilo je to na onoj strani na kojoj se nalazila i majstorova radnja.

- Shvaćate? - reče im Dodo dok su stajali u tami dašćući od trčanja. - Ovaj ovdje vrt iza ograde graniči s Jozićevim vrtom.

- Ti misliš - reče Hrvoje - da bi netko od one dvojice mogao pokušati da pobjegne tuda, umjesto preko zida, pa na ulicu?

Napeto su osluškivali. S one strane gdje je bila majstorova radnja nije se više čulo ništa. Ni povici, ni pucanje, ni koraci, ništa. Možda su gangsteri nekoga i ubili? Dečki su uzbuđeno disali: bilo je pola tri u noći, oni su se nalazili u mraku, u nepoznatom dvorištu, i

već je to bilo dovoljno strašno. A još su se, osim toga, nalazili u zasjedi i čekali nekakvoga pljačkaša.

— Sklonimo se - reče Braco. - Dodo?

— Nema se kamo - reče Dodo. - Jedino da se zavučemo tu, u sjenu.

Stablo je bacalo veliku i tamnu sjenu, i oni se odšulj aše onamo. Sjao je mjesec i krošnje u susjednom vrtu izgledale su srebrnaste pod njegovim zrakama. I zvijezda je bilo mnogo. I tišine.

Onda se kroz tišinu, kroz bubnjanje njihovih srca, nešto začu. Nije to bio povik, premda su se poviku najviše nadali: pretpostavljali su da će se ujak Braco i ostali zabrinuti kad vide da njih nema, da će se dati u potragu i da će ih dozivati. Ali, nije bilo povika. Začuo se korak.

Ukočili su se. Je li to doista korak, ili im se samo učinilo?

Onda se začu još jedan korak. Bio je to korak po nečemu mekom, korak koji je pazio da ne pravi buku. Korak bjegunca. Pljačkaša. Provalnika. Zločinca.

Korak je dolazio iz susjednog vrta. Dakle, ipak! Provalnik nije bježao preko ograde na ulicu, nego kroz vrtove. Dodo je bio u pravu!

Srca su im bubnjala. Zagledali su se na onu stranu odakle se čuo korak. Pljačkaš će sad, recimo, naići. I? Što će oni tada? Noć je, pola tri, vrijeme za lopove i ubojice. A zar nisu maloprije čuli hice? Zar nije netko na nekoga pucao? To znači da je i taj što dolazi iz vrta vjerojatno također naoružan. I neće se ustručavati da pripuca na njih. Što mu mogu?

Da ga prate? Da gledaju kamo će? Ima li plijen sa sobom? Da samo čuče, gledaju i puste ga da ide? Ali, u tome slučaju, zašto su uopće dolazili?

Korak se sad već sasvim jasno razabirao. Bio je blizu. Bio je kod ograde vrta. I dalje oprezan, ali i brz.

Onda ugledaše čovjeka. Stajao je trenntak-dva kod one ograde, gledajući u dvorište u kojem su se i

oni nalazili, kao da provjerava ima li tu kakve opasnosti. Bio je najviše pet metara daleko od njih, dobro su ga vidjeli na mjesecini. Onda on stavi obje ruke na ogradu, pa odskoči od zemlje, i začas je zajahao ogradu.

U tome času Braco je poletio naprijed. Nitko se tome nije nadao, dečki su se prepali, i to strašno. Gledali su što radi taj luđak.

Dok su stajali i gledali pljačkaša koji je bio tako blizu, Braco je pipkao oko sebe, po stablu i po tlu, tražeći nešto što bi mu moglo poslužiti. I napipao je: bile su to grablje koje su stajale ondje, naslonjene na stablo. I sad je Braco odjednom pojurio s grabljama u ruci.

Zapravo, nije ni pojurio, načinio je dva duga skoka na onim svojim kratkim nogama i začas se našao kraj provalnika. I dobro je izabrao trenutak, jer su provalniku ruke bile zauzete održavanjem ravnoteže na ogradi. Braco ga je drškom grablji opalio po jednoj ruci. Istoga časa, provalnik je izgubio ravnotežu i ljusnuo. Prevalio se ovamo k njima, u dvorište, i bubnuo o zemlju.

Toga časa jurnuli su i dječaci.

- Jurrriiiiššš! - propištao je Tut.

Ništa se nisu dogovarali, kao što ni Braco nije nikome rekao što namjerava. Samo su ruknuli, i odmah su znali što treba da rade.

Ili su uglavnom znali. Hrvoje i Dodo bacili su se na čovjeka, koji je još ležao na zemlji. Čovo je bio u tankoj odjeći, prilično tijesnoj i pripijenoj: posebno se pripremio za pothvat, čak i odjećom. Migoljio im je. Kad se malo pribrao od prvog iznenađenja, kad ga je malo prestala boljeti ruka po kojoj ga je Braco odalazio, počeo je opasno razmahivati oko sebe. Hrvoje i Dodo su se bacili na njegove ruke i nastojali ih zadržati, za slučaj da tip ima kakav pištolj.

A Tut se bacio na provalnikovu vreću, koju u prvi

mah nisu bili ni primijetili, a koja mu je ispala onoga časa kad je tresnuo s one ograde. Tut se bacio na tu vreću, pa ju je zagrlio ležeći na zemlji, kao golman.

Čovjek se otimao. Braco je visoko podigao grablje da ga mazne po glavi, ali nikako se nije usuđivao da ih spusti, kako ne bi ozlijedio Dođu ili Hrvoja. Zločinac je bio u prednosti. Sve je više izmicao, već se digao i na koljena, pa na noge, odgurnuo je Hrvoja i Dođu, izmakao je Bracinim grabljama koje su se spustile u prazno. Stajao je okružen klincima koji se više nisu usuđivali da mu priđu. Gledali su njegove ruke. Ima li pištolj?

Ali, on kao da nije mislio da na njih treba pucati. Nacerio im se, onda je posegnuo za vrećom koju je Tut i dalje držao u naručju.

U tome času dvorište se odjednom obasjalo bijelom, zasljepljujućom svjetlošću. Odnekud je na njih zasvijetlio reflektor, ili možda i više reflektora. Svi su zastali, žmirkajući, i dječaci i zločinac.

- Stoj - začulo se odnekud iz mraka. - Predaj se!
I sve je stalo.

UJAKOVNEČAK

U Dugavama, u Zagrebu, u stanu Hrvojevih roditelja, bili su opet svi na okupu i pričali što se dogodilo i kako. Bili su tu i Tutovi roditelji, i Bracina mama, i ujak Braco, pa čak i Dodo, kome se svidjelo u Dugavama, pa je pristao da ostane par dana u gostima. Hrvojeva mama je nervozno pušila. Rekla je:

- Kako to da se baš vama uvijek događaju takve stvari?

- Mi to treniramo - rekao je Tut. - I imamo nos.

Braco i ujak Braco su se počestati po svojim kukastim nosovima.

- Dat ću ja vama svima po nosu - rekla je Hrvojeva mama, a Hrvojev otac, zvan Rista, namigivao je klincima, stoje značilo da stara baš i ne misli ozbiljno i da joj je zapravo drago.

- Pričajte, pričajte dalje - rekao je Tutov otac vrpoljeći se na stolici kao i njegov sin.

A sin se motao po sobi i stalno nešto uzimao u ruku, pa opet ostavljao: nije mogao dočekati kraj priče, kao da nije i sam u njoj sudjelovao, kao da je prvi put čuje.

U priči su stigli do onoga mjesta kad su oborili provalnika i kad je stigla milicija, a s njom ujak Braco, Dare, sudac Joksims i svi ostali.

- I tako - rekao je ujak Braco. - Oni su vam zapravo najzaslužniji u cijeloj toj stvari. Da nisu oni ulovili suučesnika, ništa ne bi vrijedilo.

- A je li u vreći bilo pravo blago? - upita Rista.

- Nije - odmahnu Tut glavom nekoliko puta, oštro i široko, kao da pliva.

- Natrpali smo nekakve drangulije - reče ujak Braco. - Srećom, oni to nisu ni opazili. Suviše im se žurilo.

- I onda, i onda? - pitao je Tutov otac.

- Evo - reče ujak Braco. - Ovako. Mi smo tamo u radnji ulovili onoga glavnog. Onoga koji je bio stručnjak za brave, koji je doveo Gagu, i koji je poslije otputovao brodom. I koji se poslije vratio da pokupi blago.

- On je i pucao? - upita Bracina majka.

- On. Imao je pištolj, i kad smo mi otključali vrata radnje, on je počeo pucati. Dva metka pogodila su dovratka, a jedan je milicionara Danu okrznuo po mišici. Ali, nije bilo ništa strašno.

- I kako ste ga onda...? - upita Rista.

- Milicionari su razbili staklo na vratima radnje i uperili u njega cijevi svojih pištolja. Onda je vidio da nema kud, pa je odbacio oružje i podigao ruke.

Svi su bili mirni i tihi, pokušavajući zamisliti taj događaj. Dečki su se pomalo prsili na svojim sjedalima, jer sad je dolazio onaj dio priče u kojem su oni bili glavni. Sad je trebalo reći sve o onome drugom provalniku. O suučesniku. O onome iz Vukovara.

- A onaj drugi? - upita Hrvojeva majka.

- E, taj je poznavao teren - reče ujak Braco. - Nitko nije mislio da bi on mogao kroz vrtove. Jer, da bi stigao do vrtova, morao je preskočiti jedan visoki zid, i nikome ne bi palo na pamet da to može jedan čovjek sam. Samo su se dečki toga sjetili.

- Oni su stručnjaci za visoke zidove - reče Rista.

- Trening, trening - rekao je Tut i nastavio cupkati po sobi.

- Zapravo - ubaci Dodo - on nije ni morao preskakati taj zid između Jožićeva vrta i drugih vrtova. Ima tamo jedna cigla koja se može pomaknuti, nju

izvadiš, provučeš ruku, i onda možeš otvoriti vrata. Milicija za to ne zna, ali znaju dečki. Tuda smo se uvlačili u Jozidev vrt, i ovaj... - zastao je ugrizavši se za jezik i pogledao u oca.

- I krali zelene kajsije, znam - reče ujak Braco.
- Samo li reci. Eto, ispada da nisu za to znala samo djeca, nego i suučesnik. I, eto, tako su ga onda oni tamo spetljali. Luđaci.

- Tigrovi - uzviknu Tut, dubokim glasom, na onaj način kako je to čuo od Daretu. Još je i ruke stavio ispod brade, da pokaže koga želi oponašati. Dečki se nasmijaše.

- Srećom - reče ujak Braco - taj na kojega su oni nasrnuli nije bio naoružan. Jer, da je bio...

- Misliš da bi pucao? - upita Bracina majka.

- Nikad ne znaš - reče ujak Braco.

Na trenutak nastade šutnja. Sad je trebalo pričati što je bilo dalje: kako su otkrili tko je zagonetni suučesnik, i što se onda dogodilo. I da se napokon čuje tko je to bio. Ali, nitko nije pitao. Kao da im je bilo slađe da malo odgode taj trenutak, i da to čuju tek na kraju. Zato je Rista upitao:

- A taj koga ste uhvatili u radnji... To je doista bio Gagin brat, provalnik i sve?

- Bio je — reče ujak Braco kimajući glavom. - Ma, to vam je dečko od nekih devetnaest ili dvadeset godina. Bio je i on u domu, a kad je izašao, otišao je u Beograd. Tamo je izučio sve moguće zanate. Mnogo se motao okolo, po vlakovima izvodio one trikove sa šibicama, ponekad krao prtljagu... Išao je po sajmovima s tim svojim trikovima, vjerojatno je već prije dolazio i u Vukovar i tako je znao za muzej, tu je valjda i upoznato toga svog suučesnika...

- Ili na nekom sajmu - reče Dodo.

Sad se više nije moglo dalje otežati. Trebalo je da slušaoci napokon doznaju tko je zagonetni suučesnik.

Netko koga su već prije spominjali? Ili netko drugi?
Upitaše svi uglas:

- Dobro, tko je to bio?

A Tut, brži od svih, zastade nasred sobe i prodere se onako kako se derao kad je ono opazio čovjeka u Dunavu:

- Gregori Pek!

Svi su se slušaoci pogledali u čudu. Dječaci su, doduše, već i prije spominjali nekakvoga Gregori Peka, ali odrasli su bili uvjereni daje to sasvim sporedan lik u cijeloj priči, i gotovo da su zaboravili na njega.

- Kakav vražji Gregori Pek - prodere se sad Hrvojeva mama ljutito.

- Pa onaj, znaš - reče Hrvoje strpljivo. - Mađioničar. U bijelom odijelu, u šeširu, sa zelenim naočalama. Taj.

Svi su gledali malo zbunjeno. Otkud sad taj glavni krivac? Kakva je to priča? Kakav je to grad, taj Vukovar?

- A, eto - reče sad ujak Braco strpljivo. - On vam je i inače mutan tip. Mađioničar, ide po sajmovima, zapravo i on vara ljude, izvodi burgije. Tako je valjda i upoznao Gaginog brata, pa su shvatili da bi se mogli udružiti. Gregori Pek je znao gdje je blago i kako se može cio njega, a Gagin brat je znao provalničke vještine.

- I imao je brata za onaj mali otvor na muzeju - dodade Dodo.

Svi su pažljivo slušali. Tako je to, dakle, bilo. Onda Hrvoje pucne prstima, jer se nečega sjetio, pa reče:

- A sjećate se onoga kad smo se vraćali s Dunava, pa je Gregori Pek stajao na obali, a Gaga se uplašio, i poslije nam rekao kako je mislio da ondje stoji njegov stari?

- Zapravo je on dobro znao koga je vidio - reče Braco. — Znao je da je to suučesnik njegova brata, i

bojao se da Gregori Pek njega ne opazi, da ne shvati kako je još u Vukovaru i kako šuruje s nama.

- Ali, tada nam ništa nije rekao, jer nam je još prodavao foru s ocem - reče Dodo.

Eto, dakle. I to je sad bilo jasno. Odrasli su, to se dobro vidjelo, pomalo počinjali gubiti interes za priču. Njima je bilo najvažnije da su se njihovi dječaci vratili živi i zdravi, da se sve sretno završilo. A za pojednosto pustolovine nije ih baš ni bilo mnogo briga. Oni čak nisu ni mislili daje to neka strašna pustolovina. Tek će klinci znati cijeniti priču, kad im naši dečki budu pripovijedali sve polako i natenane. Ipak, Hrvojeva mama još upita:

- A što je bilo s Gagom? Jeste li ga uopće još vidjeli nakon svega?

-Jesmo - kininu Braco. -I lijepo smo se pozdravili s njim.

- On je te noći spavao na miliciji - reče Hrvoje. - A ujutro su ga suočili s bratom, dao je izjavu, i sve. Brat ga je htio tući, vikao da je izdajica, ali sudac Jaksim je obranio Gagu. I mi smo u jednom času mislili da je Gaga izdajica.

- Sad znamo da nije - reče Dodo.

- Sad je drug, sad je drug, sad je drug - vikao je Tut skačući okolo, tako da su svi samo čekali kad će nešto srušiti ili se okliznuti i ljosnuti na parket, koliko je dug i širok.

Još su odrasli htjeli čuti što će dalje biti s Gagom. Gdje je sad? Što ako se brat opet pojavi, pa ga u nešto uvuče?

- Vratili su ga u Breko - reče ujak Braco. - Treba da se tamo srede neke formalnosti. Ne može se vratiti u Osijek, jer tamo više nikoga nema. Ipak, našlo se rješenje.

- Kakvo? - upita Hrvojeva majka.

- Dogovoreno je - reče ujak Braco - da Gaga

bude kod Daretu. Dare navalio, pa su mu popustili. A i Gaga se slaže.

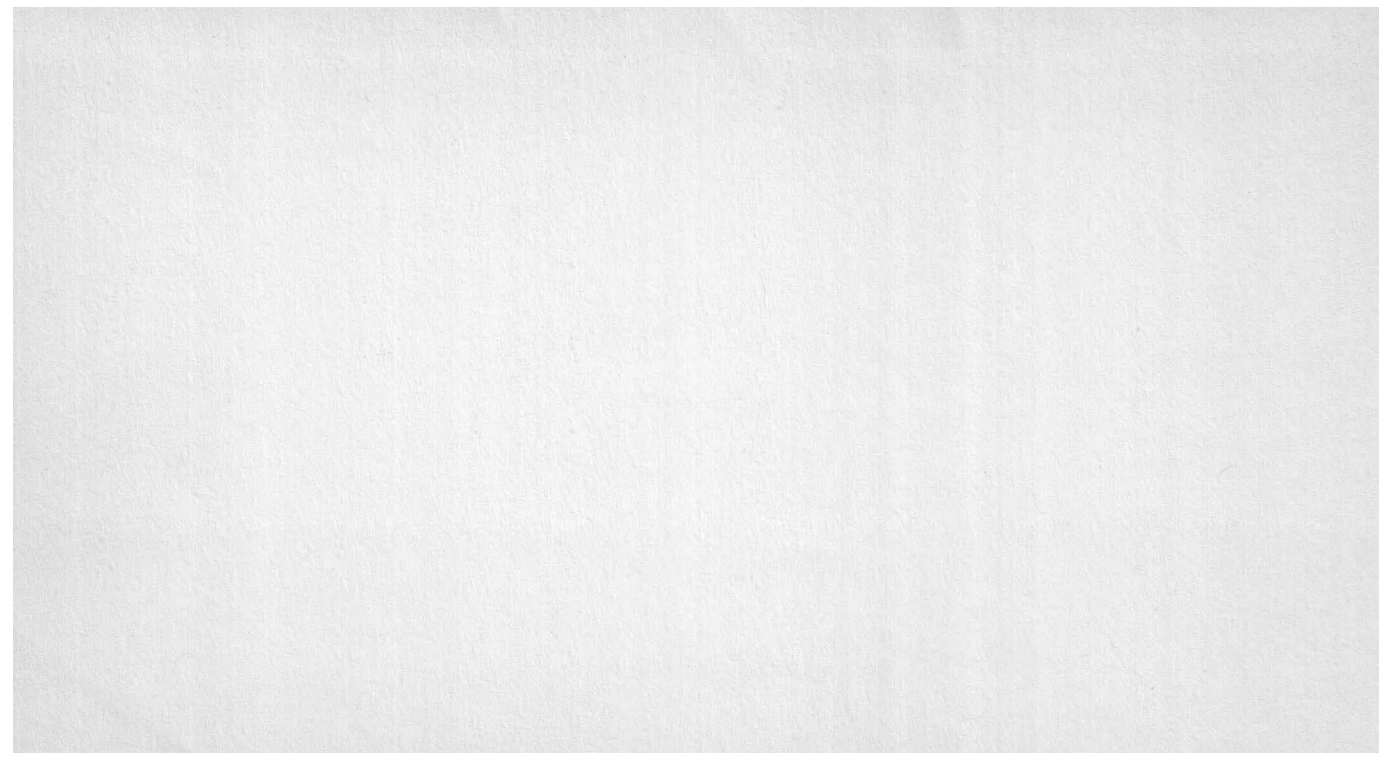
To ni klinci nisu znali, pa su zato sad poskočili od veselja. Nisu izgubili Gagu! Moći će se s njim igrati kad dođu u Vukovar, a mogu ga i u Zagreb pozvati!

— Dare je tigar - reče Tut.

A odrasli se prihvaćaju kave i rakije. I tako je to bilo. Dodo je nekoliko dana ostao u Dugavama, u gostima, i bilo mu je lijepo. Kad je odlazio, dečki su mu obećali da će opet doći u Vukovar, svi skupa.

Poslije su svojim prijateljima mnogo pričali i o Dođi, i o Vukovaru, i o svojim pustolovinama na Dunavu. A kad god bi Tut pričao o Dunavu, uvijek je priču počinjao i završavao na isti način:

— Ljudiiiiii, Dunaaaaaav!

Sadržaj

^ Nećakov ujak	5
Čovjek u nečemu	11
Paviljon i mačak	18
Nije u novinama, nego pod krevetom	23
Koga traže oni, a koga mi?	30
Je li teže sakriti odrezak ili čovjeka	37
Ridobradi i tigar	43
Čarobna škrinja (za alat)	49
Japanke i um	54
Strah od zelenih naočala	
Klinac koji nestaje	66
Glava bez glasa, glas bez glave	73
Zavjera patuljaka	79
Bradati svjetionik	85
Službene prostorije, službena osoba	91
Pecanje bez mamca	98
Ulovljeni lovci	104
Kroz prozor i kroz vrata	111
Rvanje s vrećom, grabljanje glave	117
Ujakov nećak	124

Nakladni zavod Znanje, Zagreb
Ul. kralja Zvonimira 17
Za izdavača: Dubravko Ivanović
Recenzenti: Tito Bjlopavlović i Ivan Kušan
Korektor: Štefica Konjevod
Tehnički urednik: Srećko Jolić
Tisak: ČGP »DELO«, Ljubljana
Naklada: 5 000 primjeraka
ISBN 86-313-0060-8
1990